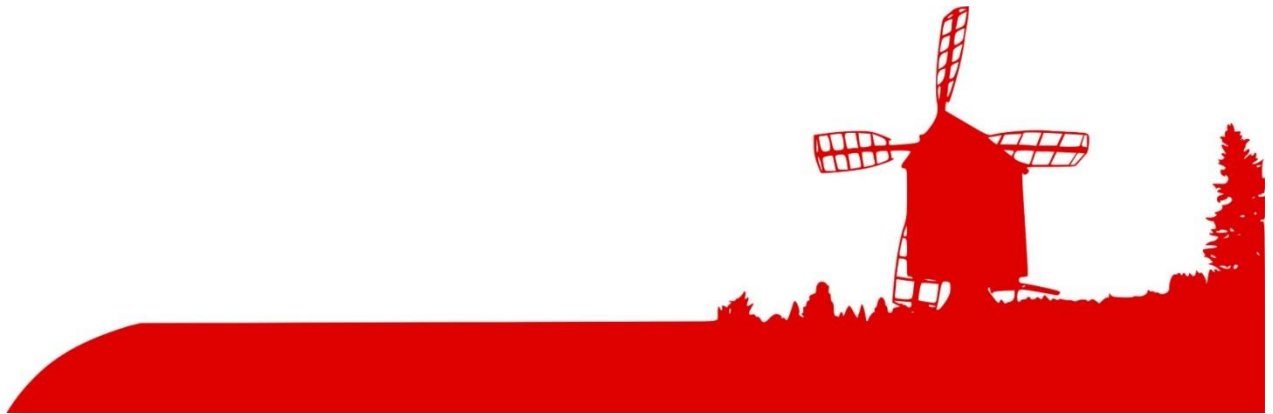

HARTOLAN KUNTA

Hartolassa on hyvä elää!

TALOUSARVIO VUODELLE 2022

JA

TALOUS- JA TOIMINTASUUNNITELMA VUOSILLE 2022 - 2024

Kunnanhallitus 29.11.2021

Valtuusto 16.12.2021

Sisällys

YLEISET PERUSTELUT	5
1. TALOUDEN KEHITYSNÄKYMÄT 2022 - 2024	5
1.1 Kuntatalouden näkymät	7
1.2 Vaikutukset verotukseen.....	8
1.3 Valtionosuudet	9
1.4 Palkkaratkaisu ja palkan sivukulut vuonna 2022.....	10
1.5 Väestömuutokset.....	10
1.6 Työllisyys ja elinkeinot.....	13
2. STRATEGIA	14
2.1 Hartolan kunnan strategia	14
3. TALOUDEN TASAPAINOTTAMINEN SUUNNITTELUKAUDELLA 2022 - 2024	15
4. HARTOLAN KUNNAN TALOUS.....	18
4.1 Verotulot	18
4.2 Käyttötalouden valtionosuudet.....	19
4.3 Kunnan rahoitustarpeet ja lainanotto	22
4.4 Hallinto, henkilöstö ja organisaatio.....	22
4.5 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	23
4.6 Tuloslaskelma 2022–2024	25
4.7 Rahoituslaskelma 2022–2024.....	26
5. TALOUSARVION JA – SUUNNITELMAN RAKENNE	28
5.1 Talousarvio ja taloussuunnitelma kuntalain mukaan.....	28
5.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne	28

5.3 Talousarvion sitovuus	29
5.4 Sitovat toiminnalliset tavoitteet	29
5.5 Käyttötalouden sitovat määrärahat	30
5.6 Tuloslaskelmaosan ja rahoitusosan sekä investointiosan sitovat määrärahat.....	31
5.7 Käyttötaloussuunnitelman vahvistaminen	32
6. KUNTAKONSERNIN TYTÄRYHTEISÖJEN YLEISET OMISTAJAPOLIITTISET TAVOITTEET	32
6.1 Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä	33
6.2 Kiinteistö Oy Vasalli	35
6.3 Kiinteistö Oy Vuorilaakso.....	39
6.4 Jorma Virtasen Säätiö.....	39
7. KONSERNIHALLINTO	40
7.1 Tarkastuslautakunta.....	40
7.2 Keskusvaalilautakunta	41
7.3 Valtuusto	41
7.4 Kunnanhallitus	41
7.5 Jaostot	43
7.6 Elinkeinotoimi	44
PALVELUOSA	48
1. PERUSTURVATOIMI	48
1.1 Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä.....	48
2. SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	52
2.1 Sivistystoimen hallinto.....	53
2.2 Varhaiskasvatus	54
2.3 Perusopetus.....	57

2.4 Vapaa sivistystyö.....	60
3. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN	68
3.1 Hyvinvoinnin edistäminen kuntastrategiassa	69
4. TEKNINEN TOIMI.....	74
4.1 Hallinto	75
4.2 Laitokset ja taseyksiköt.....	75
4.3 Yleisten alueiden hoito ja yksityistieavustukset	77
4.4 Pelastustoimi.....	77
4.5 ICT- palvelut	77
4.6 Tilapalvelut	77
4.7 Rakennukset.....	77
5. YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA.....	79
5.1 Rakennusvalvonta	79
5.2 Ympäristönsuojelu	80
5.3 Kaavoitus.....	80
5.4 Kiinteistökartoitus	81
INVESTOINTIKOhteet	83
TALOUSSUUNNITELMA 2021–2024	86
HENKILÖSTÖRESURSSISUUNNITELMA V. 2022–2024	87

YLEISET PERUSTELUT

1. TALOUDEN KEHITYSNÄKYMÄT 2022 - 2024

Suomen talous toipuu koronapandemiasta vähitellen

Valtiovarainministeriön syksyn ennusteen mukaan talouden toipuminen covid-19-epidemiasta on ollut nopeaa kuluvan vuoden 2021 keväästä alkaen. Talouden elpyminen jatkuu ja talouskasvu pysyy edelleen vahvana loppuvuonna ja jatkuu v. 2022. BKT:n arvioidaan kasvavan 2,9 % v. 2022 ja 1,4 % v. 2023.

Ennusteessa tautitilanteen heikentymisen ei oleteta rajoittavan talouden toipumista, vaikka yhteiskunnan avaaminen tapahtuisi hitaammin kuin kesän ennusteessa oletettiin. Taudinkehitykseen, virusmuunnoksiin sekä rokotekattavuuteen liittyvä epävarmuus lisää ennusteen epävarmuutta.

Julkisen talouden alijäämä pienenee tänä ja ensi vuonna voimakkaasti, kun talouden toipuminen ja nopea työllisyyskasvu lisäävät verotuloja ja pienentävät työttömyysmenoja. Myös covid-19-epidemiaan liittyvän rahankäytön ja tukitarpeen väistyminen vahvistavat julkista taloutta. Talouden väliaikainen elpyminen ei kuitenkaan poista rakenteellista julkisen talouden epätasapainoa.

Julkisen talouden merkittävimmät riskit linkittyvät edelleen yleiseen talouskehitykseen. Covid-19-epidemian mahdolliset uudet virusmuunnokset voivat hidastaa talouden toipumista ja heikentää julkista taloutta hidastuneen talouskasvun ja epidemiaan liittyvien menojen mahdollisen uuden kasvun myötä.

Kasvupyrähdysten rinnalla niin Suomen kuin maailman taloudessa etenee rakenteellinen murros. Murros liittyy epidemian aikana koeteltuihin uusiin tapoihin kuluttaa ja tehdä työtä. Suomessa väestön vanheneminen ja työikäisen väestön määrän pieneneminen ovat olleet osa murrosta jo vuosikausia. Uutena voimakkaasti etenevänä tekijänä murrosta ajaa globaali uuden teknologian käyttöönotto ja tuotannon rakenteen muutos, jotka kumpuavat ilmastonmuutokseen sopeutumiseen ja sen torjumiseen liittyvistä kuluttajien muuttuvista valinnoista ja yritysten investoinneista.

Muutoksen mahdollistamiseksi on tärkeää, että muutoksenkin keskellä Suomessa on tarjolla riittävästi työikäistä, työkykyistä, työmarkkinoilla käytettävissä olevaa ja osaavaa työvoimaa ja että työvoima ohjautuu tehokkaasti sinne, missä se on tuottavimmassa käytössä. Tältä osin tilanne ei ole hyvä, koska työvoima ja työllisyys kasvavat nopeasti, mutta samaan aikaan pitkäaikaistyöttömyys pysyttelee korkeana, työpaikkoja on runsaasti avoinna ja osaavan työvoiman puute on nostettu jälleen esiin tuotannon kasvua rajoittavana tekijänä. Talouden työvoima on vajaassa käytössä, ja tilanteen korjaaminen on yksi talouspolitiikan akuuteista ydinkysymyksistä.

BKT:n arvioidaan kasvavan 2,9 % v. 2022. Kasvu jatkuu viennin tukemana, sillä kehittyneen maailman ja ennen kaikkea euroalueen toipuminen jatkuu edelleen voimakkaana. Kriisissä voimakkaasti kärsineillä aloilla kuten matkailussa toipuminen viivästyy edelleen v. 2021 covid-19-pandemian hillitessä ihmisten liikkuvuutta. Vuonna 2022 palveluiden ulkomaankauppaan on odotettavissa nopeaa kasvua, kun kriisialojen kasvu kiihtyy rajoitusten ja epävarmuuden vähetessä. Vienti saavuttaa kriisiä edeltävän tason alkuvuonna 2022. Tavaroiden vienti elpyy palveluita nopeammin ja saavuttaa kriisiä edeltävän tason jo vuoden 2021 aikana. Yksityisten investointien keskimääräinen kasvuvauhti on ennustejaksolla 3,5 %, ja niiden suhde BKT:hen nousee lähes 20 prosenttiin v. 2023. Kone- ja laiteinvestoinneissa tapahtuu merkittävää toipumista maailmantalouden parempien kasvunäkymien johdosta. Suomalaisen teollisuuden investointinäkymät ovat

hyvät. EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) saatava rahoitus vauhdittaa yksityisiä investointeja vuosina 2021–2023.

Vuonna 2023 BKT:n kasvu hidastuu 1,4 prosenttiin, mikä on edelleen keskipitkän aikavälin kasvua nopeampaa. Globaaliin elvytykseen sekä koronapandemiasta toipumiseen liittyvä merkittävä kasvupyrähdys jää taakse ja talous kohtaa ennen kriisiä havaitut kasvun rajoitteet. Talouskasvu pitää yllä työvoiman kysyntää, jota riittää täyttämään lyhyellä aikavälillä korkealla oleva työttömyys ja hallituksen toimet työn tarjonnan lisäämiseksi. Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuosina 2022 ja 2023, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyyden ennustetaan lisääntyvän v. 2022 puolitoista prosenttia. Kasvu hidastuu talouden aktiviteetin myötä v. 2023 mutta työllisyysaste nousee runsaaseen 74 prosenttiin v. 2023. Ansioiden nousun ja työllisyyden kasvun myötä palkkasumman ennakoidaan kiihtyvät lähes 4 prosentin vuosittaiseen nousuun vuosina 2022–2023. Samaan aikaan kansallisella kuluttajahintaindeksillä mitatun inflaation arvioidaan kiihtyvän 1,6 ja 1,7 prosenttiin. Palkkojen nousu välittyy vähitellen erityisesti palveluiden hintoihin.

Maailmantalouden elpyminen

Valtiovarainministeriön syksyn 2021 ennusteen mukaan maailmantalous on elpynyt koronaviruspandemian varjossa nopeasti finanssipoliittisen elvytyksen, patoutuneen kulutuskysynnän purkautumisen sekä rokotusten etenemisen ansiosta, mutta nopeimman kasvun vaihe on jo taittunut. Lähiaikojen talousnäkyimiä ennakoivat indikaattorit ovat hieman laskeneet, mutta ovat vielä korkealla kehittyneissä maissa. Kehittyvissä talouksissa rokotukset eivät kuitenkaan ole edenneet yhtä nopeasti. Niiden näkymät ovat teollisuusmaita haastavammat mm. maiden valuuttojen dollarikurssin heikkenemisen takia. Maailmantalous kasvaa 6,1 % v. 2021 ja 4,7 % v. 2022.

Pitkien korkojen nousu kuluvan vuoden alkupuolella on taittunut pääoman virratessa velkakirjoihin. Lyhyissä koroissa ei ole ollut mainittavia muutoksia. Sekä lyhyet että pitkät korot kuitenkin nousevat maltillisesti ennusteajaksolla.

Julkinen talous vahvistuu

Julkisen talouden menojen ja tulojen välinen epätasapaino pienenee valtiovarainministeriön syksyn 2021 ennusteen mukaan vuonna 2022 voimakkaasti, kun nopea talous- ja työllisyyskasvu lisäävät verotuloja ja pienentävät työttömyysmenoja. Myös covid-19-epidemiaan liittyvän rahankäytön ja tukitarpeen voimakas väheneminen vahvistavat julkista taloutta. Talouden väliaikainen elpyminen ei kuitenkaan poista rakenteellista julkisen talouden epätasapainoa. Suhdannekierron tasoituttua julkisen talouden rahoitusaseman vahvistuminen hidastuu ja julkinen talous jää yli 3 mrd. euroa alijäämäiseksi 2020-luvun puoliväliä lähestyttäessä. Valtionhallinto on koko ennustejakson ajan julkisen talouden sektoreista alijäämäisin. Myös paikallishallinnon rahoitusasema pysyy poikkeuksellisen vahvan viime vuoden jälkeen alijäämäisenä. Sote-uudistuksen myötä syntyvä hyvinvointialueiden sektori aloittaa v. 2023 samoin hieman alijäämäisenä suurten investointihankkeiden vuoksi.

Julkisen talouden velka suhteessa bruttokansantuotteeseen kasvoi vuoden 2020 aikana 10 prosenttiyksiköllä lähes 70 prosenttiin. Ennusteajaksolla velkaantumismuutos hidastuu selvästi ja 2020-luvun puolivälissä velkasuhde näyttää väliaikaisesti tasaantuvan runsaaseen 73 prosenttiin poikkeuksellisen alhaisen korkotason tukemana. Ikäsidonnaisten menojen kasvu uhkaa kuitenkin kääntää velkasuhteen vähitellen uudelleen kasvuun, jota korkotason normalisoituminen toteutuessaan kiihdyttää. Pitkällä aikavälillä

julkisten menojen ja tulojen välillä on epätasapaino eli kestävyysvaje, jonka mittaluokka on runsas 2½ % suhteessa BKT:hen.

Talouden kehitysnäkymien lähteenä Valtionvarainministeriön syksyn 2021 talouskatsaus

1.1 Kuntatalouden näkymät

Valtiovarainministeriön ennusteen mukaan vuonna 2021 paikallishallinnon rahoitusasema heikkenee n. miljardi euroa alijäämäiseksi talouden elpymisestä ja valtion tukitoimista huolimatta. Tähän vaikuttaa kulutusmenojen kasvun kiihtyminen, mikä aiheutuu mm. suojaruusteisiin ja covid-19-viruksen testaukseen käytettävien menojen kasvusta, hallitusohjelman tehtävämuutoksista ja kunta-alan palkankorotuksista. Lisäksi viime ja kuluvalta vuodelta on kertynyt mm. palvelu- ja hoitovelkaa, joiden purkaminen aiheuttaa ylimääräisiä menopaineita. Syntyneen hoito- ja palveluvelan suuruutta ei pystytä vielä täysin arvioimaan. Kehitysarvioon on sisällytetty EU:n elpymis- ja palautumisvälineestä kohdennettu rahoitus hoito-, kuntoutus- ja palveluvelan purkamiseksi sekä vastaavansuuruiset kustannukset vuosille 2021–2022. Hallitus on sitoutunut rahoittamaan kuntien uudet ja laajenevat tehtävät täysimääräisesti sekä kompensoimaan koronavirukseen välittömästi liittyvät kustannukset kunnille.

Vaikka paikallishallinnon menojen kasvu hidastuu v. 2022 covid-19-kriisin helpottaessa, heikkenee paikallishallinnon rahoitusasema voimakkaasti, kun määräaikaisten tukitoimien vaikutus pienenee tai päättyy. Kertaluonteiset covid-19-kriisistä johtuvat tuet eivät ratkaise kuntatalouden rakenteellista tulojen ja menojen epätasapainoa, joka on seurausta väestön ikääntymisen aiheuttamasta sosiaali- ja terveydenhuoltomenojen kasvupaineesta ja työikäisten määrän vähenemisestä. Kulutusmenojen kasvua ylläpitävät myös hallituksen päättämät tehtävien laajennukset, hoito- ja palveluvelan purku sekä hintojen nousu. Toisaalta sote-uudistus saattaa kannustaa kuntia hillitsemään sote-menojen kasvua. Kunta-alan työ- ja virkaehtosopimukset ovat katkolla helmikuun lopussa 2022. Henkilöstökulut muodostavat paikallishallinnon suurimman kuluerän, ja siksi kunta-alan palkkaratkaisuilla on suuri merkitys sen kustannuskehitykselle. Työmarkkinoiden kireys näkyy jo kunta-alalla, sillä TEM:in ammattibarometrin mukaan työnantajilla on pulaa etenkin terveydenhuollon ja sosiaalityön ammattilaisista, mutta myös varhaiskasvatuksen opettajien rekrytoinneissa on ollut haasteita.

Vuonna 2023 sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävät siirretään hyvinvointialueille ja niitä vastaava rahoitus valtiolle. Sekä paikallishallinnon tulot että menot lähes puolittuvat uudistuksen seurauksena. Paikallishallinnon menojen kasvupaine, joka on ollut seurausta vanhenevan väestön kasvavasta hoito- ja hoivapalvelujen tarpeesta, helpottuu sote-uudistuksen myötä. Paikallishallintoon luettavat tehtävät painottuvat uudistuksen jälkeen entistä vahvemmin nuorien ikäluokkien palveluihin kuten varhaiskasvatukseen ja koulutukseen, joiden palvelutarve laskee 2010-luvun syntyvyyden laskun vuoksi.

Eduskunta hyväksyi 23.6.2021 hallituksen esityksen koskien hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistamista. Uudistusta koskeva lainsäädäntö tulee voimaan porrastetusti. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisvastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Hyvinvointialueet ovat toimintansa aluksi hieman alijäämäisiä, noin 0,2 % suhteessa BKT:hen. Alijäämä johtuu sosiaali- ja terveydenhuollon investointien korkeasta tasosta. Hyvinvointialueet saavat rahoituksensa pääosin valtiolta. Valtionrahoitus kehittyi kahtena ensimmäisenä toimintavuonna palvelutarpeen kasvulla lisättynä 0,2 prosenttiyksiköllä sekä maakuntien hintaindeksin ja tehtävämuutosten mukaan. Lisäksi hyvinvointialueet saavat jonkin verran maksutuottoja. Vuonna 2023 sektorin kokonaistulot ovat 26,4 mrd. euroa, josta 90 % tulee valtiolta.

Talouden kehitysnäkymien lähteenä Valtiovarainministeriön syksyn 2021 talouskatsaus

1.2 Vaikutukset verotukseen

Verotulot

Hartolan kunnan verotulojen arvioinnissa on käytetty Kuntaliiton verokehikon ennustetta ja Valtiovarainministeriön 18.10.2021 julkaisemia kuntakohtaisia painelaskelmia. Valtiovarainministeriö havainnut virheen vuosia 2022–2025 koskevassa julkisen talouden suunnitelmassa ja se on korjattu tähän lokakuun ennusteeseen. Muutoksen seurauksena kuntien peruspalvelujen valtionosuus nousee kuntatalouden ennusteessa vuodesta 2023 lähtien noin 340 miljoonalla eurolla eli 11 prosentilla. Virhe ei vaikuta kuntien ja hyvinvointialueiden väliseen sote-siirtolaskelmaan, joten summaa ei oteta pois hyvinvointialueilta.

Kunnallisveroennuste

Veroennusteessa on muun muassa huomioitu toteutuneet verotilitykset syyskuuhun 2021 asti sekä sote-uudistuksen arvioidut vaikutukset kunnallis- ja yhteisöveroon vuodesta 2023 eteenpäin. Siinä on huomioitu palkkojen, eläkkeiden, työttömyysturvaetuuksien sekä muiden veronalaisten sosiaalietuuksien muutokset verovuodelle 2020 ja ne perustuvat Verohallinnon tulokehitystilaston tietoon (12.4.2021). Tämän lisäksi ennusteessa on huomioitu Verohallinnon 20.9.2021 julkaisema ennakkotieto koskien koko maan maksuunpantua kunnallisveroa verovuonna 2020.

Vuosille 2023–2025 veroennusteessa on huomioitu soteuudistuksen arvioituja vaikutuksia kunnallisverotuloihin. Ansiotulot eivät muutu uudistuksen myötä. Kunnallisveron vähennyksiin on sen sijaan tulossa merkittäviä muutoksia. Valtion- ja kunnallisverotuksen veropohjat yhdistetään uudistuksessa siten, että tulosta tehtävät vähennykset myönnettäisiin samoin perustein ja samansuuruisena sekä valtionverotuksessa että kunnallisverotuksessa. Uudistus koskee kunnallisverotuksen perusvähennystä, ansiotulovähennystä ja opintorahavähennystä. Eläketulovähennys myönnettäisiin myös samoin perustein. Verotuslaskenta tapahtuisi kuitenkin edelleen erikseen valtionverotuksen ja kunnallisverotuksen osalta.

Tuloveroprosentin leikkaus verovuodelle 2023 (% -yksikköä) vuoden 2022 tasosta tehdään samansuuruisesti kaikilta Manner-Suomen kunnilta. Ennusteessa on huomioitu toukokuun siirtolaskelmassa sovellettavaa leikkausta -12,39 % -yksikköä joka valmistelun edetessä tulee muuttumaan. Nykyistä suurempi osuus verosta tehtävistä vähennyksistä siirtyy valtion verosta tehtäviksi. Tästä johtuen kunnallisverosta vähennettävä osuus pienenee huomattavasti ja samalla kunnallisveron efektiivisyys myös paranee (nimellisen ja efektiivisen veroasteen erotus).

Kunnallisveron tilityksissä kalenterivuosina 2023–2025 on syytä huomioida ennen verovuotta 2023 maksuunpannut kunnallisverot. Ne kertyvät vanhoilla veroperusteilla ja korkeimmilla tuloveroprosenteilla ja nostavat näin ollen veroennusteen tasoa väliaikaisesti, erityisesti muutosvuosina 2023 ja 2024.

Yhteisövero- ja kiinteistöveroennuste

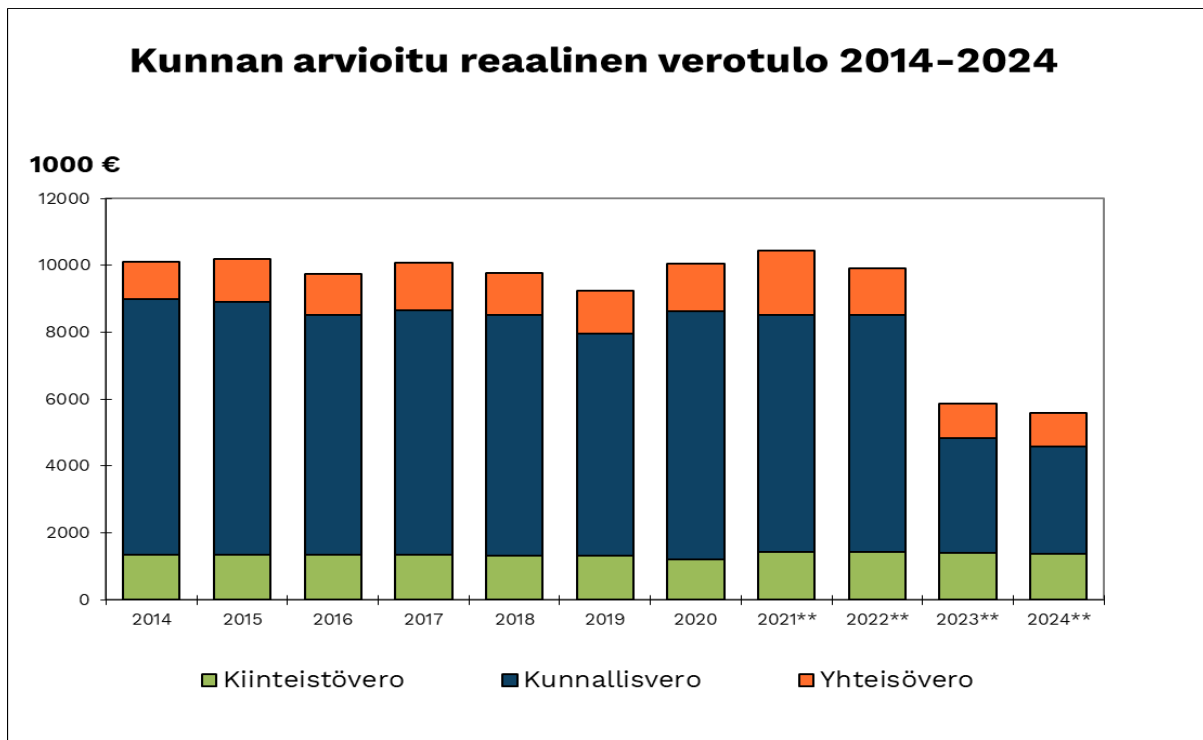
Maksettava yhteisövero verovuonna 2020 perustuu niin ikään Verohallinnon ennakkotietoon per 20.9.2021 ja tämän perusteella arvioidaan lopulliseen maksuunpano-arvioon. Verovuoden 2021 maksettavaan yhteisöveroon ei olisi odotettavissa korotusta, vaikka kuluvan vuoden tilittävät ennakkoerot ovatkin olleet vahvassa kasvussa. Ensi vuonna kertyisi näin ollen verrattain vähemmän verovuoden 2021 veroja.

Hartolassa on hyvä elää!

Sote-uudistusvuosina 2023–2025 maksettava yhteisövero yhteensä olisi hyvässä kasvussa. Kuntaryhmän osuutta leikataan uudistuksen myötä kolmanneksella ja näin ollen kuntien osuus yhteisöverosta putoaa melkein 30 % verovuonna 2023. Myös yhteisöverotilityksissä kalenterivuosina 2023–2025 on syytä huomioida ennen verovuotta 2023 tilitettävät yhteisöverot. Ne kertyvät vanhoilla kuntaryhmän osuuksilla ja nostavat näin ollen veroennusteen tasoa väliaikaisesti, erityisesti muutosvuosina 2023 ja 2024.

Kiinteistöveron kuluvan vuoden maksuunpanoarvio perustuu Verohallinnon ennakkotietoon. Kiinteistöveroennusteessa on huomioitu valmistuvan verotuksen 2021 päivitetty arviot. Verohallinnon aikaisempi arvio, että noin 5 % verovuoden 2021 maksettavasta kiinteistöverosta kertyisi ensi vuoden alussa, ei tämän hetken tietojen perusteella enää pidä paikkansa. Verovuoden 2021 maksuunpannun kiinteistöveron kokonaismäärä on tällä hetkellä 1 998 miljoonaa euroa. Siitä arviolta noin 190 miljoonaa euroa (vajaa 10 %) erääntyisi maksuun vasta ensi vuoden tammi- ja helmikuussa.

1.3 Valtionosuudet

Kuntaliiton ennakkolaskemien mukaan kuntien valtionosuudet ovat vuonna 2022 yhteensä noin 10,6 miljardia euroa ja kasvavat valtakunnallisesti noin 600 miljoonalla eurolla (6,1 %) vuodesta 2021. Kuntakohtaiset prosenttimuutokset vaihtelevat suuresti johtuen mm. väestökehityksestä. Kasvusta noin puolet tulee verotulomenetyksen kompensaaion kasvun kautta. Valtionosuuksia korottavat muun muassa 2,5 prosentin indeksikorotus (188 M€), valtionosuuksien korotus (246 M€) sekä tehtävämuutokset (117 M€).

Valtionosuuksiin ei tehdä kustannustenjaon tarkistuksen mukaista korotusta eli se on tulkittava valtionosuusleikkaukseksi. Kilpailukyky sopimusleikkauksen muuttaminen pysyväksi pienentää kuntien valtionosuuksia 234 miljoonaa euroa. Vuoden 2022 valtionosuuksissa ei ole enää koronatukia.

1.4 Palkkaratkaisu ja palkan sivukulut vuonna 2022

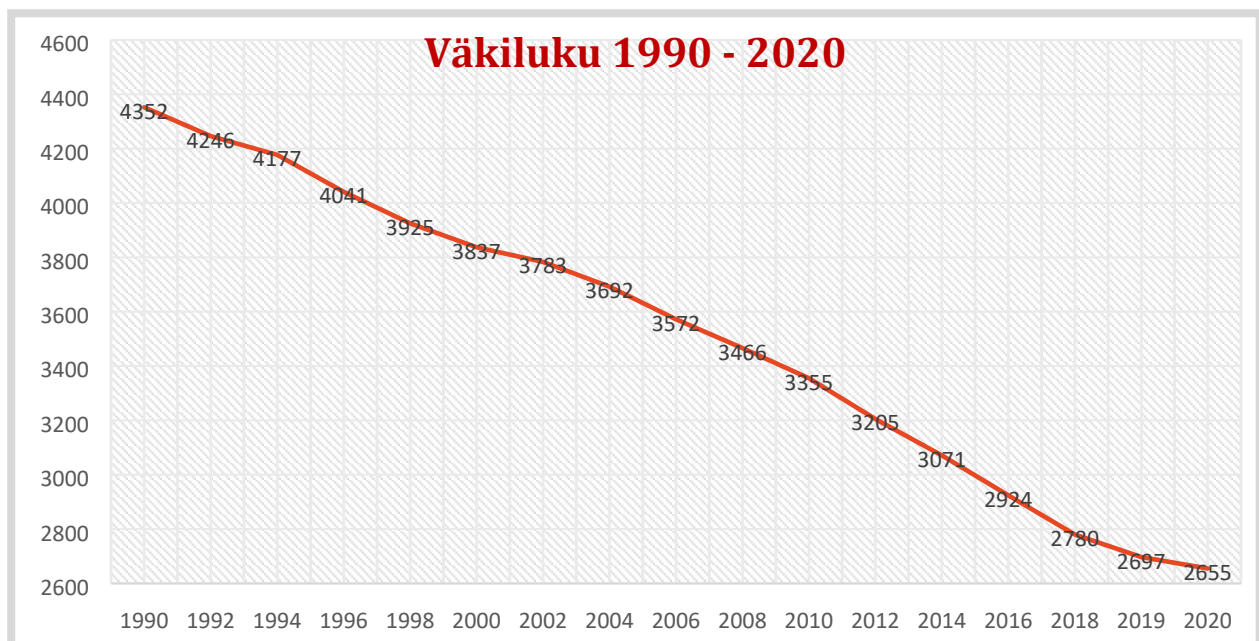
Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES 2020–2021 on voimassa 28.2.2022 asti. Vuosille 2022–2024 kohdentuvia virka- ja työehtosopimusten mukaisia palkankorotuksia ei ole vielä sovittu. Talousarvion 2022 palkkamenoihin osastot ovat arvioineet 1 % palkankorotusvaran.

Henkilösivukulut:

- Sotu-maksut, työttömyys-, tapaturmavakuutus- ym. sivukulut 5 %
(Sotu 1,35 %, työt.vak. 2,05 %, työkyvyt.eläk. 1,09 %, tapaturma 0,35 %, ryhmäh. 0,07 % = 4,91 %)
- Palkkaperusteinen eläkemeno (KuEL) 15,94 %
- VaEL-eläkemaksuprosentti/opettajat 15,40 %
- Palkkaperusteinen henkilösivukulu yhteensä (Kuel) 20,85 %
- Palkkaperusteinen henkilösivukulu yhteensä (Vael) 20,31 %

1.5 Väestömuutokset

Hartolan väkiluku on ollut laskeva aina 1990 luvulta lähtien. 30 vuoden aikana väkiluku on laskenut noin 1600 hengellä. Vuoden 2020 lopussa asukkaita oli 2655 henkeä.

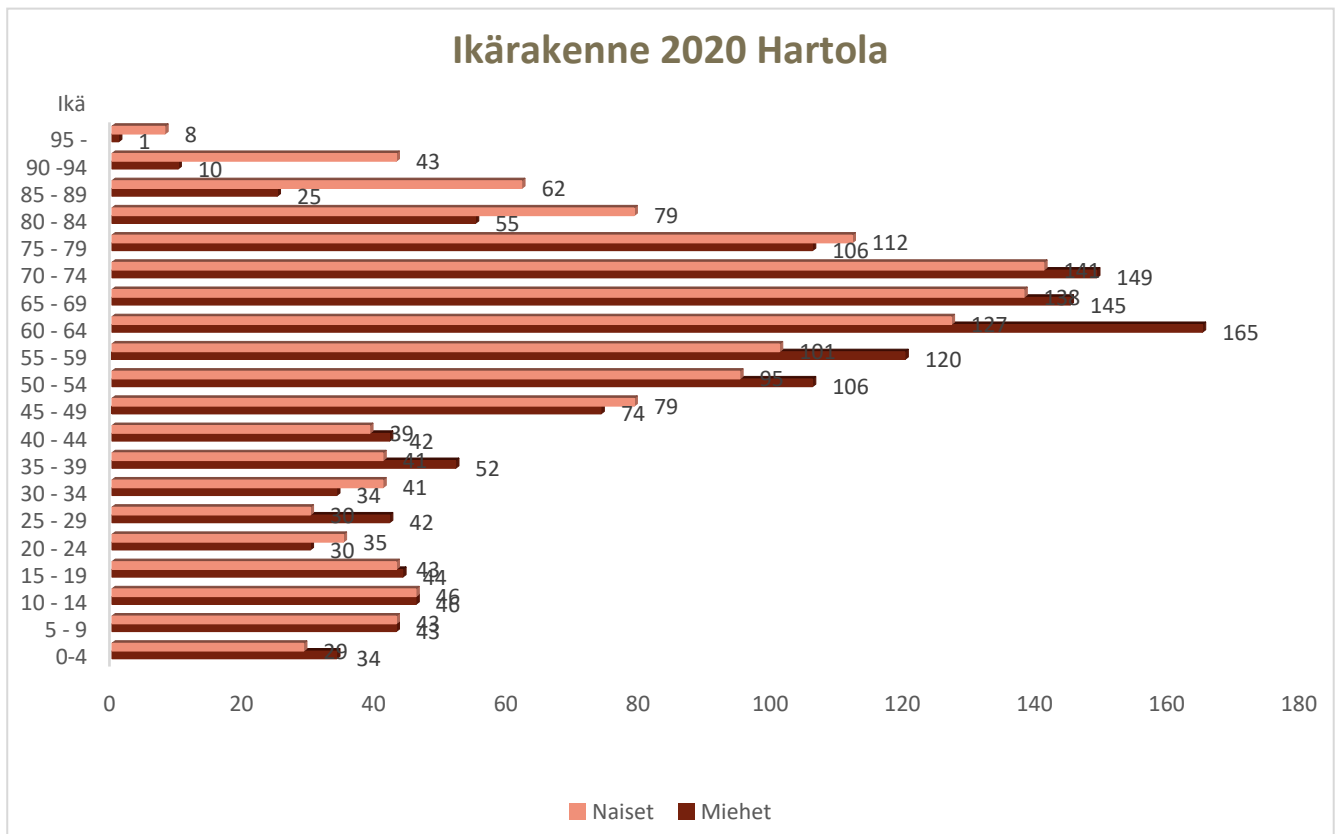

Hartolassa on hyvä elää!

Maaseutukuntien väestön vähenemisen taustalla on yhteiskunnan ja työn voimakas muuttuminen, kaupungistuminen ja maaseudulla asuvan väestön ikärakenne. Kaupunkiseutujen vetovoima on jonkin verran heikentynyt koronapandemian aikana, mutta muuttoliikkeen suuntaa se ei ole kääntänyt. Vaikka Hartolassa on vahva työpaikkaomavaraisuus, se ei ole korreloinut Hartolassa asumisen kanssa.

Hartolassa syntyy vuosittain alle 15 lasta. Vuosikymmenen loppuun mennessä syntyvyys laskee keskimäärin 10 lapseen. Kuolleisuus on 50–59 henkeä vuodessa. Kunta on ollut viime vuosina myös lievästi muuttotappiollinen. Väestön vähenemisen tärkein osatekijä onkin, että kuolleisuus on selvästi syntyvyyttä suurempaa. Vain tuntuva muuttovoitto voisi hidastaa väkiluvun laskua.

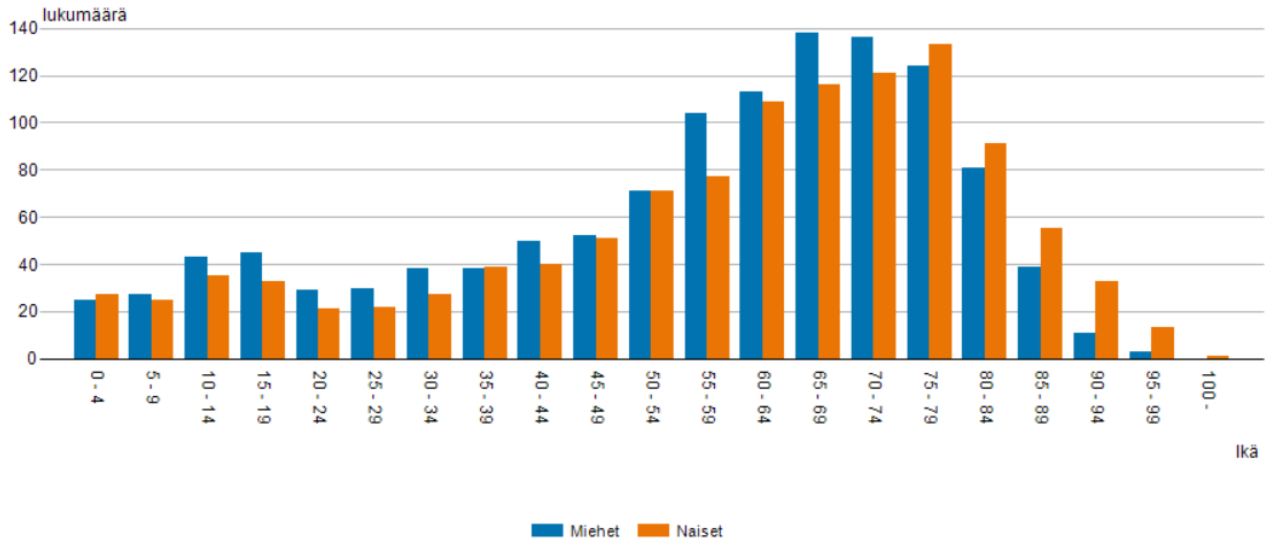
Vuonna 2020 yli kolmasosa kunnan väestöstä oli eläkkeensaajia ja heidän suhteellinen osuus kunnan väestöstä kasvaa edelleen vuoteen 2030 saakka. Aktiivi-ikäisen aikuisväestön (25–64-vuotiaat) määrä on vähentynyt ja vähenee edelleen yli 300 hengellä vuoteen 2025 mennessä. Lasten ja opiskelijoiden (0–24-vuotiaat) määrä vähenee edelleen vuoteen 2025 saakka.

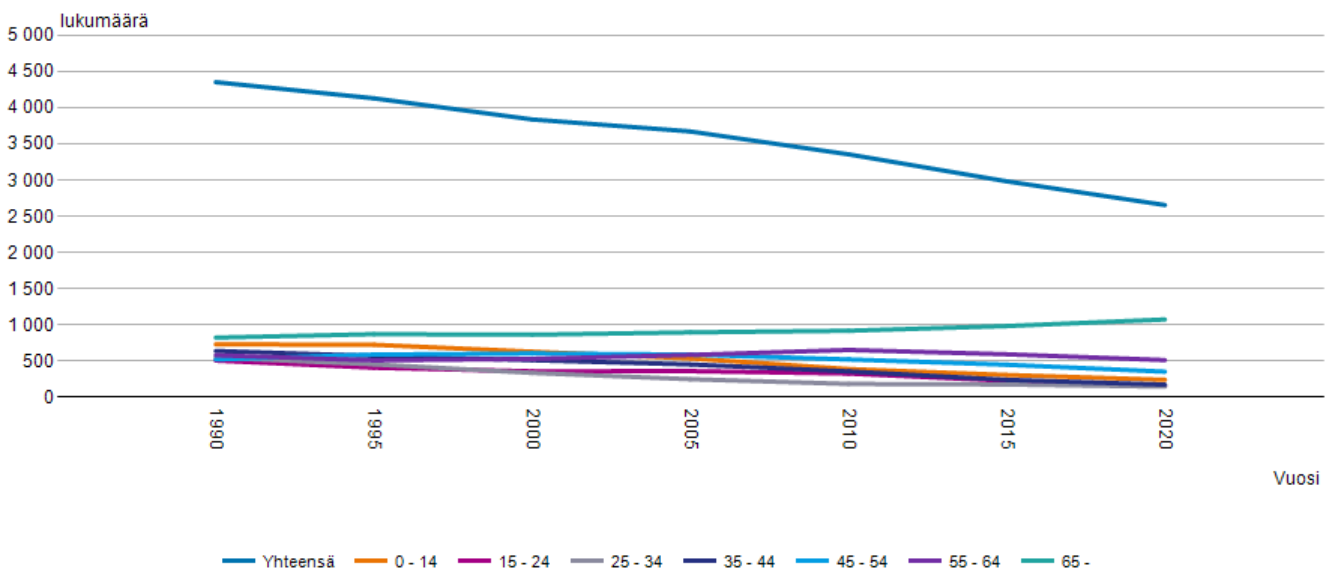

Hartolassa on hyvä elää!

Ennustettu ikärakenne, Hartola 2026

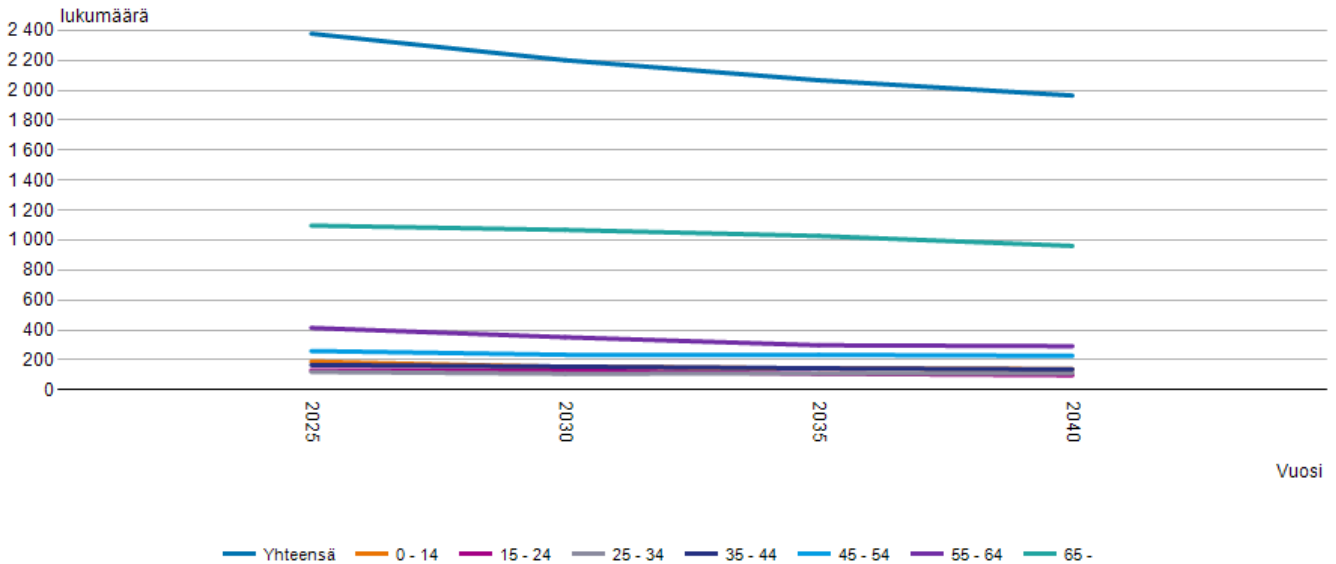

Väestön toteutunut ikärakenne, Hartola 2026

Väestön ennustettu ikärakenne, Hartola 2021

1.6 Työllisyys ja elinkeinot

Elokuussa 2021 työttömiä oli Hartolassa 114, joista miehiä oli 62 ja naisia 52. Alle 25 -vuotiaita näistä oli 8kpl ja yli 50-vuotiaita 59kpl. Pitkäaikaistyöttömien osuus oli 49 ja osatyökykyisiä oli 29. Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 10,9 % ja avoimia työpaikkoja oli 14kpl. Päijät-Hämeessä työttömien kokonaismäärä väheni vuodentakaisesta kaikissa kunnissa ja Hartolassa työttömien määrä laski 26 %.

Hartolan kunnan työllisyyskoordinaattori on aloittanut vuoden 2020 elokuussa 50 % työajalla. Työllisyyskoordinaattori on yhteistyössä Tukirinkihankkeen kanssa tavannut pitkäaikaistyöttömiä ja kartoittanut jatkamahdollisuuksia. Lisäksi yhteistyötä tehdään Nuorten työpajan ja etsivän nuorisotyön, PHHYKY:n toimintakeskuksen sekä TE-toimiston kanssa. Nuorten työpajan ja etsivän nuorisotyön toimesta on jatkettu aktiivista työtä nuorisotyöttömyyden ja syrjäytymisuhkien ehkäisemiseksi. Työllisty hyvässä seurassa -hankkeen kautta moni pitkäaikaistyötön on työllistynyt Hartolan Voiman kautta moniin eri tehtäviin.

Vuoden 2020 alusta Hartolan kunta on ollut mukaan Jyränkölän hallinnoimassa Tukirinki-työllistämishankkeessa, jonka kautta saadaan Hartolaan työvalmentajan palveluita 1,5–2 päivää viikossa ja hanketta on tarkoitus jatkaa myös vuoden 2022 aikana. Hankkeessa on mukana Jyränkölän ja Hartolan lisäksi myös Heinolan kaupunki ja Sysmän kunta.

Kuntien työmarkkinatuen maksuosuus yli 300 päivää työttömänä olleiden osalta on 50 % ja yli 1000 päivää työttömänä olleiden osalta 70 %.

Hartolassa kunnan työpaikkaomavaraisuus on ollut pitkään yli 100 % ja viime vuosina 110 %. Työpaikkoja kunnassa on tilastoitu vuonna 2018 yhteensä noin 1.040 kpl. Työllistä työvoimaa Hartolassa vuonna 2019 oli 908 henkeä ja työllisyysaste 66.6 %.

2. STRATEGIA

2.1 Hartolan kunnan strategia

Toimintaympäristön muutos ja erityisesti maakunta- ja soteuudistus haastavat toteutuessaan nykymuotoisen kuntaorganisaation johtamis- ja toimintatavan sekä kuntaan jäävien tehtävien (koulutus, kaavoitus, kehittäminen) suorituskyvyn (= henkilöstön pysyvyys, osaamisen turvaaminen ja saatavuus).

Hartolan kunnan strategia päivitetään alkuvuodesta 2022. Nykyinen strategia on jaettu kolmeen eri tahtotilaan, joita kaikkia ohjaavat samat arvot:

avoimuus, hyvinvointi, pitkäjänteisyys, aktiivisuus sekä terveys ja turvallisuus.

Tahtotila 1. Hartola säilyy itsenäisenä kuntana ja tuottaa nykyaikaisia palveluja asukkaille, joita ovat kaikki kunnan vakituiset ja vapaa-ajan asukkaat.

Kunnan itsenäisyyttä vaalitaan panostamalla kunnan toiminnan suunnitteluun, talouden tasapainoon, hallintaan ja ennakkointiin.

Välineenä oikea palvelujen ja toiminnan mitoitus ja nykyaikaiset toimintatavat:

- Palvelujen tuotannossa asukkaille (tarjonta, toteutus, välineet)
- Toimivat palautejärjestelmät, jotta ongelmiin reagoidaan oikeanaikaisesti
- Tytäryhtiöiden hallinto ja omistajaohjaus
- Kunnalla on työntekijöitä sitouttava henkilöstöpolitiikka (kannustavuus, osaaminen, henkilöstömitoitus)
- Asiakslähtöisyys (kunnassa tunnustetaan ulkoinen ja sisäinen asiakkuus)

Aito mahdollisuus vapaa-ajan asukkaille toimia aktiivisesti ja kehittää kuntaa

Toimimme tiiviisti ja avoimesti kunnan sisällä menestyäksemme paremmin sekä rakennamme toimivia yhteistyösuhteita ulkoisten kumppaneiden (yritysten ja kuntien) kanssa.

Tahtotila 2. Hartolalaisten hyvinvointi ja terveys paranee tuntuvasti ja asukkaat osallistetaan kehittämiseen ja hyvinvointityöhön.

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen perustyökaluina ovat:

- hyvinvointikertomus ja valtuustokauden hyvinvointisuunnitelmatiedot
- päätöksenteon ennakkovaikutusten arvioinnin hyödyntäminen ja kyselyt
- maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyö
- resurssit hyvinvointikoordinaattori ja liikuntaneuvoja

Kunta ottaa vastuun hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä omassa toiminnassaan panostaen viestintään sekä huomioimalla turvallisuuden, viihtyisyyden sekä saavutettavuuden. Kunta vastaa verkostoyhteistyöstä ja luo edellytyksen järjestöjen aktiiviselle hyvinvointityölle. Kunta luo myös asukkaille uusia vaikutusmahdollisuuksia sekä hyödyntää saatua palautetta ja vastaa siihen nopeasti

Tahtotila 3. Hartolassa on tarjolla työtä, korkealaatuista asumista ja menestymisen mahdollisuuksia ihmisille ja yrityksille.

Hartolan kunta on vahva elinkeinopoliittinen toimija kiinteistöyhtiöidensä kautta; liiketilojen vuokrausaste on ollut korkea, mutta haastetta on tuonut leipomo -kiinteistön vuokraus. Hartola on ykkönen pienten kuntien työpaikkakeskittymänä Päijät-Hämeessä, työpaikkaomavaraisuus on yli 100 prosenttia.

Hartola on mukana maakunnan elinkeino-yhtiöissä ja voi itse hallinnoida kuntien välisiä elinkeino- ja työllisyys-hankkeita. Myös hyvät liikenneyhteydet ja liittymät valtatielle ovat tärkeä osa Hartolan menestystä.

- Parempaa asumista ja menestymistä työelämässä autetaan seuraavilla toimenpiteillä:
- Kunta panostaa työllisydenhoitoon ja syrjäytymisvaarassa olevien kuntalaisten aktivointiin
- Kuntamarkkinointia suunnataan vahvasti asukashankintaan, yritysten työvoimatarpeen turvaamiseen ja tasapainoisemman väestökehityksen saavuttamiseen
- 4-tien varren työpaikkakeskittymään sijoittuva liikekeskushanke toteutetaan yhteistyössä investorin/rakennuttajan kanssa

3. TALouden TASAPAINOTTAMINEN SUUNNITTELUKAUDELLE 2022 - 2024

Kuntalain mukaan kunnan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuonna taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Vuoden 2020 tilinpäätös oli 2.041.992,27 euroa ylijäämäinen ja edellisten vuosien alijäämien kattamisen jälkeen kunnalla oli taseessa 31.12.2020 ylijäämää 1.262.001,19 euroa. Tulokseen vaikutti merkittävästi valtion antama koronatuki, mikä kasvatti valtionosuuksia ja verotuloja.

Talouden vuosivaihtelut ovat olleet Hartolassa hyvin voimakkaita. Niihin on vaikuttanut eniten sosiaali- ja terveydenhuollon vuosikustannusten vaihtelu ja verotulojen sekä valtionosuuksien muutokset.

Hartolan kunnan väkiluku on laskenut lähes 1000 asukkaalla viimeisen 15 vuoden aikana, joka on näkynyt paikkakunnan palvelurakenteessa heikentymisenä. Väestön väheneminen johtuu sekä luonnollisesta väestön vähenemisestä että muuttoliikkeestä. Väkiluku on nyt noin 2600 asukasta ja on ennakoitu, että kunnan asukasluku saavuttaisi noin 2000 asukkaan rajan vuoteen 2030 mennessä. Väkiluvun vähenemisellä on paljon vaikutuksia kunnan elinkeinoihin ja talouteen tulevina vuosina.

Verotulojen kehitys on ollut melko hyvää väestöpohjan muutoksista huolimatta ja verotulojen merkitys tulee kasvamaan entisestään jatkossa. Kuntien ikääntyvien palveluihin kohdistuvat valtionosuudet siirtyvät 1.1-2023 aloittavien hyvinvointialueiden rahoituspohjaan, jonka vuoksi Hartolan kunnalle jää vain hyvin pieni valtionosuus jatkossa. Kuntaan jää noin 7-8 miljoonan euron rahoituspohja, jonka tulee riittää myös poistoihin ja investointeihin.

Vuoden 2022 talousarvion laadintaohjeessa on esitetty talouden tasapainottamiseen toimenpiteitä. Tärkeänä nähdään kunnan taloudellisten riskien vähentäminen (kuten kiinteistöomistukset) tytäryhtiöissä. Edelleen kehitetään palveluorganisaatiota ja henkilöstörakennetta edessä olevaan toiminnan muutokseen nähden. Vuonna 2019 on arvioitu, että taloudellinen tasapaino edellyttää vakinaisessa henkilöstössä noin 20 henkilötyövuoden vähennystä. Tämä on ajateltu toteuttaa 10 vuodessa vuoteen 2029 mennessä, mutta etupainotteisesti.

Tavoitteesta on saavutettu suuri osa jo vuoden 2020 tilinpäätökseen mennessä eli yli 10 henkilötyövuotta. Jos henkilöstö vähenee hallitsemattomasti, on vaarana, että toiminnassa olevat riskit laukeavat ja sen seurauksena aiheutuu vahinkoa kunnalle, mikä ei ole henkilöstömitoituksen tarkoitus. Riskejä voi aiheutua työturvallisuudessa, ICT-yhteyksissä sekä muissa työtehtäviin liittyvissä huolellisuus- ja valvontavastuissa. Tämän vuoksi henkilöstön tarve tulee arvioida kokonaisuutena ja tehtävien ajantasainen ja huolellinen hoitaminen on asetettava etusijalle suhteessa taloudellisiin tavoitteisiin.

Kunnan palveluksessa oli vuonna 2020 yhteensä 59,5 vakinaista työntekijää (72 vuonna 2019) ja 21 määräaikaista työntekijää (19 vuonna 2019).

- sopeuttaminen tehdään ensisijaisesti henkilöstön luonnollisen vähenemän avulla (eläkkeelle siirtymisten ja työpaikan vaihdosten yhteydessä), josta tarkempi suunnitelma annetaan vuosittain talousarvion yhteydessä.

- sopeutus edellyttää muutoksia tehtävänkuvissa, tehtävien yhdistämisistä ja uudelleen järjestelyjä, joissain toiminnoissa ostopalvelujen hankkimista ja toiminnan automatisointia sekä digitalisaation hyödyntämistä.

1. Kunnanhallitus laatii talousarvion yhteyteen yksityiskohtaisen henkilöstösuunnitelman, jonka tavoitteena on:

- Sopeuttaa toimintaa vähentämällä 20 henkilötyövuotta vuosien 2020–2029 aikana. Vuoden 2022 henkilöstömenoihin varataan rahoitusta saman verran kuin vuoden 2021 talousarvioon on varattu.

Muut talouden tasapainottamisen keinot ovat

2. Kiinteistöverokannan nostaminen

- kiinteistökartoituksen tietojen siirto kartoitusaineistosta viranomaisrekistereihin tehdään sitä mukaa kun kartoitus etenee ja tiedot saadaan kirjattua eli loputkin tiedot vuoden 2022 aikana.

3. Kunta vähentää kiinteistöomistustaan seuraavissa kohteissa:

- kunta myy halukkaille ostajille omistamiaan osakehuoneistoja
- selvitetään Vanhan Koskipään ja Jokirannan kiinteistön myynti museoyhdistykselle
- terveysasemakiinteistö ja/tai paloasema voidaan myydä tulevan Päijät-Hämeen hyvinvointialueen kanssa yhteistyötä tekeväälle kiinteistötoimijalle tai terveyspalvelujen tuottajalle, mikäli sellainen mahdollisuus tulee
- teknisen toimen varikosta voidaan tulevina vuosina luopua ja se voidaan myydä
- mikäli muita toimitiloja tyhjenee, voidaan tiloista luopua myymällä ne, ellei vuokraus ole mahdollista
- yksittäisten vähäisten maa-alueiden myyminen on suositeltavaa

Kiinteistöjen myynnin euromääräistä vaikutusta on vaikea arvioida, koska kiinteistöjen markkinahinta voi vaihdella. Kiinteistöjen myymisellä vähennetään käyttömenoja kohteista, joista ei saada vuokratuloja kattamaan aiheutuvia kuluja.

4. Investointiohjelma

- Investointimäärärahat ovat tiukoilla, johtuen yhtenäiskoulun uudisrakennuksen rakentamisesta vuosina 2020–2021. Suuria investointeja ei ole mahdollisuus toteuttaa.

5. Lautakuntien rekrytointiluvat

Alistetaan kunnanhallitukselle liittyen vakinaisen henkilöstön palkkaamiseen, oppisopimuskoulutukseen ottamiseen ja tilapäisen/toistaiseksi jatkuvaan henkilöstön vuokraamiseen tai tilapäiseen/toistaiseksi jatkuvaan ostopalveluhankintaan.

Talouden tasapainottamiseksi tehdyt toimenpiteet aikaisempina vuosina:

Valtuusto hyväksyi 12.9.2019 talouden tasapainottamisohjelman vuosille 2019–2025 ja edelleen vuoteen 2028. Sen mukaisesti talouden tasapainottamiseen on kaksi tietä: vähentää menoja pysyvästi ja lisätä tuloja pysyvästi. Mikäli menojen vähentäminen ei tuota tuloksia tai menosäästöjä ei kyetä tekemään, jää jäljelle veroprosentin korottaminen. Kunnanvaltuuston yksimielinen kanta asiassa oli, että veroprosentteja ei toistaiseksi nosteta nykyisestä tasosta.

Henkilöstömenojen vähentäminen luonnollisen poistuman kautta ilman yt- neuvotteluja ja lomautuksia on keskeisessä asemassa talouden tasapainottamissuunnitelmassa. Henkilöstömitoitusta on tarkasteltu laajasti kaikilla osa-alueilla huomioiden väestön väheneminen ja vertailu Hartolan verrokkikuntiin. Mikäli maakuntien hyvinvointialueet perustetaan, pienenee kunnan toiminnan rahoituspohja niin merkittävästi, että henkilöstömenojen tulee joustaa, jotta talous saadaan pidettyä tasapainossa vuoden 2023 jälkeen.

Talouden tasapainotusta on suunnitelmallisesti tehty myymällä Kotisalo -kokonaisuus Attendo Oy:lle ja se on se pienentänyt kunnan saamia vuokratuloja noin 500.000 eurolla (toimintatuotot), mutta se pienentää myös kiinteistönhoidon ja kiinteistön ylläpidon menoja noin -100.000 euroa vuodessa. Lisäksi Kotisaloon rakentamiseen otettu 3,7 miljoonan euron laina on siirtynyt Suomen Hoiva ja Asunto Oy:lle vuoden 2020 alussa. Lopputuloksena poistot pienenevät -185.000 eurolla. Muutos näkyy kuitenkin selvimmin Hykyn kuntalaskutuksessa. Myynnin jälkeen kuntalaskutus perustuu palvelusetelin hintaan. Kunnan maksuosuus on vähentynyt tästä johtuen runsaat -400.000 euroa vuodessa.

Tänä vuonna valmistuneen koulurakennuksen poistot vaikuttavat vuonna 2022 noin 140.000 euroa ja sen vaikutus jatkuu pitkälle tulevaisuuteen. Koulun valmistumisen myötä kunta tulee purkamaan vanhan 1960-luvulla rakennetun osan yhtenäiskoulusta, kun se voidaan taloteknisesti jättää pois käytöstä. Arvioitu purkuvuosi on 2023. Purkamisen aiheuttama alaskirjaus tulee olemaan noin 1,2–1,5 miljoonaa euroa. Siinä vaiheessa talous uhkaa painua uudelleen alijäämäiseksi, mikäli ylijäämää ei ole saatu kerättyä.

Talousarvio vuodelle 2022 on 68.448 euroa ylijäämäinen. Kunnan omistamien tytäryhtiöiden taloudellinen tilanne on kuitenkin haastava.

Vuokra-asuntoyhtiö Kuninkaanpitäjän osalta tervehdyttäminen on merkinnyt ylikapasiteetin purkamista vuonna 2021. Kiinteistöyhtiö Vasallin on myös haettava korkeampaa käyttöastetta ja pyrittävä vähentämään kiinteistöomistustaan ja myös tämän osalta on tehty valmisteluja vuoden 2021 aikana.

Vuosien 2022–2024 taloussuunnitelmassa on arvioitu, että tase pysyy ylijäämäisenä. Talouden tasapainottamiseen tähtäviä toimia on syytä jatkaa määrätietoisesti.

4. HARTOLAN KUNNAN TALOUS

4.1 Verotulot

Vuonna 2021 kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti oli 20,02 %. ja Hartolan veroprosentti on 21.50 %. Hartolan ansiotulojen efektiivinen veroprosenttiennuste vuonna 2022 on 13,52 %. Kunnan ns. efektiivisellä veroprosentilla tarkoitetaan maksettavan veron suhdetta ansiotuloihin. Talousarvioon kirjatut verotulot on arvioitu kuntaliiton ja valtiovarainministeriön lokakuun 2021 ennusteiden mukaisesti.

Vuoden 2022 kokonaisverotuloiksi on arvioitu talousarviossa 10.363.000 euroa. Vuonna 2021 kunnalle tilitetään kunnallisveroa noin 7.326.000 euroa. Vuonna 2022 kunnallisveroa kertyy talousarvion mukaan 7.210.000 euroa. Yhteisöveroa kertyy vuonna 2021 1.282.000 euroa ja talousarviossa yhteisöverotuloksi arvioidaan vuonna 2022 1.465.000 euroa. Valtiovarainministeriön 14.9.2021 mukaisen painelaskelman mukaan vuonna 2021 tilitetään kiinteistöveroa 1.629.000 euroa ja vuoden 2022 talousarviossa sitä arvioidaan kertyvän 1.688.000 euroa. Kiinteistöveron tilitykseen vaikuttaa mm. kiinteistöselvityksen seurauksena tehtävät verotustietojen päivitykset verottajalle.

Kunnan veroprosentit vuodelle 2022 on vahvistettu seuraavasti:

Kunnan tulovero	21,50 %
Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,00
Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,50
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,10
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti	0,20
Voimalaitosten veroprosentti	3,00

Verotulot							
TILIVUOSI	2018	2019	2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Verolaji							
Kunnallisvero	7 218	6 734	7 580	7 326	7 210	3 827	3 558
<i>Muutos %</i>	-0,8	-6,7	12,6	-3,4	-1,6	-46,9	-7,0
Yhteisövero	1 260	1 293	1 467	1 282	1 465	1 103	1 030
<i>Muutos %</i>	-9,4	2,6	13,5	-12,6	14,3	-24,7	-6,6
Kiinteistövero	1 318	1 328	1 216	1 320	1 688	1 842	2 015
<i>Muutos %</i>	-0,3	0,8	-8,4	8,6	27,9	9,1	9,4
VEROTULO KIRJATTAVA	9 796	9 355	10 263	9 928	10 363	6 772	6 603
<i>Muutos %</i>	-1,9	-4,5	9,7	-3,3	4,4	-34,7	-2,5

4.2 Käyttötalouden valtionosuudet

Peruspalvelujen valtionosuus 6.511.177 euroa

Peruspalvelujen valtionosuuden perusosa saadaan vähentämällä siitä kunnan saama verotulojen tasaus.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on merkittävin osa valtionosuusjärjestelmää. Peruspalvelujen valtionosuus on laskennallinen, ja se perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin. Järjestelmän laskennallisuudesta johtuen kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa seuraavat tehtäväalueet:

- sosiaali- ja terveydenhuolto
- varhaiskasvatus (päivähoito)
- esi- ja perusopetus
- kirjastot
- yleinen kulttuuritoimi (asukasperusteinen)
- taiteen perusopetus (asukasperusteinen).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kokoaa yhteen kunnallisten peruspalvelujen rahoituksen, lisää poikkihallinnollisuutta ja korostaa valtionosuuksien yleiskatteellisuutta.

Muina laskennallisten kustannusten määräytymisperusteina on sairastavuuskerroin, työttömyyskerroin, vieraskielisyyskerroin, kaksikielisyys, saaristaisuus, asukastiheyskerroin ja koulutustaustakerroin. Kriteerien toinen osa muodostuu lisäosista.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden tasoa nostetaan noin 246 miljoonalla eurolla vuonna 2022. Vuoden 2023 tasolla lisäys on noin 50 miljoonaa euroa, jossa on huomioitu myös pysyvä 24 miljoonan euron sopeutus. Kustannustenjaon tarkistusta ei oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuuden mitoituksessa vuonna 2022. Valtionosuuden lisäyksiä kohdennetaan seulontaohjelman laajennukseen, lastensuojelun henkilöstömitoitukseen sekä varhaiskasvatuksen uuteen tukeen.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus maksetaan kunnille osana yhdistettyä valtionosuusmaksatusta jokaisen kuukauden 11. päivään mennessä. Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen, vaan kunta päättää itse valtionosuusrahoituksensa tarkoituksenmukaisimmasta käytöstä.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus 1.960.957 euroa

Kuntien tulopohjassa olevia eroja tasataan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella. Lainsäädännöllisesti tasaus on osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Vuoden 2022 valtionosuudet tasataan verovuoden 2020 verotustietojen perusteella. Kun verotus valmistuu, saadaan vuosittain lopulliset tasauksen tiedot.

Kunta on oikeutettu valtionosuuden tasauslisään, jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on tasausrajaa pienempi. Tasausraja on 91,86 %. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausta laskettaessa ei käytetä kunnan omaa veroprosenttia, vaan koko maan keskimääräistä veroprosenttia. Tästä johtuen yksittäisen kunnan tekemillä veroprosenttimuutoksilla ei ole vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai kunnan maksaman tasausvähennyksen määrään.

Toimiala (1000 eur.)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Verotulon tasaus	2 591	2 403	2 323	2 512	2 222	1 961	330	287
Peruspalvelujen valtionosuus	6 785	6 829	6 875	6 327	5 960	6 511	355	350
Valtionosuusjärjestelmän muutos	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut opetus- ja kulttuurit. Valtionosuudet	-223	-344	-566	-538	-539	-627	-627	-627
Veromenetyksen kompensatit	0	0	0	1 813	1 928	2 077	659	676
Verotulojen maks. lykk.menettely	0	0	0	50	-54	-11	0	0
Yhteensä	9 153	8 888	8 632	10 164	9 517	9 911	717	686
Harkinnanvarainen vos:n korotus				370				
Yhteensä	9 153	8 888	8 632	10 534	9 517	9 911	717	686

Verotulomenetysten kompensatio 2.077.231 euroa

Vuodesta 2020 lähtien valtionosuusjärjestelmän kautta kunnille maksetut verotulomenetysten kompensatiot erotetaan järjestelmästä omalle momentilleen 28.90.35. Veromenetysten kompensatio kasvaa 149.347 euroa.

Kotikuntakorvaukset netto -165.022 euroa

Kotikuntakorvausjärjestelmä sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Esi- ja perusopetuksen järjestäjällä on oikeus saada kotikuntakorvaus oppilaan kotikunnalta, kun oppilas suorittaa oppivelvollisuuttaan muualla kuin oman kuntansa esi- tai perusopetuksessa. Opetuksen järjestäjä voi tällöin olla toinen kunta, valtio, yliopiston harjoittelukoulu, yksityinen tai kuntayhtymä

Kotikuntakorvausten maksatus hoidetaan keskitetysti valtionosuusmaksatuksen yhteydessä.

Vuoden 2022 kotikuntakorvaukset perustuvat esi- ja perusopetuksen järjestäjien antamiin oppilasmäärätietoihin 31.12.2020 tilanteesta. Kotikuntakorvausmenoja ja -tuloja ei kuitenkaan kirjata valtionosuuksiin, vaan ne kirjataan käyttötalouteen perusopetuksen asiakaspalvelujen ostoihin ja myyntituloihin.

Valtionosuuden kunta saa kaikkien väestötietojärjestelmään merkittyjen kuntalaisten perusteella. Tähän ei vaikuta se, suorittavatko 6–15-vuotiaat kuntalaiset oppivelvollisuuttaan oman kunnan vai jonkun toisen opetuksen järjestäjän esi- ja perusopetuksessa. Kotikuntakorvauksen perusosasta säädetään vuosittain asetuksella. Kotikuntakorvauksen perusosa on 7.452 euroa.

Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus -627.629 euroa

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisen rahoituksen euromääräisesti merkittävin osa on koulutuksen ylläpitäjille myönnettävä yksikköhintarahoitus:

- lukiokoulutukseen
- ammatilliseen koulutukseen ja
- ammattikorkeakouluille.
- lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää perusopetukseen oppilaskohtaista lisärahoitusta ja rahoituksen muuhun opetus- ja kulttuuritoimintaan.

Perusopetuksen oppilaskohtaista lisärahoitusta myönnetään:

- lisäopetukseen
- maahanmuuttajien perusopetukseen valmistavaan opetukseen
- muille kuin oppivelvollisille järjestettävään esi- ja perusopetukseen
- korotuksena pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluville perusopetuksen oppilaille
- sisäoppilaitoslisänä ja koulukotikorotuksena sekä
- joustavan perusopetuksen lisänä.
- yksityisen perusopetuksen järjestäjän toiminnan aloittamiseen
- ulkomailla järjestettävään perusopetuslain mukaiseen opetukseen
- aamu- ja iltapäivätoimintaan

- taiteen perusopetukseen
- liikuntatoimintaan ja nuorisotyöhön ja museoille, teattereille ja orkestereille.

4.3 Kunnan rahoitustarpeet ja lainanotto

Talousarvion rahoitusosaan sisältyvässä rahoituslaskelmassa esitetään tarkemmin pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot, kuten antolainat ja niiden lyhennykset, kunnan lainanotto ja lainojen lyhennykset.

Kunnan rahoitustarve muodostuu investointimenoista ja pitkäaikaisten lainojen lyhennyksistä. Talousarviolainaa on talousarvioon kirjattu 1.000.000 euroa. Kiinteistöyhtiö Kuninkaanpitäjän ja Vasallin tervehdyttämistoimet jatkuvat ja myös näiden osalta on ennakoitavissa kunnalle rahoitustarvetta.

	TP 2020	TP e 2021	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Lainat 1.1.	7 659 172	9 268 550	9 274 160	10 156 548	9 853 821	9 496 839
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 700 000	2 030 860	1 000 000	1 000 000	1 000 000	1 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 090 622	-1 148 472	-1 148 472	-1 302 727	-1 356 982	-1 156 982
Lainat 31.12.	9 268 550	10 150 938	9 125 688	9 853 821	9 496 839	9 339 857
Kuntatodistukset 31.12.	2 000 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000	3 500 000
Lainakannan muutos	109 378	2 382 388	-648 472	-302 727	-356 982	-156 982
Lainat euroa /asukas	4 236	5 246	4 819	5 233	5 190	5 215
Asukasmäärä	2 660	2 602	2 620	2 552	2 504	2 462

4.4 Hallinto, henkilöstö ja organisaatio

Hartolan kunnassa oli vakinaista henkilöstöä vuoden 2021 syyskuussa 65 henkilöä ja määräaikaista 22 henkeä ja koko henkilöstömäärä on edelliseen vuoteen verrattuna pysynyt samana. Tiukentuneen taloudellisen tilanteen vuoksi vakituisen henkilöstön palkkaamista on arvioitu kriittisesti. Vakinaisen henkilöstön rekrytoimiseksi Hartolan kunnassa on käytössä täyttöluvan hakeminen kunnanhallitukselta. Uusissa rekrytoinneissa on pyritty varautumaan tuleviin eläköitymisiin, joita on kunnan henkilöstössä tulossa tulevina vuosina paljon. Henkilöstön eläköityminen ja ikärakenteen muutos on Hartolan kunnan henkilöstöstrategian suurimpia haasteita. Myös henkilöstön saatavuus vapautuviin tehtäviin voi tulevaisuudessa vaikeutua.

Vuosina 2022–2024 eläkeiän saavuttaa 6 henkilöä. Osa-aikaeläkkeellä vuonna 2022 ei ole yhtään henkilöä.

Osa-aikaisia vuonna 2022 on 4 henkilöä (sivistystoimi 4).

Työterveyshuollon palvelut on hankittu Työterveys Wellamolta, jonka vastaanotto toimii kunnan virastolla. Työnantaja tukee henkilöstön työhyvinvointia mm. liikunta- ja kulttuuriseteleillä, yhteisillä tapahtumilla, kunnan kuntosalin vapaalla käytöllä, Yrittäjäliikuntaohjelmalla ja lounaseteleillä.

4.5 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Kuntalain säännökset velvoittavat kunnat järjestämään kunnan ja kuntakonsernin sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan sekä raportoimaan niiden tuloksellisuudesta. Riskienhallinnan tulee olla järjestelmällistä toimintaa ja kattaa olennaiset kunnan ja kuntakonsernin toimintaan ja talouteen liittyvät riskit. Niistä annettavan toimintakertomusraportoinnin tulee perustua todennettavissa olevaan sisäisen valvonnan, riskienhallinnan ja konsernivalvonnan tuloksellisuuden arviointiin.

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukainen järjestäminen

Kuntalain 14 § mukaan valtuuston tulee päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista.

Kunnanhallituksen vastuulla on sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestäminen sekä tuloksellisuuden seuranta ja arviointi. Järjestämisen tulee perustua systemaattiseen ja dokumentoituun toimintatapaan. Sisäisen valvonnan ja kokonaisvaltaisen riskienhallinnan tulee varmentaa riskien hallintaa ja tavoitteiden saavuttamista osana johtamista, toiminnan ja talouden suunnittelua, päätöksentekoa sekä taloudenhoidon menettelyitä. Tilintarkastajan on tarkastettava, että onko kunnan ja kuntakonsernin sisäinen valvonta ja riskienhallinta sekä konsernivalvonta järjestetty asianmukaisesti.

Riskienhallinta on sisäistä valvontaa ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä.

Hartolassa on hyvä elää!

Riskienhallintaprosessi kattaa:

- toimintaympäristön analysoinnin
- sisältää riskien ja mahdollisuuksien kokonaisvaltaisen tunnistamisen ja kuvaamisen
- sisältää riskien ja mahdollisuuksien toteutumisen todennäköisyyden ja seurauksien analysoinnin
- riskien hallinnan ja mahdollisuuksien hyödyntämisen menettelyiden määrittelyn ja toimenpiteiden valvonnan
- merkittävien riskien ja niiden hallinnan dokumentoinnin ja tuloksellisuuden raportointi tilivelvollisille toimielimille sisältää riskien hallinnan järjestelmän ja prosessien toimivuuden seurannan ja arvioinnin sekä raportoinnin toimintakertomuksessa

Strateginen tavoite	Riskin kuvaus	Vaikutus	Todennäköisyys	Riskitaso	Toimenpide
Talouden tasapaino	Verorahoitus vähenee vuosittain muuttotappion ja väestön ikääntymisen vuoksi	-200.000 /v	Erittäin todennäköinen	Korkea	Muuttokannustimet Menojen vähentäminen ja toiminnan sopeuttaminen ja talouden tasapainotusohjelma
Talouden tasapaino	Korkotason nousu nostaa rahoituskuluja	50.000-100.000/v	Ei kovin todennäköinen	Matala	korkosuojaukset tarpeen mukaan
Talouden tasapaino	Kiinteistöjen alaskirjaukset, poistettavien kiinteistöjen tasearvot korkeita	1.000.000-1.500.000 e	Todennäköinen	Korkea	Suunnitelmallinen purkaminen useammalle vuodelle.
Elinvoima	Uusien teollisuustonttien ja nykyisten tuotantolaitosten laajennusvaran vähäisyys	Uusia yrityksiä on vaikea saada paikkakunnalle ja laajennusmahdollisuus vähenee	Melko todennäköinen		Teollisuustonttien kartoitus ja kaavoitus VT4 risteysalueiden suunnittelu toimivaksi
Elinvoima	Kaavoituksen jälkeenjääneisyys	Menetetään potentiaalisia uusia asukkaita ja aiheutuu ongelmia kiinteistöjen myyntitilanteissa	Riski on olemassa	Korkea	Kaavoituksen ajan tasalle tekeminen vuosina 2020-2024
Hyvinvointi ja turvallisuus	Päihteiden käytön ja syrjäytymisen seuraukset	Kunnan yleinen imago huononee ja sotekustannukset kasvavat	Riski on olemassa	Korkea	Varhainen puuttuminen, tunnistaminen ennaltaehkäisemiseksi Turvallisuussuunnitelma
Hyvinvointi ja terveys	Palvelujen saatavuus Hartolassa heikkenee	Hyvinvointi ja terveyserot kasvavat	Riski on olemassa	Keskitaso	Turvataan Hartolan sote palvelut vahvemalla yhteistyöllä Hykyn ja naapurikuntien kanssa.
Palvelujen laatu	Koulun oppilasmäärän nopea pieneminen	Aineenopetuksen ammattitaitoinen järjestäminen vaikeutuu	Riski on olemassa	Keskitaso	Uudet yhteistyömuodot Sopeutuminen tilanteeseen

Strateginen tavoite	Riskin kuvaus	Vaikutus	Todennäköisyys	Riskitaso	Toimenpide
Tekninen toimi / Palvelujen laatu	Palvelurakenteen tarkoituksenmukaisuus, tehokkuus ja taloudellisuus	Käytettävissä olevien rahojen riittämättömyys kaikkien palvelujen tuottamiseen	Riski on olemassa	Keskitaso	Palvelujen tuottamisen priorisointi -> päätöksenteko
Hyvinvointi ja terveys	Vesihuoltolaitoksen toiminnan vaarantuminen	Puhtaan veden saannin vaarantuminen	Ei kovin todennäköinen	Keskitaso	Varautumissuunnitelma & valvontaohjelma, WSP, SSP riskienhallintatoimet
Hyvinvointi ja terveys	Kemikaalionnettomuus vt4	Pohjaveden ja maaperän pilaantuminen	Ei kovin todennäköinen	Keskitaso	Varavedenottovalmius ja vesihuollon yhteistyö Joutsan ja Sysmän kanssa
Palvelujen laatu	Lämmöntuotannon keskeytyminen talvijaksolla	Kaukolämmitteiset kunnan toimitilat	Ei kovin todennäköinen	Vähäinen	
Hyvinvointi ja terveys	Laajamittainen sähkökatko	Kunnan kriittiset toiminnot suurelta osin sähköstä riippuvaisia	Ei kovin todennäköinen	Vähäinen	Sähkökontti on otettavissa varavoimaksi

4.6 Tuloslaskelma 2022–2024

Tuloslaskelmassa osoitetaan, kuinka kunnan tulorahoitus riittää palvelutoiminnan menoihin eli käyttömenoihin, rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin poistoihin. Tuloslaskelmassa summataan talousarvion käyttötalousosan toimintatulot ja -menot. Yhdistely tehdään tuloslaskelmakaavan tilien tarkkuudella. Tuloslaskelman välituloksina esitetään mm. seuraavat tiedot:

Toimintakate on toimintatulojen ja toimintamenojen erotus eli käyttötalouden nettomenot.

Vuosikate ilmoittaa paljonko talousarviovuoden tulorahoituksesta jää investointien ja muiden pitkävaikutteisten menojen kattamiseen. Jotta terveeseen talouden kriteerit toteutuisivat, tulisi vuosikatteen pitkällä aikavälillä olla samaa suuruusluokkaa kuin nettoinvestoinnit. Koska investointien rahoittamiseen on perusteltua käyttää lainaa, tulisi vuosikatteen kuitenkin kattaa vähintään pitkäaikaisten lainojen lyhennykset. Vuosikatteen riittävyttä voidaan verrata investointien lisäksi myös käyttöomaisuuden poistoihin. Vuosikatteen tulisi riittää kattamaan omaisuuden kulumista mittaavat poistot.

Vuoden 2022 talousarvion tuloslaskelmasta ilmenee, että rahoituserien jälkeen vuosikate on positiivinen 865.480 euroa, ja se kattaa käyttöomaisuuden poistot. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu kirjanpitolautakunnan kuntajaoston antamien ohjeiden sekä valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaan ja ne ovat 797.032 euroa.

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan satunnaisiksi tuotoiksi ja kuluiksi katsotaan sellaiset tulot ja menot, jotka perustuvat kunnan tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Ne ovat perusteltua esittää omana ryhmänään vuosikatteen jälkeen, mikäli niiden määrä vuosikatteeseen suhteutettuna on olennainen. Näin vuosikatteen vertailtavuus eri vuosien ja eri kuntien välillä paremmin toteutuu.

TULOSLASKELMAOSA			
	TP	TA + muutos	TA
	2020	2021	2022
	€	€	€
Toimintatulot	2 062 784	1 683 517	1 582 210
Myyntitulot	1 065 881	637 461	708 089
Maksutulot	159 099	191 155	96 935
Tuet ja avustukset	323 499	327 121	239 171
Muut toimintatulot	509 037	527 780	538 015
Valmistus omaan käyttöön	5 268		
Toimintamenot	-19 683 727	-20 618 488	-20 971 399
Henkilöstömenot	-3 984 219	-4 000 176	-3 770 862
Palvelujen ostot	-14 447 699	-15 319 008	-15 906 395
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-634 746	-625 067	-659 061
Avustukset	-435 705	-480 100	-430 600
Muut toimintamenot	-181 358	-194 137	-204 481
Toimintakate	-17 620 943	-18 934 971	-19 389 189
Verotulot	10 262 854	9 928 000	10 363 000
Valtionosuudet	10 533 798	9 516 592	9 910 917
Rahoitustulot ja -menot	-3 209	-28 180	-19 248
Vuosikate	3 172 500	481 441	865 480
Poistot ja arvonalentumiset	-1 130 508	-544 347	-797 032
Satunnaiset erät		-100 000	
Tilikauden tulos	2 041 992	-162 906	68 448
Tilikauden yli-/alijäämä	2 041 992	-162 906	68 448

4.7 Rahoituslaskelma 2022–2024

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä sekä rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden erotus tai summa osoittaa kunnan kassavarojen muutoksen tilikaudella.

Investointien (netto) loppusumma vuoden 2022 talousarviossa on -584.900 euroa. Investointimenot ovat -714.375 euroa. Pitkäaikaisten lainojen lyhennykset on arvioitu velkakirjanehtojen mukaan ja ne ovat n. 1,303 milj. euroa.

Uutta talousarviolainaa on arvioitu nostettavan vuoden 2022 aikana 1 milj. euroa. Lyhytaikainen rahoitus hoidetaan kuntatodistusohjelmalla, jossa on korotonta maksuvalmiutta turvaavaa limiittiä 3,0 milj. euroa. Korko nostetuissa lyhytaikaisissa lainoissa on markkinahintainen, joka on ollut vuonna 2021 nollan tuntumassa. Vuoden 2022 lopussa lainakannan arvioidaan olevan noin 13,35 milj. euroa eli noin 5.233 euroa/asukas.

RAHOITUSOSA	TP	TA+muutos	TA
	2020	2021	2022
Toiminnan ja investoinnin rahavirta			
Toiminnan rahavirta	3 153 438	381 441	865 480
Vuosikate	3 172 500	481 441	865 480
Satunnaiset erät	0	-100 000	0
Tulorahoituksen korjauserät	-19 062	0	0
Investointien rahavirta	-1 640 843	-2 352 349	-469 900
Investointimenot	-1 673 843	-2 435 349	-599 375
Rahoitusosuudet inv.menoihin	13 000	83 000	129 475
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	20 000	0	0
Tulorahoituksen korjauserät		0	0
Toiminnan ja investoinnin rahavirta	1 512 595	-1 970 908	395 580
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset	8 209	-59 791	120 332
Antolainasaamisten lisäys	0	-100 000	-150 000
Antolainasaamisten vähennys	8 209	40 209	270 332
Lainakannan muutokset	109 378	-148 472	-302 727
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 700 000	1 000 000	1 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 090 622	-1 148 472	-1 302 727
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-1 500 000	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-540 946		
Rahoituksen rahavirta	-423 360	-208 263	-182 395
Rahavarojen muutos	1 089 235	-2 179 171	213 185
Rahoituslaskeman tavoitteet			
Investointien omahankintameno	-1 673 843	-2 435 349	-599 375
Laskennallinen lainanhoitokate	2,2	0,34	0,54
Kassan riittävyys, pv	38	29,94	31,60

Muut maksuvalmiuden muutokset erää ei esitetä talousarviossa, näin menetellään siitä syystä, että mainittuun erään sisältyviä toimeksiantojen varojen ja pääomien muutoksia, vaihto-omaisuuden ja saamisten muutoksia, sekä korottomien velkojen muutoksia ei käytännössä voida budjetoida etukäteen.

5. TALOUSARVION JA – SUUNNITELMAN RAKENNE

5.1 Talousarvio ja taloussuunnitelma kuntalain mukaan

Uudistetun kuntalain 110 §:ssä on säännökset talousarviosta ja taloussuunnitelmasta.

Merkittävimmät muutokset verrattuna vuoden 1995 kuntalakiin ovat alijäämän kattamissäännösten tiukentuminen ja ulottaminen kuntayhtymiin, sekä konserninäkökulman vahvistaminen kunnan talousarvion ja suunnitelman laadinnassa.

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnittelukausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan.

Talousarviossa ja – suunnitelmassa hyväksytään kunnan toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Talousarvio ja – suunnitelma on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

5.2 Talousarvion ja taloussuunnitelman rakenne

Talousarvio ja taloussuunnitelma on lain mukaan laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamisen turvataan. Talousarviossa ja suunnitelmassa asetetaan palvelutoimintaa ja investointihankkeita koskevat tavoitteet. Talousarviossa budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot tehtäville ja hankkeille. Täten osoitetaan, miten varsinainen toiminta ja investoinnit rahoitetaan.

Talousarvion rakenteesta säädetään laissa. Talousarvio rakentuu käyttötalous- ja investointiosaan sekä tuloslaskelma- ja rahoitusosaan.

Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus kansantalouden ja kunnallistalouden kehitykseen, kunnan taloudellisen tilanteen kehittymiseen sekä kerrotaan talousarvion painopistealueista. Yleisperusteluihin on sisällytetty myös valtuuston hyväksymä Hartolan kunnan strategia.

Käyttötalousosassa sisältää toimialakohtaiset talousarviot eriteltynä tehtäväaluetasolla. Toimialojen suunnitelmat sisältävät myös toiminnalliset tavoitteet ja tarvittavat tunnuslukutaulukot sekä talousarviovuoden että taloussuunnitelmavuosien osalta.

Tuloslaskelmaosassa esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja – menot sekä suunnitelman mukaiset poistot käyttöomaisuudesta.

Investointiosassa esitetään kunnan omaisuuden myyntitulot, investointimenot ja –tulot, jotka tarvittaessa eritellään hankekohtaisesti.

Rahoitusosassa esitetään meno- ja tuloarvioina pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, niiden lyhennykset, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman. Sen tiedot kerätään tuloslaskelmaosan lisäksi investointiosasta ja rahoitusosan taulukoista.

Talousarvio periaatteet ovat:

- täydellisyysperiaate ja siihen liittyvä bruttoperiaate
- tasapainoperiaate
- vuotuisperiaate
- kehysbudjetointiperiaate
- yhtenäisyysperiaate

5.3 Talousarvion sitovuus

Kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Talousarvion sitovia eriä ovat kuntalain 110 § mukaiset valtuuston hyväksymät toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja niiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Valtuuston päättämät määrärahat ja tuloarviot määrätään sitoviiksi bruttoperiaatteen mukaan. Sitovuudella turvataan valtuuston valta ohjata kunnan taloutta.

5.4 Sitovat toiminnalliset tavoitteet

Tavoitteen sitovuus

Valtuusto asettaa vuosittaisen talousarvion hyväksymisen yhteydessä toimielimiä sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, joita on noudatettava. Mikäli tavoitteet eivät ole toteutettavissa, koska määräraha tai tuloarvio on riittämätön, on talouden perusteissa tapahtuneesta muutoksesta tehtävä selvitys valtuustolle. Valtuuston on hyväksyttävä tavoitteita koskevat muutokset.

Suorite- ja yksikkökustannustavoitteita ei ole aina syytä määritellä tarkasti, vaan niihin voidaan jättää jouston varaa. Sen sijaan toimenpide- ja hanketavoitteissa tavoitearvot ovat yleensä yksiselitteisiä ja tarkkoja. Kunnan asemaa ja aluetta koskevat strategiset tavoitteet ovat ajallisesti väljiä suunnittelutavoitteita.

Määrärahan sitovuus

Kuntalain mukaan talousarvioon otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat. Määräraha on valtuuston toimielimelle antama euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseen.

Talousarvioon perustuen toimielimellä on valtuutus käyttää sille osoitettu määräraha määrättyyn käyttötarkoitukseen tai määrätyn tavoitteen toteuttamiseen, mutta määrärahaa ei saa ylittää. Jos määräraha osoittautuu riittämättömäksi, on talousarviota muutettava, mutta samalla on muistettava osoittaa, miten rahoitustarve katetaan. Valtuusto hyväksyy talousarvion määrärahan muutokset. Jos toiminnalle asetetut tavoitteet toteutuvat ja määrärahaa jää edelleen käyttämättä, toimielin ei ole velvollinen käyttämään määrärahaa kokonaisuudessaan.

Tuloarvion sitovuus

Kunnan tuloarviot ovat sekä tavoitteellisia että velvoittavia, koska tuloarvion olennainen alittuminen vaikuttaa rahoituksen perusteisiin talousarviossa. Tuloarvio on sitova siltä osin, kun tuloarviot on kytketty toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin, josta seuraa se, että siitä poikkeaminen edellyttää talousarvion muuttamista. Rahoitustarpeen kattamiseen on osoitettava kate muulla tulo- tai pääomarahoituksella taikka menojen karsimisella.

5.5 Käyttötalouden sitovat määrärahat

Valtuusto vahvistaa toimielimiä sitovat tilikauden bruttomääräiset määrärahat ja tuloarviot seuraavasti:

Taso 2 Toimielin (sitova)

Keskusvaalilautakunta

Tarkastuslautakunta

Kunnanhallitus ja valtuusto

Perusturvatoimi

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Taso 3 Tulosalue

Vaalit

Hallinnon ja talouden tarkastus

Valtuusto

Kunnanhallitus

Jaostot

Keskushallinto

Henkilöstöhallinto

Elinkeinoitoimi

Peruspalvelukeskus

Erikoissairaanhoito

Ympäristöterveydenhuolto

Sivistystoimen hallinto

Varhaiskasvatuspalvelut

Perusopetus

Vapaa sivistystyö

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen
Tekninen lautakunta	Teknisen toimen hallinto Alueiden hoito Pelastustoimi ICT-palvelut Tilapalvelut Rakennukset Tiejaostot
Laitokset /taseyksiköt	Vesilaitos Viemärlaitos Satama Jätehuolto Maa- ja metsätilat Kurpan kaukolämpöjohto Haja-asutusalueen vesihuolto
Ympäristölautakunta	Rakennusvalvonta ja ympäristötoimi Kaavoitus

5.6 Tuloslaskelmaosan ja rahoitusosan sekä investointiosan sitovat määrärahat

Tuloslaskelmaosa

Tuloslaskelmaosa on sitova bruttomäärärahan/-tuloarvioiden osalta seuraavasti:

- Verotulot
- Valtionosuudet
- Korkotuotot
- Korkomenot
- Muut rahoitustuotot
- Muut rahoituskulut

Investoinnit

Investointiosassa sitovuus on taseryhmittäin osittain nettoperusteinen. Siihen kuuluu kiinteä omaisuus, talonrakennus, julkinen käyttöomaisuus, vesilaitos ja viemärlaitos. Taseryhmän atk-hankinnat, irtain omaisuus ja arvopaperit ovat hankekohtaisesti sitova bruttoperusteisena. Koko taloussuunnitelmakauden investointimääräraha on nettomääräisesti sitova.

Lainanottoa ja lainojen lyhennyksiä koskeva sitovuus

- Antolainasaamisen lisäykset/-vähennykset ovat nettomääräisesti sitovia.
- Pitkäaikaisten lainojen muutokset bruttomääräisesti sitovia.
- Lyhytaikaisten lainojen muutokset ovat nettomääräisesti sitovia.
- Oman pääoman muutokset ovat bruttomääräisesti sitovia.

Kunnanjohtajalla on oikeus ottaa kunnalle talousarviolainaa valtuuston vahvistamalla tavalla, kun kunnanhallitus on hyväksynyt luoton lainaehdoista saatujen tarjousten perusteella.

Kunnanjohtajalla on oikeus ottaa tilapäislainoja/kassalainoja kuntatodistusohjelman mukaisesti, joita saa kulloinkin olla enintään valtuuston vahvistama määrä.

5.7 Käyttötaloussuunnitelman vahvistaminen

Valtuuston hyväksyttyä talousarvion saattaa kunnanhallitus sen täytäntöönpano-ohjeineen lautakuntien hyväksyttäväksi toimintavuoden alussa. Lautakunnat hyväksyvät budjettirahoitteisten tehtävien käyttö- ja hankesuunnitelmat ja kohderahoitteisten tehtävien tulos-, ja investointi- ja rahoitusbudjetit.

Käyttötaloussuunnitelman vahvistamisella tarkoitetaan tehtävän käyttötalousosan jakamista osatehtäville osatavoitteiksi, osamäärärahoiksi ja osatuloarvioiksi. Mikäli valtuusto on hyväksynyt muutoksitta lautakunnan hyväksymän käyttötaloutta koskevan talousarvioehdotuksen ja toiminnan painopisteet ovat ennallaan, on mahdollista, että lautakunta vahvistaa käyttötaloussuunnitelmaksi jo hyväksymänsä talousarvioehdotusta vastaavan suunnitelman.

6. KUNTAKONSERNIN TYTÄRYHTEISÖJEN YLEISET OMISTAJAPOLIITTISET TAVOITTEET

Kuntakonserni

Hartolan kunnanvaltuusto on vahvistanut vuoden 2018 lopussa lukien sovellettavan konserniohjeen. Konserniohjeen määräykset koskevat kuntaa ja sen tytäryhteisöjä. Konserniohjeella annetaan tarvittavat ohjeet, joilla yhdenmukaistetaan ja tehostetaan kunnan toiminnan johtamista kunnan kokonaisuuteen perustuen. Konserniohjeet uudistetaan uuden kuntalain edellyttämällä tavalla tarvittaessa. Kunnan omistamilla tytäryhtiöillä tulee olla toimitusjohtaja, jolla on riittävä asiantuntemus ja kokemus tehtävään.

Kunnan tytäryhteisöjen toiminnan konserniohjauksesta on määräykset kuntalain 47 §:ssä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisöjen toiminnassa on otettava huomioon myös yhteisöjen toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hartolan kunnan konserniohje on tullut voimaan 14.11.2018.

Hartolan kunnalla on kaksi kiinteistöosakeyhtiötä, joiden omistus on kuntaenemmistöinen. Lisäksi kunnalla on yksi säätiö. Tytäryhtiöiden ja niissä kunnan nimeämien yhtiökokousedustajien ja hallituksen jäsenten tulee ottaa toiminnassa huomioon konserniohjeen rinnalla valtuuston ja tytäryhtiöille kulloinkin talousarviossa asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet lainsäädännön mahdollistamissa rajoissa.

Uuden suosituksen mukaan yhtiökokouksiin tulisi nimetä viranhaltija tai muu toimihenkilöedustaja konsernijohdosta tai – hallinnosta. Kuluneella vaalikaudella edustajat on nimetty paikkaneuvotteluissa poliittisista ryhmistä.

6.1 Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä

Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjä on Hartolan kunnan 100 % omistama osakeyhtiö. Yhtiö on myynyt Hartolan kunnalle 16 asunnon rivitalokokonaisuuden. Lisäksi yhtiö purkaa/on purkanut syksyllä 2021 yhteensä 22 asuntoa. Vuoden 2021 päättyessä yhtiöllä on 1 kerrostalokohde ja 6 asuintalokohdetta (17 rakennusta), joissa on yhteensä 71 asuntoa. Asuntojen keskikoko on pienentynyt ja on nyt 57 m², vuokrausaste on parantunut ja on nyt 75 %. Keskimääräinen vuokra 8,65 e/m²/kk.

Vuonna 2016 yhtiö hakeutui Valtionkonttorin ja omistajan valvomaan vapaaehtoiseen tervehdyttämishjelmaan, joka vahvistettiin syksyllä 2017 vuosiksi 2018–2030. Tervehdyttämishjelman toimenpiteitä jatketaan.

Tervehdyttämishjelman mukaisesti syksyllä 2021 puretaan/on purettu Kaikulantie 94, Petäjistöntie 1 ja Petäjistöntie 5 rivitalokohteet. Yhtiö joutuu jatkossakin purkamaan kohteita, joissa on isoja asuntoja niiden huonokuntoisuuden ja vähäisen kysynnän vuoksi. Purkuja voidaan tehdä rakennuskohtaisesti.

Alueella toimivilla yrityksillä on tällä hetkellä pulaa työntekijöistä ja alueelle pyritään saamaan uusia työikäisiä asukkaita. Pienillä hyväkuntoisilla asunnoilla on kysyntää. Yhtiö pyrkii kunnostamaan tyhjillään olevia asuntoja oman taloudellisen tilanteen sallimissa rajoissa.

Koy Kuninkaanpitäjä	tot 2020	enn 2021	ta 2022	ta 2023	ta 2024
Asuntojen lkm.	109	109/71	71	71	71
KIINTEISTÖN TUOTOT					
Vuokrat	393 862	339 194	346 422	359 096	380 219
Käyttökorvaukset	25 940	30 622	25 000	26 000	27 000
Avustukset	72 281	236 500			
Luottotapp. / oik.erät	- 20 735				
TUOTOT YHTEENSÄ	471 348	606 316	371 422	385 096	407 219
HOITOKULUT					

Hartolassa on hyvä elää!

Hallintokulut	- 85 639	- 38 530	- 25 000	- 26 250	- 27 563
Käyttö ja huolto	- 38 708	- 27 001	- 20 000	- 21 000	- 22 050
Ulkoalueet	- 26 433	- 8 076	- 6 000	- 6 300	- 6 615
Siivous	- 6 307	- 19 082	- 10 000	- 10 500	- 11 025
Lämmitys	- 95 604	- 85 611	- 65 000	- 68 250	- 71 664
Vesi ja jätevesi	- 17 294	- 19 336	- 17 500	- 18 375	- 19 294
Sähkö	- 11 353	- 8 857	- 6 500	- 6 825	- 7 164
Jätehuolto	- 17 738	- 5 060	- 5 000	- 5 250	- 5 513
Vakuutukset	- 16 658	- 18 740	- 12 500	- 13 125	- 13 781
Vuokrat	- 3 807	- 6 401	- 6 000	- 6 300	- 6 615
Kiinteistövero	- 17 778	- 18 000	- 12 000	- 12 600	- 13 230
Korjaukset /ulkokorjaukset	- 38 255	- 13 412	- 10 000	- 10 500	- 11 025
Korjaukset /sisäkorjaukset	- 22 304	- 166 211	- 100 000	- 105 000	- 110 250
Purkukustannukset	- 102 101	- 150 000			
Muut hoitokulut	- 8 009	- 4 234	- 2 500	- 3 000	- 3 500
HOITOKULUT YHTEENSÄ	-507 988	-588 551	-298 000	-313 275	-329 289
KÄYTTÖ/HOITOKATE	-36 640	17 765	73 422	71 821	77 930
POISTOT	-181 262	-96 051	-60 000	-63 000	-66 150
RAHOITUSTUOTOT/KULUT	114 425	-11 015	-6 000	-6 300	-6 614
TULOS ennen tilinp.siiroja	-103 477	-89 301	7 422	2 521	5 166

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet:			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Tarjota viihtyisiä asumiskokemuksia	Käyttöasteen nostaminen	>85 %	Hinta/laatusuhteen parantaminen
Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Kiinteistöyhtiön taloudellinen tervehdyttäminen	Asuntojen määrän ja laadun sopeuttaminen kysyntään	Käyttöaste > 85 %	Huonokuntoisten kohteiden purkaminen Asuntojen kunnostaminen
Asuntojen vuokrauksen tehostaminen	Asuntojen kunto ja laatu vastaa kysyntää		Viihtyisyyden ja turvallisuuden lisääminen

6.2 Kiinteistö Oy Vasalli

Koy Vasalli on Hartolan kunnan elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteuttaja, jonka strateginen tavoite on madaltaa yritysten kynnystä luoda ja kehittää toimintaansa Hartolassa. Käytännössä tämä tarkoittaa toimitilojen järjestämistä yrityksille. Hallituksessa on kolme jäsentä.

Koy Vasallin rooli on ollut tuoda vaihtoehtoja yritysten toimitilaratkaisuihin sekä rahoituksellisesti kuin toiminnallisestikin. Yhtiön tavoitteena on olla tarvittaessa aktiivinen kumppani yritykselle toimitilojaan kehittäessä. Keskeinen haaste yhtiön toiminnassa on saada rahoituskulut ja vuokratuotot synkronoimaan niin että yhtiö itse sekä sen vuokralaiset pystyisivät suunnittelemaan pitkäjänteisesti toimintansa ja taloutensa.

Yhtiön tavoitteena on saada kiinteistöt myydyksi ensisijaisesti niissä toimiville yrityksille. Ellei tämä ole mahdollista, pyritään kiinteistöt myymään sijoittajille. Mahdollista on myydä myös koko kiinteistöyhtiö.

Työvoiman saatavuuden ongelmat haittaavat kaikkien vuokralaisten liiketoimintaa. Hartola ei sijaintinsa vuoksi houkuttele uusia asukkaita työpaikkoihin, vaikka vuokra- ja omistusasuntoja on paikkakunnalla tarjolla.

Versowood Oy:n palkkitehtaalla sekä Lehto Components Oy:n talotehtaalla on tällä hetkellä kohtuulliset tulevaisuuden näkymät. On kuitenkin varauduttava rakennusalan suhdanteiden muutoksiin.

Kustaantie 7 -kiinteistöstä (ent. leipomo) on osa vuokrattu Vavesaaren Tila Oy:lle, joka valmistaa luomumyslejä, luomumehuja, -hilloja ja -marmeladeja. Lisäksi vuokralaisina ovat mikroleipomoyritys Kakra Oy ja toimistotiloissa palvelinliiketoimintaa harjoittava Jamicam Oy. Kustaantie 7:n käyttöaste on 26 %. Kiinteistön tyhjien tilojen ylläpito- ja lainanhoitokulut jäävät yhtiön maksettavaksi ja kiinteistö tuottaa yhtiölle tappiota.

Esperi Care Oy omistaa Päivälehdön Palvelukeskus Oy:n, joka toimii Koy Vasallin omistamissa Keva I/Onnela ja Keva II/Toivola kiinteistöissä.

Hartolan kunta on vuokralaisena ryhmäpäiväkoti Onnimannissa, Tornitie 14. Tavoitteena on myydä Onnimanni tasearvosta Hartolan kunnalle. Päiväkodin toiminta on osa kunnan peruspalvelua.

Yhtiö omistaa kaksi rakentamatonta tonttia Vasallintien varressa VT4 Jari-Pekan risteysalueen tuntumassa kirkonkylän puolella. Koy Vasalli on myynyt vuonna 2020 ns. Kulmatien tontit Hartolan kunnalle. TVL:n varikko on myyty tiloissa toimivalle Oy Bolaan Ab:lle, hallintaoikeus siirtyi uudelle omistajalle 1.6.2021.

- Vuokrattavia tiloja 44.300 m²
- Vuokralaisia 7
- Vuokratulot n. 730.000 euroa
- Käyttöaste 94,8 %

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet:			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Toimitilojen myyminen niissä toimivien yritysten omistukseen pitkällä aikavälillä	Hallitus tukee yhtiön toimenpiteitä omistajaohjauksen mukaisesti	Yhtiön lainarasite pienenee vuosittain	Kiinteistöjen myynti
Tarjota räätälöityjä toimitiloja yrityksille	Olla vartenotettava vaihtoehto yrityksille sijoittua Hartolaan	Käyttöaste >95 %	Tilat muokataan yrityksen toimintaan sopiviksi Investointikulut viedään vuokrasopimuksiin

Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Kiinteistövastuiden vähentäminen	Omistajaohjauksen toteuttaminen	Lainavastuiden väheneminen	Kiinteistöjen myynti
Käyttöasteen säilyttäminen	Vastataan yrityksiin haasteisiin	Käyttöaste >95 %	Toimitaan aktiivisesti yhteistyössä yritysten kanssa

Koy Vasalli	tot 2020	2021 ennuste	ta 2022	ta 2023	ta 2024
Kiinteistön tuotot					
Vuokrat	855 294	736 000	730 000	730 000	730 000
muut tuotot	192 802	210 000	200 000	200 000	200 000
TUOTOT YHTEENSÄ	1 048 096	946 000	930 000	930 000	930 000
Hoitokulut					
Henkilöstökulut	- 16 002	- 37 000	- 35 000	- 35 000	- 35 000
Hallinto	- 74 292	- 40 000	- 30 000	- 32 000	- 34 000
Käyttö ja huolto	- 252	- 8 500	- 15 000	- 20 000	- 20 000
Lämmitys	- 46 658	- 46 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000
Vesi	- 5 822	- 6 000	- 6 000	- 6 000	- 6 000
Sähkö	- 16 511	- 16 500	- 16 000	- 16 500	- 17 000

Vakuutukset	- 56 605	- 37 500	- 38 000	- 38 000	- 38 000
Vuokrat	- 1 116	- 1 200	- 1 200	- 1 200	- 1 300
Kiinteistöverot	- 54 196	- 53 000	- 50 000	- 50 000	- 50 000
Korjaukset	- 21 909	- 20 000	- 50 000	- 40 000	- 30 000
Muut hoitokulut	- 4 966	- 7 000	- 7 000	- 7 000	- 7 500
HOITOKULUT YHTEENSÄ	- 298 329	- 272 700	- 298 200	- 295 700	- 288 800
KÄYTTÖKATE/HOITOKATE	749 767	673 300	631 800	634 300	641 200
Luottotappiot	- 50 361	- 35 000			
Poistot ja arvonalentumiset					
Rakennuksista	- 666 706	- 550 000	- 540 000	- 540 000	- 540 000
Arvon alenn.					
Koneista ja kalustosta	- 183				
Muista pitkävaikutt.menoista	- 24 066	- 30 000	- 20 000	- 20 000	- 20 000
POISTOT YHTEENSÄ	- 690 955	- 580 000	- 560 000	- 560 000	- 560 000
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	25	400			
Korkokulut	- 103 015	- 110 000	- 110 000	- 110 000	- 110 000
Muut rahoituskulut					
VOITTO/TAPPIO ennen satunnaiseriä	- 94 539	- 51 300	- 38 200	- 35 700	- 28 800

Satunnaiserät					
VOITTO/TAPPIO ennen TP siirt. ja veroja	- 94 539	- 51 300	- 38 200	- 35 700	- 28 800
Tilinpäät.sirrot					
TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO	- 94 539	- 51 300	- 38 200	- 35 700	- 28 800

6.3 Kiinteistö Oy Vuorilaakso

Yhtiö omistaa Hartolan Vuorenkylässä tilan Hokkala ja sillä olevan asuinrivitalon, jossa on 4 huoneistoa. Yksi huoneisto on kerhotila. Yhtiö on taloudellisesti hyvässä kunnossa ja vuonna 2021 ei ole tiedossa merkittäviä korjauksia. Yhtiö on kunnan 75 %:sti omistama osakeyhtiö, jonka hallituksessa on 1 kunnan edustaja. Kunta myy kaikki osakkeensa yhtiöstä, jos soveltuva ostaja löytyy.

6.4 Jorma Virtasen Säätiö

Jorma Virtanen (aikaisemmin Jalmary Virtanen) syntyi vuonna 26.6.1910 Hartolassa nykyisen Pertunmaan kunnan alueella. Hän kävi kansakoulun Hartolan Riihiniemen koulussa. Jorma Virtanen teki pääosan työurastaan opettajana Lahdessa. Hän kuoli Lahdessa 7.10.2001 ja haudattiin Hartolaan.

Hän testamenttasi 12.3.1999 tehdyssä testamentissaan osan omaisuudestaan Hartolan kunnalle ”joka muodostakoon tästä omaisuudesta nimeäni kantavan rahaston käytettäväksi Hartolan kunnan Riihiniemen koulun, jota koulua olen aikoinani itsekin käynyt, oppilaiden myöhempiä opintoja tukemaan. Hartolan kunnan on säilytettävä jälkeeni jättämäni omaisuutta huolellisesti ja suojattava se mahdollisimman hyvin rahan arvon huononemista vastaan. Vuosittain voidaan tämän omaisuuden tuotosta jakaa enintään vuotuista tuottoa vastaava määrä joko yhtenä tai useampana stipendinä Riihiniemen kylän nykyisessä koulussa tai sen sijalle mahdollisesti tulevassa koulussa koulunkäyntinsä aloittaneiden tai muiden sitä koulua käyneiden oppilaiden kotimaassa tapahtuvien opintojen rahoittamista varten.”

Hartolan kunnanvaltuusto on päättänyt Jorma Virtasen Säätiön perustamisesta vuonna 2002. Säätiö on rekisteröity vuonna 2004. Jorma Virtasen Säätiön hallituksen jäsenenä toimivat asemansa perusteella Hartolan kunnan kunnanhallituksen puheenjohtaja, kunnanjohtaja sekä Hartolan kunnan Riihiniemen koulun tai sen sijalle tulleen koulun johtaja. Jorma Virtasen perintökaaren mukaiset oikeudenomistajat nimeävät hallitukseen kaksi jäsentä.

Säätiö on jakanut stipendejä vuosittain vuodesta 2005 alkaen Riihiniemen koulua käyneille opiskelijoille. Stipendejä on jaettu peruskoulun päättämisen jälkeisiin opintoihin (lukio, ammatilliset opinnot) sekä korkeampiin opintoihin. Stipendien suurus on ollut 200–1 000 euroa. Säätiön hallitus päättää vuosittain stipendien jakamisesta. Etusijalla ovat säätiön sääntöjen mukaan hyväkäyttöiset ja opinnoissaan menestyneet hakijat.

Säätiön taseen loppusumma oli vuoden 2020 lopussa 504 047,60 euroa ja säädepääoman määrä 411 987,54 euroa. Aikaisemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää on taseessa 72 771,25 euroa, tilikauden ylijäämä oli 19 288,81 euroa. Säätiön asiamiehenä on Juha Koskinen.

7.KONSERNIHALLINTO

7.1 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalain 14 luvun mukaisiin tehtäviin. Lautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunta suorittaa pääosin ulkoista valvontaa ja antaa tarvittaessa ohjeita sisäisen valvonnan toteuttamisesta kunnassa. Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Toiminnalliset tavoitteet

Tarkastuslautakunta kokoontuu puheenjohtajan kutsusta lautakunnassa valmistellun viitteellisen aikataulun mukaisesti. Tarkastuslautakunta keskittyy kokouksissaan hankkimaan tietoa hallintokuntien toiminnasta ja tavoitteista sekä niiden toteutumisesta. Tilintarkastus keskittyy kuntalain mukaisten tehtävien ohella tarkastamaan niitä alueita, jotka ovat lautakunnan arviointikäyntien kohteena. Tilintarkastusyhteisönä toimii BDO Oy.

Tarkastuslautakunta	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset				
Toimintamenot, ulkoiset	-12 317	-12 700	-13 790	9 %
Toimintakate, ulkoinen	-12 317	-12 700	-13 790	9 %
Toimintatulot, sisäiset				
Toimintamenot, sisäiset	-98	0	-50	
Toimintakate, sisäinen	-98	0	-50	
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	-12 415	-12 700	-13 840	9 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot				
Vyörytykset				
Laskennalliset erät	-2 074			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-14 489	-12 700	-13 840	9 %

7.2 Keskusvaalilautakunta

Vuonna 2022 tammikuussa järjestetään maakuntavaalit. Vaalien toimittamisesta vastaa keskusvaalilautakunta.

Keskusvaalilautakunta	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	0	0		
Toimintamenot, ulkoiset	0	-8 851	-7 568	-17 %
Toimintakate, ulkoinen	0	-8 851	-7 568	-17 %
Toimintatulot, sisäiset				
Toimintamenot, sisäiset	0	-70	0	
Toimintakate, sisäinen	0		0	
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	0	-8 921	-7 568	-18 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapiistot				
Vyörytykset				
Laskennalliset erät	0			
Tehtävän kokonaiskustannukset	0	-8 921	-7 568	-18 %

7.3 Valtuusto

Kunnanvaltuuston tehtävänä on vastata kunnan toiminnasta ja määritellä kunnan keskeiset tavoitteet. Valtuusto päättää hallinnon järjestämisestä, talouden, rahoituksen ja sijoitustoiminnan perusteista. Valtuuston toiminta perustuu kuntalain 14 §:n säännöksiin – sen keskeinen tehtävä on vastata kuntalaisten hyvinvoinnista ja kunnan kestävästä kehityksestä. Valtuusto vastaa strategisesta päätöksenteosta ja koko kuntakonsernin tavoitteiden asettamisesta, toiminnan ja talouden tasapainosta sekä toiminnan arvioinnista ja seurannan järjestämisestä.

Valtuusto kokoontuu varsinaisten kokousten lisäksi seminaarilaisuuksiin, joissa käsitellään kunnan kehittämistä ja ajankohtaisia valmisteilla olevia asioita.

7.4 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtäviin kuuluvat kuntakonsernin hallinnon, talouden ja henkilöstöhallinnon johtaminen ja kunnanvaltuuston asioiden valmistelu.

Kunnanhallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Kunnanhallituksen tärkeimpänä tavoitteena on vuotuisen talousarvion tulojen ja menojen pitäminen tasapainossa ja edellisten tilikausien alijäämän kattaminen. Valtuustokauden alussa uusien luottamushenkilöiden perehdytys.

Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Kuntayhtymät		Taloudellinen tulos +	
Tytäryhtiöt toteuttavat kunnan asettamia tavoitteita			Omistajaohjauksen tavoitteiden määrittely
Päätöksenteon avoimuus ja vuorovaikutuksen vahvistaminen kuntalaisten kanssa		Palautekyselyt eri tilaisuuksien yhteydessä	Osallistava budjetointi kokeiluna käyttöön
		Valtuustobarometri	Hallituksen iltakoulut
			Tiedotuslehti 2 krt/vuosi
			Asukastilaisuudet
Kuntalaisten osallisuuden kehittäminen		Kuntalaiskyselyt	
Vapaa-ajan asukkaiden osallistaminen		Vapaa-asukaskysely valmis keväällä	Kunnan edustaja on vapaa-ajanasukasyhdistyksessä
Asumisen markkinointi ja uusien asukkaiden hankinta		Muuttovoitto/-tappio	Muuttokannustimet
Rahoituskulujen hallinta		Korkokustannukset	Markkinointi
Talouden tasapaino ja tilinpäätösten ylijäämä		Talouden tasa-painottamisohjelma	Lainoissa tarvittaessa korkosuojaukset

<p>Kuntayhteistyömahdollisuuksien hyödyntäminen toimialasta riippumatta</p> <p>Kustannustehokas palvelurakenne suhteessa väestönkehitykseen</p> <p>Oikea, ajantasainen palvelujen ja toiminnan mitoitus</p> <p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vaikuttavuuden seuranta</p> <p>Työllisyyden hoidossa tehdään tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa työllisyysasteen parantamiseksi</p>		<p>Kumulatiivinen yli/alijäämä</p> <p>Työttömyysprosentti</p> <p>Aktivointiaste</p>	<p>Talouden seuranta ja tasapainottaminen talousarviovuoden aikana yhteistyössä lautakuntien kanssa</p> <p>Tasapainoinen koko kunnan henkilöstömitoitus suhteessa kunnan taloudellisiin resursseihin</p> <p>Tasapainoinen koko kunnan henkilöstömitoitus suhteessa kunnan taloudellisiin resursseihin</p> <p>Muut hyvinvointi-indikaattorit</p> <p>Työllisyyskoordinaattori 0,5 htv</p> <p>Jyränkölän Tuki-rinkihanke</p> <p>Litti -hanke</p> <p>Hartola mukana kuntien yhteisessä elinvoiman jatkohankkeessa</p>
--	--	--	---

7.5 Jaostot

Kunnanhallituksen alaisuudessa toimii henkilöstöjaosto.

Henkilöstöjaosto

Ratkaisee ja päättää asiat, jotka koskevat virkaehtosopimusten määräysten soveltamista, paikallisen virka- ja työehtosopimuksen tekemistä, harkinnanvaraisia palkkoja, henkilökohtaisen harkinnanvaraisen lisän

myöntämistä, henkilöstön nimikemuutoksia, harkinnanvaraisia palkallisia virka- ja työvapaata ja sivutoimilupia. Henkilöstöjaoston esittelijänä toimii hallintojohtaja.

7.6 Elinkeinotoimi

Elinkeinotoimen vastuualueet

- Yritysyhteistyö ja elinkeinoneuvonta
- Kuntamarkkinointi ja matkailu
- Työllisyyden edistäminen
- Muuttokannustimet
- Maaseutuelinkeinot

Yritysyhteistyö ja elinkeinoneuvonta

Elinkeinotoimen tavoitteena on vahvistaa yritysten yleisiä toimintaedellytyksiä kunnassa ja toimia yhteistyökumppanina paikallisten yrittäjäjärjestön ja Päijät-Hämeen yrittäjät ry:n suuntaan. Elinvoiman kehittämiseen ja kuntayhteistyöhön on haettu maakunnallista näkökulmaa siten, että kunta on mukana myös Visit Lahden Oy:n ja Ladec Oy:n toiminnassa.

Ladec Oy - yritysyhteistyötä ja -neuvontaa

Elinkeinoneuvonnan palvelut hankitaan Ladec Oy:n kautta, johon Hartola päätti liittyä osakkaaksi vuoden 2019 alusta lukien. Rahoittajasopimuksessa ovat mukana Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Lahti ja Padasjoki. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Elinkeinoneuvontaan kuuluu laajasti erilaisia maksuttomia ja osittain maksullisia neuvontapalveluja yrityksille. Rahoittajasopimuksen mukaan Hartola ja Padasjoki maksavat vuosittain 7 euroa/ asukas. Palveluiden vuosikustannus on noin 18 897 euroa. Ladec Oy:n osakkaana Hartolan tavoitteena on kehittää ja uudistaa elinkeinoelämää, hankkia yritysten neuvontapalveluja, edistää yritysten toimintaedellytyksiä, saada palveluja yritysten omistajanvaihdoksissa ja avata mahdollisuuksia yritysten kansainvälistymiseen.

Yhtiön toiminta-ajatuksen perustana on Lahden kaupunkiseudun kilpailukykystrategia, sopijapuolten yhteiset elinkeinopoliittiset tavoitteet ja sopijapuolten omat elinkeinopoliittiset kehittämishankkeet/-asiat. Kuntakohtaisesti Ladec sopii vuosittain teemat ja tavoitteet, joihin yhteistyöllä pyritään

Matkailun Visit Lahti Oy

Hartolan valtuusto päätti elinkeinotoimen järjestämisestä ja rahoittamisesta tehdyn selvityksen perusteella jatkaa yhteistyötä Lahti Regionin kanssa vuonna 2019. Vuosittainen maksuosuus Lahden Seutu – Visit Lahdelle on 4,50 euroa asukasta kohti. Hartolan kunnan maksuosuus vuonna 2022 on noin 11.700 euroa.

Visit Lahti tuottaa jäsenkunnille ja yrityksille matkailun markkinointi- ja kehittämispalvelut Päijät-Hämeen matkailustrategiaan tukeutuen. Kunta vastaa jäsenyyden tuomien mahdollisuuksien välittämisestä yrittäjille, sekä hankkeiden hyödyn jalkauttamisesta kuntaan ja yrittäjille. Matkamessuille ja maakunnallisiin matkailun suur tapahtumiin osallistuminen tapahtuu Visit Lahden kautta.

Matkailun strategiatyö

Vuoden 2022 tavoitteena on toteuttaa paikallisia tapahtumia tiiviissä yhteistyössä yhdistysten ja järjestöjen kanssa. Kunnan yhteistyökumppanina on Hartolan vapaa-ajan asukkaat Hartolan kesän avauksessa, kaikki paikalliset toimijat Hartolan markkinoilla sekä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa toteutettavat joulumarkkinat. Lisäksi kunnan vastuulla on joulun avaus, jouluvaellus, Taidesalonki Talvion näyttely sekä erilaiset muut kesätapahtumat. Kunnan rooli on olla kannustamassa toimijoita, auttaa tapahtumien rahoituksen hankinnassa ja osallistua erilaisten ympärivuotisten tapahtumien markkinointiin.

Muuttokannustimet

Muuttokannustimet ovat olleet voimassa vuoden 2021 loppuun ja 15.11.2021 pidettävälle valtuustolle esitetään muuttokannustimien jatkoa muutoin paitsi takuuvuokrakäytännön osalta. Muuttokannustimien tavoitteena on houkutelua kuntaan uusia asukkaita. Kannustimet ovat saajalleen veronalaista tuloa.

- 1) Verottajan hyväksymä **ensiasunnon ostaja** saa Hartolasta ostamalle tai rakentamalle asunnolle 2000 euron verollisen tuen ja tuki maksetaan jälkikäteen hakemuksesta 12 kuukauden kuluttua muuttopäivästä.
- 2) **Vauvaraha** - jokaisesta syntyneestä/syntyvästä lapsesta 1000 euroa
- 3) **Kannustin vapaa-ajan asukkaasta vakituiseksi asukkaaksi muuttavalle.** Muuttokannustin myönnetään niille, jotka ovat muuttaneet vapaa-ajan asunnon vakituiseksi asunnokseen ja muuttaneet Hartolaan asumaan. Se on verollinen korvaus ja siitä pidätetään nykyisin voimassa olevan lain mukaan 20 % ennakonpidätys. Se myönnetään jälkikäteen vain hakemuksesta ja edellyttäen, että hakija on asunut vakituisesti Hartolassa muuttoa seuraavan kahden vuodenvaihteen yli.

Hartolan Markkinat

Hartolan kunnan vuosittainen suur tapahtuma, jonka järjestäminen ei ole ollut koronavirustilanteesta johtuen mahdollista vuosien 2020 ja 2021 aikana. Hartolan Markkinat järjestetään taas vuonna 2022. Edelliset Hartolan markkinat järjestettiin 1.9.2019 ja samalla markkinat täytti 82 vuotta. Myyntipaikkoja myytiin 742 kpl ja myyjiä oli 292 yritystä. Markkinoilla kävi päivän aikana arviolta yli 20.000 henkeä. Markkinoiden järjestelyssä kiinnitettiin erityistä huomiota alueen turvallisuuteen, mistä saatiin paljon myönteistä palautetta. Tekninen toimi vastaa Hartolan markkinoiden organisoinnista vuonna 2022 ja kunnanhallitus on valinnut 1.1.2022 alkaen markkinavastaavan. Hallinto-osasto vastaa markkinatoimiston tehtävistä.

Pienten kuntien elinvoimaa hankkeen jatkohanke vuonna 2022

Tausta:

- Neljän reunakunnan yhteistyötä työllistämässä ja työvoiman saatavuudessa on tehty kahden ESR – hankkeen avulla, joiden hallinnoinnista on vastannut Hartolan kunta.
- Pienten kuntien työkkäri-hankkeella (2018–2019) painopiste oli työttömien työnhakijoiden työhön valmennuksessa ja eteenpäin polulla ohjaamisessa.
- Pienten kuntien elinvoimaa (2020–2021) hankkeen avulla kehitettiin ja kokeiltiin toimintamalleja työvoiman saatavuuteen ja työllistymiseen, muun muassa paikallisesti toteutettavien koulutuksen avulla.

Hartolassa on hyvä elää!

Yhteinen huoli työvoiman ja palveluiden saatavuudesta vaimentaa tulevaisuuden näkymiä entisestään. Syntynyttä yhteistyötä halutaan jatkaa ja vahvistaa entisestään uuden hankerahoituksen avulla.

Hankkeen tarkoitus: Osaamista vahvistamalla paikallisesti lisätään ja turvataan

- Työvoimansaataavuutta
- Työllistymistä
- Yrittämisen mahdollisuuksia alueella

Hanke aika: 2-vuotta, alku maaliskuusta 2022

Budjetti: Koko hankkeen budjetti noin 260 000,00 €, josta tuki 75 % ja kuntarahoitus 25 %.

Päijänne Leader ry.

Hartola on mukana Päijänne-Leaderin ohjelmakaudella myös vuonna 2022. Kuntamaksuosuus on 5 euroa/asukas. Kunta on tehnyt päätöksen sitoutua Päijänne-Leaderin ja Etpähän muodostamassa uuteen toimintaryhmään myös ohjelmakaudelle 2023–2027. Tällä on haluttu turvata neuvonnan ja rahoituksen riittävyys hartolalaisille yhdistyksille ja yrityksille vuosina 2023–2027.

Lisäksi kunta on jäsenenä Juotavan Hyvä Etelä-Päijänne ry:ssä, jolla on merkittävä rooli Hartolan retkeilyreittien markkinointikanavana ja pyörämatkailuhankkeiden yhteistyökumppanina vuonna.

Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Hartolassa on tarjolla työtä, korkealaatuista asumista ja menestymisen mahdollisuuksia ihmisille ja yrityksille <ul style="list-style-type: none"> • Hartola on mukana maakunnan elinkeino-yhtiöissä ja kuntien välisissä elinkeino- ja työllisyshankkeita • Kunta panostaa työllisydenhoitoon ja syrjäytymisvaarassa olevien kuntalaisten aktivointiin • Kuntamarkkinointia suunnataan vahvasti asukashankintaan, yritysten työvoimatarpeen turvaamiseen ja tasapainoisemman väestökehityksen saavuttamiseen 			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Hallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Yritykset saavat tarvitsemaansa apua ja kunnan ja yrittäjien välinen yhteistyö koetaan toimivaksi	Yritykset ovat tyytyväisiä kunnan toimintaan elinkeinopolitiikassa ja saavat tarvitsemaansa apua toiminnan aloittamiseen, kehittämiseen ja omistajanvaihdoksiin	Suomen yrittäjät ry:n elinkeinopoliittinen mittaristo	Yhteistyö Ladec Oy:n ja Lahti Region Oy:n kanssa Hankkeet Yrittäjätapaamiset

Hartolassa on hyvä elää!

<p>Yhteistyö vapaa-ajan asukkaiden kanssa kehittyä ja se koetaan toimivaksi</p> <p>Yhteistyön vahvistaminen vapaa-ajan asukkaiden kanssa</p>	<p>Kunnan edustaja vapaa-ajan asukkaat ry:n hallituksessa</p>	<p>Vuosittain myydään 1-2 vapaa-ajan kiinteistöä</p> <p>Yhteiset tapahtumat, selvitykset ym.</p>	<p>Kirje uusille asukkaille ja vapaa-ajan asukkaille</p> <p>Kunnan palveluopas vuosittain</p> <p>Johtoryhmä jalkautuu kesällä</p> <p>Osallistuminen messuille</p>
<p>Kuntamarkkinoinnin ja matkailun edistäminen</p> <p>Lahti Region Oy:n ja Päijänne Leader ry:n toiminta näky kunnassa.</p>	<p>Hartolan markkinoiden vetovoiman edistäminen</p> <p>Matkailun kokonaiskoordinaatio osana elinvoimaa</p>	<p>Markkinoiden hanke</p> <p>Kävijämäärä >20000</p> <p>Myyntipaikkoja >500 kpl</p> <p>Hankkeiden toteuttaminen:</p> <ul style="list-style-type: none"> -pyöräilyreitit -muut reitit -glopas -muut hankkeet	<p>Tapahtumat:</p> <p>Hartolan markkinat</p> <p>Joulumarkkinat</p> <p>Kesän avaus</p> <p>Yhteisöjen hankkeet</p>

Maaseutuelinkeinot

Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010) tuli voimaan 1.4.2010. Uusi laki edellytti kuntia muodostamaan 1.1.2013 lukien maaseutuhallinnon tehtävien hoitamiseksi toiminnallisen kokonaisuuden, jonka alueella toimii vähintään 800 maatalousyrittäjää.

Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Hämeenkosken, Kärkölän, Nastolan, Padasjoen ja Sysmän kunnat sekä Lahden ja Heinolan kaupungit ovat liittyneet maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen. Yhteistoiminta-alueen kunnat ovat sopineet, että isäntäkuntana, joka vastaa maaseutuhallinnon järjestämisestä alueella, toimii Asikkalan kunta. Asikkala tuottaa maaseutuhallinnon palvelut pääsääntöisesti ilman paikallista viranhaltijaa.

Konsernihallinto	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	166 247	253 984	168 205	-33,8 %
Toimintamenot, ulkoiset	-1 312 297	-1 483 889	-1 293 265	-13 %
Toimintakate, ulkoinen	-1 146 050	-1 229 905	-1 125 060	-9 %
Toimintatulot, sisäiset	12 460	6 645	5 480	-18 %
Toimintamenot, sisäiset	-7 727	-4 099	-4 620	13 %
Toimintakate, sisäinen	4 733	2 546	860	-66 %
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	-1 141 317	-1 227 359	-1 124 200	-8 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot	-8 040	-5 805	-5 578	-4 %
Vyörytykset	112 338	183 225	192 020	5 %
Laskennalliset erät	-68 161			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-1 105 180	-1 049 939	-937 758	-11 %

PALVELUOSA

1. PERUSTURVATOIMI

1.1 Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

Koronapandemia on aiheuttanut kuntayhtymän toiminnalle lisäkustannuksia edelleen vuoden 2021 aikana. Lisäkustannuksia ovat aiheuttaneet mm. koronarokotukset ja -testaukset. Valtio on osallistunut koronan aiheuttamien kustannusten korvaamiseen kuntien lisäksi suoraan sairaanhoitopiireille.

Kuntayhtymän toiminta ja talous vuonna 2022

Kuntayhtymä järjestää toimialueellaan järjestämisvastuuseensa kuuluvat palvelut lainsäädännön vaatimuksien ja valtakunnallisten linjausten mukaisesti.

THL:n arvion mukaan palvelutarpeen laskennallinen volyymikasvu vuoteen 2030 saakka on keskimäärin 1,13 % vuodessa. Kuntaliiton ennusteen mukaisesti ansiotasoindeksiennuste on 2,5 % vuodelle 2022. Finanssialan inflaatioennusteiden keskiarvo vuodelle 2022 on 1,4 prosenttia.

Yhtymän hallitus on vuonna 2019 hyväksynyt muutosohjelman, joka vaikuttaa kuntayhtymän talouteen vuosina 2020–2024. Muutosohjelman tarkoitus on rakentaa Päijät-Hämeeseen asukkaiden

palvelutarpeeseen vastaava, kustannustehokas, vaikuttava palvelutuotanto, joka on kuntien maksukyvyyn mukainen. Tähän tavoitteeseen sisältyy poikkileikkaavana toimintana asiakaskokemuksen, palvelujen laadun sekä palvelutuotannon tuottavuuden kehittäminen.

Kuntayhtymän hallitus on 7.6.2021 päättänyt talousarvion lähtökohdista. Valmistelun lähtökohtana on ollut vuoden 2021 talousarvio (MTA1) ilman alijäämää Talouteen vaikuttavat muutokset, joihin kuntayhtymä ei voi vaikuttaa, ovat yhteensä 27,8 miljoonaa euroa:

- asiakasmaksulain muutos vähentää tuottoja 4,1 miljoonaa euroa
- vanhuspalvelulain mukaisesti iäkkäiden sosiaali- ja terveystalouksissa toteutettava työntekijämitoituksen muutos (vuoden 2022 alusta vähintään 0,6 työntekijää asiakasta kohti) lisää kuluja 12 miljoonaa euroa
- inflaatio, ansiotason nousu ja palvelutarpeen kasvu lisäävät kuluja 11,7 miljoonaa euroa.

Erityisesti keskussairaalan rakennusinvestoinnin takia poistot lisääntyvät 4 miljoonaa euroa. Kuntayhtymän talousraamina vuodelle 2022:

- toimintatuotot 814,8 miljoonaa euroa (+20,4 M €, +2,6 %), josta
- kuntamaksusuodet 706,5 miljoonaa euroa (+30,4 M €, +4,5 %)
- muut tulot 108,3 miljoonaa euroa (-10,0 M €, -8,5 %)
- toimintakulut 801,5 miljoonaa euroa (+15,9 M €, +2,0 %)
- poistot 14,0 miljoonaa euroa (+4,0 M €, +40,0 %)
- tilikauden ylijäämä 0 euroa

Laskelmissa on arvioitu lainsäädännön muutoksista tulevat lisävelvoitteet siltä osin kuin niiden toteutuminen on varmaa. Valtio on luvannut korvata koronasta aiheutuvat kustannukset valtionavustuksilla tai kuntien valtionosuuksia korottamalla ja laskelmissa ei ole huomioitu koronan vaikutuksia millään tavalla, esim. hoitojonojen purkua erityistoimilla, joista aiheutuu lisäkuluja tai laajamittaista epidemiaa.

Toiminnallisena tavoitteena vuoden 2022 aikana on nostaa ikääntyneiden palveluasumisen kattavuutta. Kuntayhtymä laatii sotekeskus -palvelujen tuotantotapa-analyysin, jonka perusteella valmistellaan esitys tuottajasta 1.1.2023 alkaen. Hartolan kunnan tavoitteena on mahdollisimman yhtenäinen tuotantomalli Hartola-Sysmä-alueella.

Eduskunta hyväksyi 23.6.2021 hallituksen esityksen koskien hyvinvointialueiden perustamista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisen uudistamista. Uudistusta koskeva lainsäädäntö tulee voimaan porrastetusti. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämistä vastuu siirtyy kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023. Hyvinvointialueisiin luetaan ennusteessa sote-uudistuksen yhteydessä perustettavien uusien hyvinvointialueiden toiminta, HUS-yhtymä sekä Helsingin kaupungin sote-tehtävät. Hyvinvointialueet ovat toimintansa aluksi hieman alijäämisiä, noin 0,2 % suhteessa BKT:hen. Alijäämä johtuu sosiaali- ja terveydenhuollon investointien korkeasta tasosta. Hyvinvointialueet saavat rahoituksensa pääosin valtiolta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteena on hyvinvoiva päijätähämäläinen. Tavoitteena on, että alueen asukkaiden tarve korjaaviin sosiaali- ja terveystalouksiin vähenee ja tavoiteltavaa kehitystä voidaan yhdessä seurata.

Toimenpiteitä alueen kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi vahvistamiseksi tehdään kunnissa ja kuntayhtymässä. Vaikuttava ja kustannustehokas hyvinvointia ja terveyttä edistävät työskentely edellyttää toimivia yhteistyörakenteita, alueellista johtamista sekä tietoperusteista, strategista toiminnan suunnittelua.

Kunnan ja kuntayhtymän hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vahvistamisen toimenpiteiksi sovitaan järjestämissuunnitelman uudistaminen ja laatiminen valtuustokaudelle 2021–2024, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamisrakenteen vahvistaminen ja sen mukaisen toiminnan käynnistäminen sekä yhdyspintarakenteen ja monialaisen yhteistyön johtamisen kehittäminen.

Keskeiset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhdyspinnat

Keskeisiä kunnan ja kuntayhtymän yhdyspintoja ovat asumisen yhdyspinta, lapsiperhepalvelujen yhdyspinta, työllisyydenhoidon yhdyspinta, kotouttamisen yhdyspinta, ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn yhdyspinta sekä osallistumis- ja vaikuttamistoimielinten yhdyspinta.

Kuntayhtymä ja kunta osoittavat edustajansa yhdyspintakohtaisiin yhteistyöverkostoihin. Yhteistyöverkostoihin kutsutaan mukaan myös muita toimijoita kuten järjestöjä, seurakunta, yksityisiä palveluntuottajia ja alueen väestön ja asiakkaiden edustajia. Yhteistyöverkostoille nimetään vastuutaho.

Kuntien ja kuntayhtymän välisten keskeisten yhdyspintojen tavoitteet ja tavoitteiden saavuttamiseksi määritellyt toimenpiteet on määriteltävä palvelusopimuksen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen liitteessä.

Kuntayhtymän alueen kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen painopistealueet

Alueen kunnat ja kuntayhtymä ovat yhdessä valinneet neljä maakunnallista hyvinvointia ja terveyden edistämistä tukevaa painopistealuetta, joiden toteutumista tukeviin toimenpiteisiin kunta ja kuntayhtymä yhdessä sitoutuvat.

- mielen hyvinvointi
- osallisuus ja yhteisöllisyys
- arjen turvallisuus
- päihteettömyys ja terveelliset elintavat

Tukipalvelut

Kunnan kuntayhtymälle tuottamat tukipalvelut hinnoitellaan siten, että hinta on korkeintaan markkinahinnan tasolla. Markkinahinta on yleisesti toteutuva kauppahinta, eli hinta, jossa kysyntä ja tarjonta kohtaavat. Tarvittaessa palvelusopimuksia muutetaan.

Tukipalveluyhtiöt

Kuntayhtymä vaikuttaa osaltaan siihen, että sidosyksikköasemassa olevilla yhtiöillä on mahdollisuus päästä niille asetettuihin hinnoittelu- ja kannattavuustavoitteisiin. Kunta tukipalveluyhtiön omistajana ohjaa yhtiötä siten, että yhtiön tarjoamien palveluiden hinnat ovat korkeintaan markkinahinnan tasolla. Palvelusopimuksia voidaan muuttaa ja tarvittaessa kuntayhtymä kilpailuttaa palveluiden tuottajia, kuitenkin yhtiöiden muita omistajia siitä ennakoon informoiden.

Hartolassa on hyvä elää!

Hartolan maksuosuus

Yhtymän esitys kunnille on, että sote jäsenkuntalaskutus kasvaisi vuonna 2022 yht. 4,5 %, jolloin kokonaismeno olisi Hartolan osalta 13.562.000 euroa, jolloin kasvua olisi vuoden 2021 talousarvioon verrattuna +814.944 euroa.

Hartolan kunta ei ole hyväksynyt kuntayhtymän esitystä vuoden 2022 maksuosuudeksi ja varaa vuoden 2022 talousarvioonsa 13.400.000 euroa.

Kuntamaksuosuus on ennakkolaskutuksen pohja. Lopullinen maksuosuus määräytyy palveluiden käytön ja kuntien maksuvastuulla olevien kuntayhtymän kokonaiskulujen perusteella. Kuntamaksuosuuden toteutuminen edellyttää kuntayhtymän talousarvion toteutumista ja ettei ennakoidettomia kuluja synny.

Mikäli vuoden 2022 aikana maksuosuuden ennustetaan ylittävän, järjestetään perussopimuksen 24 §:n 9 momentin mukainen neuvottelu.

Palvelusopimuksen toteutumista seurataan kuntayhtymän kuukausi- ja osavuosikatsauksissa. Palvelusopimukseen voidaan tehdä muutoksia sopimuskauden aikana toiminnan ja talouden merkittävien poikkeumien perusteella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon *asiakaspalvelujen ostot* (ei sisällä eläkemenoperusteisia maksuja) vuoden 2022 talousarviossa jakautuvat seuraavasti eri toimialueiden kesken:

PERUSTURVATOIMI		
	TA 2021	TA 2022
Sosiaali- ja perusterveyden huolto	8 654 852	9 125 720
Erikoissairaanhoido	3 321 305	3 502 001
Päivystyskeskus	404 254	426 247
Ensihoitokeskus	195 265	205 888
Ympäristöterveydenhuolto	132 912	140 144
Perustamiskustannukset	sis. yllä oleviin	sis. yllä oleviin
PERUSTURVA TOIMI yht.	12 708 588	13 400 000

Perusturvatoimi	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset				
Toimintamenot, ulkoiset	-12 432 919	-12 967 564	-13 605 286	4,92 %
Toimintakate, ulkoinen	-12 432 919	-12 967 564	-13 605 286	4,92 %
Toimintatulot, sisäiset				
Toimintamenot, sisäiset				
Toimintakate, sisäinen				
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	-12 432 919	-12 967 564	-13 605 286	4,92 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot				
Vyörytykset				
Laskennalliset erät				
Tehtävän kokonaiskustannukset	-12 432 919	-12 967 564	-13 605 286	4,92 %

2. SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämässä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen tiimityö.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2022-2024

Esiopetuksen lapsimäärät vaihtelevat 13 ja 21 lapsen välillä vuosittain. Perusopetuksen 1.-9.luokkien oppilasmäärä 20.9.2021 on 138 oppilasta ja oppilasmäärä laskee ennusteen mukaan n. 8 prosenttia suunnitelmakauden aikana.

Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen piirissä on 48 lasta ja esiopetuksessa 21 oppilasta.

1.8.2020 voimaan tulleen varhaiskasvatuslain muutoksen jälkeen kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. Huoltajat päättävät lapsen osallistumisesta.

Henkilöstön rekrytointi voi olla haasteellista tulevaisuudessa. Lähivuosina henkilöstöä siirtyy eläkkeelle ja uusien työntekijöiden rekrytoinnissa on saatavuuden lisäksi otettava huomioon varhaiskasvatuslaissa määritelty henkilöstön kelpoisuus ja rakenne.

Varhaiskasvatusmaksuja on alennettu 1.8.2021 lähtien. Maksuprosentti säilyy ennallaan (10,7 %), mutta tuloarvojen nousua on yhä vähemmän perheitä, jotka maksavat varhaiskasvatuspalveluista. Valtakunnallisesti on suunnitteilla uudistuksia perhevapaisiin, varhaiskasvatustalouteen ja varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin v. 2022.

Valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet v. 2017 tullaan päivittämään vastaamaan uudistuvaa 1.8.2022 voimaan tulevaa varhaiskasvatustaloutta. Paikallisen suunnitelman päivittäminen aloitetaan kuluvana syksynä. Huoltajat otetaan vahvasti mukaan suunnittelutyöhön. Esiopetuksessa noudatetaan 1.8.2016 käyttöön otettua suunnitelmaa.

Varhaiskasvatuksessa otetaan käyttöön Daisy- toiminnanohjausohjelma. Daisyn kautta perheet varaavat hoitoaikoja ja voivat seurata niiden toteutumista. He pääsevät myös tarkistamaan lapsen ja perheen perus- ja yhteystietoja. Daisy helpottaa viestintää huoltajan ja varhaiskasvatuksen välillä ja mahdollistaa henkilöstön työvuorojen suunnittelun.

Korona on vaikuttanut varhaiskasvatukseen siten, että lapsia on hoidettu tavallista enemmän kotona. Tämä näkyy kotihoidontuen lisääntyneenä käyttönä.

Perusopetuksen opetussuunnitelma 2016 on ollut käytössä 1.8.2019 alkaen kaikilla luokka-asteilla. A1-kielen opetusta on varhennettu 1–2 luokille valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan perustuen v. 2020. Oppimisen arviointia on uudistettu 1.8.2020 alkaen. Päätösarviointia varten on laadittu uudet valtakunnalliset perusopetuksen päätösarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin 1.8.2021 alkaen. Tämä tuo muutoksia oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin linjauksiin sekä päätösarvioinnin kriteerien toimeenpanoon. Arvioinnin kriteerejä uudistetaan vaiheittain kaikkien luokka-asteiden osalta.

Opetussuunnitelmassa korostuvat oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Opetussuunnitelman toteuttaminen vaatii laitteistojen hankintaa, ylläpitoa ja päivittämistä sekä uusien oppimateriaalien hankintaa. Pätevän opetushenkilöstön säilyttäminen, koulutus ja työnohjaus on tärkeää. Oppiaineiden valinnaisuus vaatii opetukseen tuntiresurssia, jotta pienille 10–22 oppilaan ikäluokille voidaan taata monipuolinen valinnaisainetarjonta.

Pitkittyneen korona-ajan poikkeukselliset opetusjärjestelyt näkyvät oppimisen, osaamisen ja hyvinvoinnin vajeena, jonka paikkaaminen tulee näkymään pitkään. Erityisopetuksen, ohjauksen ja oppilashuollon lisääntynyt tarve vaatii myös taloudellista panostusta. Oppilaiden kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi on otettava vakavasti.

2.1 Sivistystoimen hallinto

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä seudullisesti ja muiden toimijoiden kanssa. Sivistystoimenjohtajan tehtävät on jaettu toimialueittain rehtorille ja hallintojohtajalle. Rehtori vastaa perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Hallintojohtajan vastuulla on kirjasto, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri, vapaa sivistystyö ja nuorisotyö.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Toimivien ja ajanmukaisten varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen lähipalveluna kustannustehokkaasti.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittarit	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Vaikuttavuustavoitteet Toimintasuunnitelmien mukaisten palvelujen tuottaminen	Arviointikyselyjen toteuttaminen eri toimialoilla	Henkilöstön koulutus ja esimiestyön tukeminen
Tuottavuustavoitteet Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Tuottavuustavoitteet Taloussuunnitelmien mukaiset palvelut	Osavuosikatsaukset / vertailu talousarvioon	Taloussuunnitelman toteuttaminen

2.2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten säädösten, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotit Vantussa ja perhepäiväkotit Onnimannissa. Vuorohoito järjestetään Onnimannissa. Varhaiskasvatuspaikkoja on oltava riittävästi ja lisääntyvään varhaiskasvatuksen tarpeeseen on kyettävä reagoimaan nopeasti.

Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) määrittelee henkilöstön mitoituksen. Varhaiskasvatukseen (540/2018) 1.8.2021 tehdyn muutoksen mukaan henkilömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Mitoituksessa on otettava huomioon myös lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden. Tarvittaessa palkataan lisää henkilöstöä.

Hartolan kunta on saanut Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 25 566,00 euron erityisavustuksen varhaiskasvatuksen lastenhoitajan palkkaamiseksi toimintakaudelle 2021–2022.

Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaille tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetusta järjestetään päiväkotit Vantussa.

Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen asiantuntijaryhmä Laku / esiopetuksessa OHR. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut järjestetään ostopalveluna Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta 2 pv/kk.

Opetus ja kulttuuriministeriön korona-avustuksella palkataan lukuvuodeksi 2021–2022 esiopetukseen osa-aikainen varhaiskasvatuksen erityisopettaja.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatuslain mukaisten palvelujen tarjoaminen.</p> <p>Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.</p>	<p>Monipuolisten palvelujen tuottaminen kysyntää vastaavasti.</p> <p>Lapsen edun mukaiset, laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.</p> <p>Varhaiskasvatuksen kehittäminen.</p>	<p>Nopea reagointi perheiden varhaiskasvatuksen tarpeisiin.</p> <p>Esiopetuksen maakunnallinen arviointi 2022. Varhaiskasvatuksen maakunnallinen arviointi 2023</p>	<p>Järjestetään perheiden ja lasten tarpeiden mukaisia varhaiskasvatuspalveluita.</p> <p>1.8.2018 käyttöön otettu varhaiskasvatuslaki ja asetus sekä varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma ovat työntekijöiden työn perusta.</p> <p>Yhteistyö huoltajien kanssa, vasu-/oppimissuunnitelmakeskustelut. Laku- / OHR- palaverit 1Xkk, tarvittaessa useammin. Laku- OHR-ryhmä arvioi tavoitteiden toteutumista. Kyselyiden tulokset hyödynnetään palvelujen suunnittelussa ja lasten sekä huoltajien osallistumista lisätään ottamalla heidät mukaan toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen.</p> <p>Vanhempaintoimikunnan perustaminen.</p>

Hartolassa on hyvä elää!

Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö.	Henkilöstön täydennyskoulutus ja työyhteisön kehittäminen. Riittävä henkilöstö ja tarvittaessa ulkopuolisten sijaisten käyttö.	Henkilöstökyselyt ja kehityskeskustelut.	Viisikkokuntien (Joutsa, Pertunmaa, Sysmä, Toivakka, Hartola) yhteinen koulutuspäivä 1Xv. Hyödynnetään PHKS:n, Päijät-Hämeen seudullisten varhaiskasvatuspalveluiden ja Aluehallintoviraston koulutustarjontaa. Seudullisiin hankkeisiin liittyvät koulutukset. Koulutussuunnitelman toteuttaminen. Tyhy-toiminta. Tiimityön kehittäminen.
Tuottavuustavoitteet Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta.	Joustavat, tarkoituksenmukaiset sekä kehittyvät palvelut ja organisaatio. Sähköisten ohjelmistojen käytön kehittäminen.	Lasten lukumäärä eri toimintamuodoissa	Suhdelukujen mukainen lapsimäärä. Henkilökunnan tarkoituksenmukainen käyttö, sijaistaminen. Tiimivastaavat eri varhaiskasvatusyksiköissä sekä tiimityö. Henkilöstön koulutus.

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle hoitajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalisää.

Lasten kotihoidontuen kustannukset ja lasten määrä vuosina 2013–2022 sekä varatut määrärahat.

Lasten kodinhoidon tuet		
Vuosi	Keskimäärin lapsia/perheitä	Kodinhoitotuen määrä
2013	36	101 560 €
2014	36	112 262 €
2015	37	118 750 €
2016	46	144 060 €
2017	30	104 160 €
2018	33	sis. kuntalisä 119 340 €
2018 Kuntalisä	9	18 840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104 042 €
2019 Kuntalisä	5	12 210 €
2020	29	sis. kuntalisä 119 840 €
2020 Kuntalisä	5	11 220 €
2021		sis. kuntalisä 87 000 €
2021 Kuntalisä		10 000 €
2022		sis. kuntalisä 132 000 €
2022 Kuntalisä		24 000 €

2.3 Perusopetus

Opetustoimessa strategisina painopisteinä on turvata esi- ja perusopetus 0–9 luokille ja säilyttää yhtenäiskoulu Hartolan kunnassa. Tämä merkitsee vakinaisten, pätevien opettajien määrän säilyttämistä suhteessa pieniin oppilasryhmäkokoihin. Samalla on huolehdittava riittävästä oppiaineiden valinnaisuudesta oppilaille huolimatta ikäluokkien pienemisestä.

Opetustoimen strategiset painopisteet kohdentuvat koko koulu yhteisön hyvinvoinnin lisäämiseen. Uuden koulurakennuksen myötä turvataan kaikille sisäilmaltaan puhtaat ja turvalliset opiskelu- ja työtilat. Erityisesti on huomioitava oppilaiden hyvinvointi sekä erityisopetuksen ja ohjauksen tarve. Koulun erityisen tai tehostetun tuen oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti inklusioperiaatteen mukaisesti ja ikätasoisesti omassa yleisopetuksen ryhmässä. Pieni ryhmäkoko on inklusion toteuttamisessa ensiarvoisen tärkeää. Varmistamme riittävät resurssit erityisopetukseen. Lukuvuonna 2021–2022 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita on koulussa 7,2 % ja tehostettua tukea saavia oppilaita 18,8 %. (yht. 26 %)

Oppilaan saaminen erityisopetuksen avulla jatko-opintoihin on yksi kustannustehokkaimpia keinoja ehkäistä syrjäytymistä. Koulussa koulunkäynninohjaajat ovat merkittävässä roolissa inklusion toteuttamisessa ja oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa. Heidän oppilaille antaman ohjauksen, avun ja tuen muotojen kehittäminen sekä koulutukseen panostaminen on tärkeää.

Koulun tvt- ja medialaitteiden ajanmukaisuus ja laitteiden tekninen hallinta / tvt-aidot oppilailla ja henkilöstöllä on jatkuvasti kehittyvä asia. Koulun digistrategia on laadittu palvelemaan tätä tavoitetta.

Kuntaan on myös perustettu varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digityöryhmä, joka seuraa, päivittää ja kehittää varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digistrategiaa ja tvt-opetussuunnitelmaa kunnassa sekä tekee yhteistyötä seudullisen tvt-kehittämisryhmän kanssa.

Strategisena painopisteenä on myös henkilöstön hyvinvointi. Taloudellisia resursseja on kohdennettava myös työyhteisöön ja työhyvinvoinnin kehittämiseen. Täydennyskoulutus, Tyhy-toiminta ja työnohjaus ovat tässä keskiössä.

Pitkittänyt korona-aika on heikentänyt oppilaiden oppimistavoitteiden saavuttamista, tuottanut oppimisvajetta ja lisännyt oppilashuollollisia toimenpiteitä. Erityisopetuksen, tukiopetuksen ja ohjauksen tarve on lisääntynyt. Ohjaajien työtunteja on kohdennettu yhä enemmän tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamiseen. Aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen on muutettu 1.8.2021 alkaen niin, että aamupäivätoiminnasta on luovuttu ja iltapäivän kerhotunnit ovat koulupäivinä klo 13–16. Toiminnan supistamisella on pystytty kohdentamaan ohjaajaresurssia enemmän perusopetuksen oppitunteihin ja tukea tarvitseville oppilaille. Opetusministeriön tasa-arvohankkeen avustuksella 5. luokka on jaettu kahdeksi rinnakkaisluokaksi tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen turvaamiseksi.

Koronatilanteen mahdollisesti tasaantuessa lukuvuonna 2021–2022 rakennetaan yhdessä uudenlaista, sujuvaa, hyvinvoivaa ja turvallista arkea. Koulussa suunnitellaan, miten oppimis- ja hyvinvointivajetta voidaan paikata, tukea oppilaiden oppimista ja hyvinvointia sekä luoda tulevaisuususkoa. Tärkeää on turvata elämänmyönteiset, yhteisöstä voimaa ammentavat rutiinit ja henkilökunnan ja oppilaiden jaksaminen sekä oppilaiden mahdollisuus oppia ja saada riittävästi ohjausta ja tukea.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun, hyvinvoinnin ja kehityksen sekä perheiden kasvatustehtävän tukeminen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittarit	Toimenpiteet
<p>Lasten ja nuorten tasapainoisen oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen</p>	<p>Oppimisen rohkaiseva tukeminen</p> <p>Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy</p> <p>Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen</p>	<p>KiVa-koulu kysely</p> <p>Laajan terveystarkastuksen avainindikaattorit</p> <p>Kouluterveyskysely</p>	<p>KiVa Koulu -ohjelma</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Liikkuva Koulu</p> <p>Vanhempien tapaamiset</p> <p>Yhteisöllinen ja yksilökohtainen oppilashuolto</p> <p>Koulunuorisotyöntekijä</p>

<p>Oppilaiden jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen saavuttaminen</p> <p>Motivoitunut, hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö</p>	<p>Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen</p> <p>Monipuolinen ja laadukas opetus</p> <p>TVT-taitojen parantaminen</p> <p>Jatko-opintovalmiuksien turvaaminen</p> <p>Työhyvinvoinnin ja osallisuuden parantaminen</p>	<p>Oppilashuollon – mitä kuuluu? -kyselyt ja huoltajakyselyt</p> <p>Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt</p> <p>Opetustunnit/oppilas</p> <p>Koulupudokkaiden määrä</p> <p>Perusopetuksen seudullinen arviointi</p> <p>Oppika, opeka ja ropeka – tvk kyselyt</p> <p>Henkilöstökyselyt/työhyvinvointikyselyt</p> <p>seudullinen arviointi</p> <p>Caf-arviointi</p>	<p>Iltapäivätoiminta</p> <p>Oppilaskuntatoiminta</p> <p>Kerhotoiminta</p> <p>Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen</p> <p>Tehostettu oppilaanohjaus</p> <p>Monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta</p> <p>Etsivä nuorisotyöntekijä koululla viikoittain</p> <p>Fyysisten työolosuhteiden parantaminen</p> <p>Kehityskeskustelut</p> <p>Täydennyskoulutuksen ja työnohjauksen tarjoaminen</p> <p>Tyhy-toiminnan monipuolistaminen</p>
<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta</p>	<p>Tuottavuustavoitteet</p> <p>Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti</p> <p>Opetusryhmien järkevä muodostaminen</p> <p>Kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö</p>	<p>Kustannukset euroa/oppilas</p> <p>Keskimääräinen ryhmäkoko</p> <p>Tilojen käyttöaste koulupäivän aikana ja muu käyttö</p>	<p>Henkilöstösuunnitelman ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen</p> <p>Tilojen joustava ja monipuolinen käyttäminen, oppimistilojen suunnittelu</p>

TUNNUSLUKUJA

	TP 2019	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023	TA 2024
Oppilasmäärä 20.9. ka	167	150,5	144	138	140	132
€/oppilas ilman vammaisopetusta	15748	19723				
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	15616	19447				
Ryhmäkoko (oppilasmäärä 20.9.)	13,9	13,0	12	12,5	12,7	13,2

Kustannukset (ilmoitettu tuhat €/opp.) ja oppilasmäärät (ka) OPH raportilta 20.9.

Ilman vammaisopetusta oppilaat 2019 + 2020 (145 + 144) 144,5. Kustannukset 1136 + 1714 = 2850 ja sis. vammaisopetus oppilaat (154 + 150) 152. Kustannukset 1236 + 1720 = 2956

(Oppilaan hintaan vaikuttaa v. 2020 rakennusten poistojen suuruus 683, vuonna 2019 vastaava luku oli 149

2.4 Vapaa sivistystyö

Perustehtävänä on tuottaa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

Kulttuuripalvelut

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuritoiminta luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan vetovoimaa. Kulttuuritoimi järjestää tapahtumia ja toimintaa eri taiteen ja kulttuurin alat huomioiden, pyrkien huomioimaan laajasti eri ikäryhmät. Vuoden 2022 aikana Hartolaan valmistuu kulttuurikasvatussuunnitelma.

Hartolan kunta on mukana Päijät-Hämeen kuntien yhteisessä lastenkulttuurikeskus Efektin toiminnassa ja tekee yhteistyötä Konserttikeskuksen kanssa. Tärkeimpiä kulttuuritoimen järjestämiä tapahtumia ovat mm. Taidesalonki Talvio ja kunnan Itsenäisyyspäivän juhlallisuuudet.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Monipuolisen kulttuuritoiminnan tarjoaminen kaikenikäisille.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Monipuolista kulttuuritoimintaa kaikenikäisille	Hyvinvointia lisäävät edellytykset taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Monipuolinen kulttuuri-tarjonta	Kunnan kulttuuritilojen ja ympäristön hyödyntäminen Asiakaspalautteet Yleisömäärät	Monipuolinen, kysyntään vastaava kulttuuritarjonta Paikallinen ja seudullinen yhteistyö Avustukset

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tavoitteena on tarjota monipuolisesti erilaiset liikkujat huomioiden helposti saavutettavissa olevia liikuntapaikkoja ja lisätä liikkujien tietoisuutta omatoimisen liikunnan terveysvaikutuksista. Sisäliikuntapaikkoina toimivat Liikuntamaja ja monitoimihalli KunkkuAreena. Yhtenäiskoulun yhteydessä oleva lähiliikuntapaikka ja Liikuntamajan ympäristö luovat erinomaiset edellytykset ulkoliikunnan harrastamiseen.

Liikuntaneuvonta tekee paluun liikuntapalveluiden yhteyteen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen puolelta. Suunnitelmissa n liikuntaneuvonnan osalta tehdä Hartolan ja Sysmän välistä yhteistyötä, joka toisi mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseksi niin, että liikuntaneuvojan palvelut palvelisivat entistä paremmin kohderyhmiään. Mikäli yhteishankkeelle saadaan AVI:lta valtionavustusta, palkataan yhteinen liikunnanohjaaja, joka vastaa kuntien liikuntaneuvonnasta osallistuen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön.

Hartolassa on hyvä elää!

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Edistetään eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla tasapuolisesti Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Edistetään hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla	Tietoisuus omatoimisista liikuntamahdollisuuksista Liikuntaan ohjaaminen ja tukeminen liikuntapaikkojen saavutettavuudella ja asiantuntevalla ohjauksella	Tilastot Osallistujien aktiivisuus	Vakiintuneet tapahtumat ja aktivointitoimenpiteet Markkinointiin ja tiedotukseen panostaminen Osallistavanbudjetoinnin kokeilu
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen liikunnan avulla	Terveysliikunnan palveluiden kattavuus yksilölliset tarpeet huomioiden Riittävät resurssit ja ammattitaitoiset ohjaajat Liikuntamahdollisuuksien saavutettavuus ja monipuolisuus	Testien tulokset Osallistujakyselyt Liikuntalähetteet ja niiden vaikuttavuus	Paikallinen ja seudullinen yhteistyö Testitapahtumat Liikuntatapahtumat Workshopit Liikuntaneuvoja palvelut toteutetaan yhteistyökokeiluna Sysmän kanssa Yhteistyö PHLU:n kanssa

Nuorisopalvelut

Tavoitteena on tarjota laadukkaita ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja arkeen ja juhlaan nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen Nuortentalo Nurkka29 mahdollistaa 7–29-vuotiaille suunnatut ajankohtaisiin asioihin ja kasvun haasteisiin painottuvan räätälöidynkin toiminnan. Nuortentalo on nuorten suvaitsevaisuutta, päihteettömyyttä ja itsenäistymistä tukeva nuorten oma tila.

Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa järjestetään nuorille monipuolista toimintaa ja seudullista yhteistyötä tehdään mm. nuorisovaltuustojen sekä nuorten parissa työskentelevien tahojen kanssa.

Hartolan nuorisotoimi hallinnoi Aluehallintoviraston erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Kaksivuotisessa hankkeessa nimensä mukaisesti tuodaan koulunuorisotyötä Hartolaan ja Sysmään.

Lähiliikuntapaikan yhteydessä sijaitsevan skeittiparkin toteutukselle haetaan Leader-rahoitusta ja mikäli avustuspäätös on myönteinen Hartolan skeittausolosuhteet parantuvat nykyaikaisia vaatimuksia vastaaviksi scoottaajia unohtamatta.

Nuorten kesätyöllistäminen toteutetaan Lions Club Hartolan ja Hartolan Yrittäjien tukemia kesätyöpasseja alle 18-vuotiaille nuorille jakaen. Nuorten kesätyöllistämisen tavoitteena on lisätä nuorille valmiuksia toimia työmarkkinoilla ja oppia työelämän pelisääntöjä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta: päihteettömyyttä, suvaitsevaisuutta ja itsenäistymistä vahvistaen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta ja monipuoliset päihteettömät vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Monipuolinen toiminta Nuorisotilalla	Hyvinvointi-indikaattorit	Nuorisovaltuusto osallistuu päätöksentekoon kunnassa
	Nuorisovaltuusto aktiivisena vaikuttajana	Tilastot	Tapahtumat ja ohjattu päihteetön toiminta
		Kyselyt	Moniammatillinen työryhmä ja seudullinen yhteistyö
Nuorten arjen hallinnan ja kasvun tukeminen	Nuorten aktiivisuuden tukeminen harrastustakuulla	Tapahtumien lukumäärä ja kävijämäärät	Nuorten kuuleminen

Hartolassa on hyvä elää!

Nuorten osallisuus ja kuuleminen	Monialainen työryhmä ja seudullinen yhteistyö	Osallistujapalaute	Harrastamisten kynnys matalaksi mm. maksuttomilla harrastustiloilla ja liikuntaryhmillä
Erityisnuorisotyö	Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta tavoittavat alle 29- vuotiaat ilman koulutusta tai työtä olevat ja syrjäytymisvaarassa olevat nuoret	Asiakkaiden määrä Nuorisotyöttömien määrä Nuorten jatkosijoittuminen pajajakson tai koulutuksen jälkeen	Etsivä nuorisotyö tunnetuksi Välituntitoiminta yhtenäiskoululla ja Itä-Hämeen opistolla 9-luokkalaisten jatkosuunnitelma keskustelut yhdessä kuraattorin kanssa Koulunuorisotyön hanke Sysmän nuorisotoimen kanssa
Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi	Autetaan nuoria sijoittumaan koulutukseen ja työelämään erilaisin tukitoimin itsenäistymistä ja elämänhallintaa tukien Startti -toiminnan valmiuksien ylläpitäminen yhteistyössä Hartolan toimintakeskuksen kanssa	Nuorten työpaja: Sopimukselliset nuoret Ohjauskäyntimäärät Valmennuspäivät Työvoimaviranomaisten tapaamiset Sijoittuminen pajajakson jälkeen Sopimusten keskeytykset Etsivä: Kontaktit ja asiakasmäärä	Yksilöllinen ja tavoitteellinen työpajatoiminta työttömille nuorille Opinnollistamisen kautta mahdollisuus osaamistodistuksien sekä keskeytyneiden peruskouluopintojen suorittamiseen osana pajajaksoa Oppilaitosyhteistyö Moniammatillinen seutuyhteistyö Tehokkaat tukitoimet yhteistyötahojen kanssa mm. päihdetyö, psykiatrinen sairaanhoitaja, sosiaalityö

			<p>Toimintaan haetaan hankerahoitusta AVI:lta</p> <p>Hankeyhteistyö sekä alueellinen yhteistyö alueen nuorten työpajojen kanssa (Sysmä, Joutsa, Heinola)</p>
--	--	--	--

Nuorten työpaja -hanke

Nuorten työpaja -hankkeen ensisijainen palvelu on valmennuspalveluiden tuottaminen nuorille, alle 29-vuotiaille hartolalaisille. Nuorten Työpaja Signaali tarjoaa 16–29-vuotiaille työttömille, vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun pajatoimintaan mikä käsittää erilaisia työtehtäviä mediapajaympäristössä sekä muuta nuorisolain mukaista aktivoivaa toimintaa. Lisäksi nuorten pajalla tarjotaan mahdollisuus osaamistodistuksien suorittamiseen sekä ja peruskouluopintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Nuorten työpaja tarjoaa myös tukea avoimille työmarkkinoille työllistymiseen sekä opiskelupaikan löytämiseen. Työpajalla kehitetään nuoren elämänhallintataitoja ja tuetaan terveellisiin elämäntapoihin. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja arjenhallintataitojen opettelu.

	2020	2021	2022
Tavoitetut nuoret	40 nuorta	35 nuorta	30 nuorta
Pajalla tehdyt sopimukset	30 nuorta	25 nuorta	20 nuorta
Muihin toimenpiteisiin ohjatut nuoret	14 nuorta	15 nuorta	10 nuorta

Hartolan etsivä -hanke

Etsivän nuorisotyön pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29 -vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Se on tavoitteellista ja toiminnallista tukea, joka pitää sisällään yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjausta, päihdekasvatusta ja arjenhallintataitojen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy tiiviinä yhteistyönä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä toimii myös Rikosseuraamuslaitoksen apuvalvojana ja on mukana Puolustusvoimien Time Out – Aikalisä! -toiminnassa.

	2020	2021	2022
Asiakkuudet	47	47	39
Asiakkaiden ikäjakauma: 21-vuotiaat tai alle	40	40	31

Kirjasto

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia lukuharrastukseen ja sivistykseen.

Kirjasto mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittämisen ja elinikäisen oppimisen, sekä väestön opastamisen digitaalisten yhteyksien äärelle. Kirjasto tuo iloa kaikenikäisille ihmisille ja on kuntalaisille erittäin tärkeä palvelu.

Hartolassa omatoimikirjasto on erittäin laadukas, sillä koko kirjaston aineisto, varastoa lukuun ottamatta, on omatoimiasiakkaiden käytössä. Lisäksi kirjastossa voi omatoimijalla käyttää asiakaskoneita ja lukea digimuotoisia sanomalehtiä e-press-tietokannasta. Omatoimikirjastoon pääsee kirjastokortilla ja siihen liitettyllä pin-koodilla, lainausautomaatti toimii samoilla tunnuksilla.

Tavoitteet 2022–2024

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut. Omatoimikirjaston käyttö pitkillä aukioloajoilla ja ilman ikärajoja.	Monipuolinen, ajantasainen kokoelma. Päivitetyt kirjastojärjestelmät ja verkkopalvelut. Ammattitaitoinen henkilökunta. Kirjasto pyrkii toimimaan vakinaisella henkilökunnalla ympärivuotisesti. Kansalaisten digineuvonta.	Kokonaislainaus Lainat/asukas Kirjastokäynnit Omatoimikirjaston lainausluvut Omatoimikirjastoon kirjautuneiden määrä Digiopastusten määrä	Riittävällä, kustannustehokkailla henkilöstöresursseilla, sekä omatoimikirjaston avulla toteutettavat kirjastopalvelut.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

LASTU-kirjatoissa on käytössä Axiell Aurora-kirjastojärjestelmä, jossa on yhdistetty kaikkien Päijät-Hämeen kirjastojen aineisto- ja asiakastiedot. Päijät-Hämeen kunnissa ja kaupungeissa (Asikkala, Hartola, Heinola, Hollolla, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä) toimii yhteensä 18 kirjastoa ja viisi kirjastoautoa. Omatoimikirjasto on käytössä kymmenessä toimipisteessä. Kirjastojen kokoelmat tarjoavat noin 1,2 miljoonaa kirjaa, musiikkia, kuvataallenteita sekä muuta aineistoa asiakkaiden käyttöön.

Kirjaston tunnusluvut

Kirjastotoimi	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024
Kokonaislainaus	30639				35 000
- pääkirjasto	19615				
- omatoimikirjasto	11 024	30 000	30 000	35 000	
- kaukolainat (ei laskettu kokonaislainauslukuun)	29				
Lainat/asukas	10,7	11	11	12	12
Kirjastokäynnit					
- pääkirjasto+omatoimikirjasto_____	12295				
- omatoimikirjasto	2392	15 000	15 000	17 000	17 000

* Omatoimikirjaston kävijämäärä kertoo vain kirjastokortilla omatoimikirjastoon kirjautuneiden määrän.

Yhdellä kortilla voi tulla vaikkapa perhe tai pariskunta, vaikka emme sitä suosittelle.

* Kävijälaskuri kertoo koko kirjaston vuosittaisen kävijämäärän. Käytämme kävijälaskuria tilastossa mittarina asiakaskäyntien laskennassa.

Aukiolotunnit	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023	TS 2024
Pääkirjaston palvelutunnit	1199	1415	1365	1365	1365
Omatoimikirjaston aukiolotunnit	3120	4600	5700	5700	5700

Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto ja musiikkikoulu)

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Tunnuslukuja:

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023
Kansalaisopisto euroa	36 948	30 066	27 129	27 129
Musiikkikoulu euroa	33 815	22 197	22 142	22 142

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	388 749	262 408	251 581	-4 %
Toimintamenot, ulkoiset	-3 261 593	-3 363 847	-3 321 499	-1 %
Toimintakate, ulkoinen	-2 872 844	-3 101 439	-3 069 918	-1 %
Toimintatulot, sisäiset	312	0	0	
Toimintamenot, sisäiset	-1 407 257	-837 436	-893 434	7 %
Toimintakate, sisäinen	-1 406 945	-837 436	-893 434	7 %
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	-4 279 789	-3 938 875	-3 963 352	1 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot	-320	-524	-157	-70 %
Vyörytykset	-283 708	-309 924	-339 108	9 %
Laskennalliset erät	-87 794			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-4 651 611	-4 249 323	-4 302 617	1 %

3. HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Kuntalain (410/2015) 1 §:n mukaan kunta pyrkii edistämään asukkaidensa hyvinvointia. Terveystalolaki (1326/2010) ja monet muut lait määrittävät kunnan tehtäviä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on jatkuvaa toimintaa, jota varten on pysyvät, toiminnan edellytyksiä mahdollistavat rakenteet. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on oma, itsenäinen toimialue ja taloudellinen tulosalue, mutta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminta jakaantuu kunnassa kaikkien toimialueiden kesken ja yhteistyö on välttämätöntä. Teknisten- ja ympäristöpalvelujen tehtävänä on turvata terveyttä ja hyvinvointia edistävät elin- ja toimintaympäristöt kuntalaisille. Koulutus- ja

sivistyspalvelujen erityisenä tehtävänä on ihmisenä kasvun tukeminen. Kulttuuri- ja kirjastopalvelut, nuoriso- ja liikuntatoimi edistävät omalta osaltaan kuntalaisten terveyttä ja hyvinvointia sekä tukevat yhteisöllisyyttä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttää lisäksi toimivaa yhteistyötä mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen, järjestöjen, seurakunnan, yksityisten toimijoiden ja valtion paikallisviranomaisten kanssa. Kunnassa palveluja ja toimintaa tuottavat tahot luovat laajasti mahdollisuuksia osallisuudelle ja yhteisöllisyydelle sekä hyvinvoinnin edistämiseksi. Kuntalaisten tarpeiden ja palautteiden kuuleminen ja niihin vastaaminen ovat tärkeä osa hyte-työtä ja toiminnan kehittämistä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahona toimii Hartolassa kunnan johtoryhmä. Hyvinvointikoordinaattori toimii hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijana sekä vastaa lakisääteisten suunnitelmien ja raporttien laatimisesta. Suunnitelmissa asetetut tavoitteet ja toimenpiteet mietitään yhteistyössä ja huomioidaan osana kunnan toiminnan ja talouden suunnittelua. Kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavassa päätöksenteossa tehdään päätösten ennakkovaikutusten arviointia (EVA). Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen hyvinvointityöryhmä tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistävää ja ehkäisevää työtä sekä hyvinvointikertomuksen laatimista. Lisäksi Hartolan kunnassa toimii muun muassa ehkäisevän päihdetyön toimielin ja PETE-ryhmä, LAPE-ryhmä sekä nuorisolain mukainen moniammatillinen työryhmä. Työryhmät pyrkivät toiminnallaan välittämään ja lisäämään tietoa sekä edistämään kohderyhmiensä hyvinvointia ja terveyttä.

Ehkäisevä työ on merkittävä osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, ja kattaa mielenterveyden edistämisen, ehkäisevän päihdetyön, pelihaittojen sekä perhe- ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn. Ehkäisevän työn budjetti sisältyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen budjettiin. Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma on laadittu vuosille 2018–2021 ja se päivitetään vuonna 2022.

Kuntalaisten liikkumisen edistämiseen tähtäävää Liikkuen iloa elämään -hanketta vuosina 2018–2020 koordinoitiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimialueella, sillä hanke ylitti toimialarajat ja sisälsi mm. varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin liikunnallistamista sekä yritysliikuntapalveluita. Vuoden 2021 uudelle hankkeelle ei saatu avustusta, toiminnan ollessa liian samankaltaista kuin edellisinä vuosina. Syksyllä 2021 käynnistettiin Sysmän kunnan kanssa neuvottelut yhteisestä kehittämishankkeesta, jolla toteutettaisiin molempien kuntien liikuntaneuvonta- ja liikunnanohjauspalvelut vuoden 2022 keväästä lähtien. Vuodelle 2022 suunniteltu toiminta on pääsääntöisesti liikunnanohjausta ja liikuntaneuvontaa kuntalaisille, joten tuleva liikuntahanke ja sen koordinointi siirtyy liikuntatoimelle.

3.1 Hyvinvoinnin edistäminen kuntastrategiassa

Kuntastrategia 2018–2021 asettaa tavoitteeksi, että hartolalaisten hyvinvointi ja terveys paranevat tuntuvasti ja asukkaat osallistetaan kehittämiseen ja hyvinvointityöhön. Kuntastrategiassa todetaan, että kunta ottaa vastuun hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä omassa toiminnassaan (panostaa viestintään, huomioi esteettömyyden, turvallisuuden, viihtyisyyden, saavutettavuuden), vastaa verkostoyhteistyön toimivuudesta ja luo edellytykset järjestöjen aktiiviselle hyvinvointityölle (järjestöt, yhdistysaktiivit, kehittäjä- & asiantuntijatahot ym.), sekä luo asukkaille uusia avoimia vaikuttamismahdollisuuksia ja hyödyntää saatua palautetta ja vastaa siihen nopeasti.

Päijät-Hämeessä on laadittu maakunnalliset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kärjet v. 2020–2025, jotka on hyväksytty työvaliokunnassa 28.4.2020. Kärkiä on neljä (1. Mielen hyvinvointi, 2. Osallisuus ja yhteisöllisyys, 3. Arjen turvallisuus sekä 4. Päihteettömyys ja terveelliset elintavat), joista Hartolassa erityisiksi painopisteiksi vuodelle 2022 valittiin mielen hyvinvointi ja osallisuus ja yhteisöllisyys.

Seuraavat ohjelmat ja suunnitelmat ohjaavat toimintaa kunnassa vuonna 2022:

- * Laaja hyvinvointikertomus 2021–2025
- * Ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2021–2024
- * Päijät-Hämeen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025
- * Päijät-Hämeen ikääntyvien hyvinvointisuunnitelma 2021–2025
- * Päijät-Hämeen maahanmuutto-ohjelma 2021–2025
- * Turvallisuussuunnitelma
- * Hartolan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma
- * Ehkäisevän työn toimintasuunnitelma 2022–2026
- * Päijät-Hämeen ehkäisevän työn toimintasuunnitelma 2021–2025
- * Päijät-Hämeen liikunnan, elämysten ja hyvinvoinnin tiekartta 2030
- * Päijät-Hämeen alueellinen ravitsemusterveyden edistämisen suunnitelma 2021–2025
- * *Lakisääteinen suunnitelma*

Useat edellä mainituista suunnitelmista ovat päivityksessä syksyllä 2021 ja tuodaan päätöksentekoon hyväksyttäväksi loppuvuonna 2021. Osallistumismahdollisuuksia etenkin kunnan omien suunnitelmien valmisteluun tarjotaan myös kuntalaisille ja luottamushenkilöille.

Suunnitelmat ovat luettavissa Hartolan kunnan kotisivuilla valtuuston hyväksynnästä lähtien. Suunnitelmat sisältävät yksityiskohtaisempia tavoitteita ja toimenpiteitä oheisten strategisten tavoitteiden lisäksi.

Strategiset tavoitteet vuosille 2022–2024			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Vastuutahot ja resurssit	Arviointimittarit
Yleinen hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			
Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa	Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden edistämiseen liittyvistä asioista Viestinnän tehostamisen ja monipuolistamisen tueksi perustetaan viestintätiimi	Johtoryhmä hyvinvointityöryhmä Hyvinvointikoordinaattori	TEAvisari Tehdyt EVAt Palaute viestinnästä ja tiedottamisesta Toimiva viestintätiimi (Kyllä / Ei)

Kuntalaisten osallisuuden lisääminen, kuntalaisten näkemykset ja tarpeet tunnetaan kunnassa	Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen Viranhaltijoiden jalkautuminen Osallistuvan budjetoinnin kokeilu jokaisella osastolla Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä Viranhaltijat	Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt) Toteutuneet osallistuvan budjetoinnin kokeilut
Mielen hyvinvointi lisääntyy	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.) Madalletaan kynnyksiä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin	Ehkäisevän päihdetyön toimielin ja PETE-ryhmä Oppilashuoltoryhmä Maakunnallinen Yhdessä mielessä -hanke	Sotkanet indikaattorit Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat

Hartolassa on hyvä elää!

Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee	Toteutetaan turvallisuussuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten kanssa	Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä Oppilashuoltoryhmä Lasten ja nuorten kanssa työskentelevä henkilöstö	Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.) Palautteet, kyselyt
Perustasoisten sosiaali- ja terveystalvelujen järjestämisen turvaaminen kunnassa	Palvelusopimusneuvottelut, avoin keskusteluyhteys ja vuorovaikutus Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän kanssa	PHHYKY, puheenjohtajafoorumi	Palvelujen saatavuuden ja toteutumisen arviointi
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen, alle kouluikäisten lasten ja perheiden liikunnallisen toiminnan kehittäminen	Maksuton liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa Liikunnanohjauksen ja liikuntaneuvonnan palvelujen järjestämiseen suunnitteilla Hartolan ja Sysmän kunnan yhteinen kehittämishanke Perheliikuntaryhmän järjestäminen alle kouluikäisille lapsille huoltajineen	Vapaa-aikapäällikkö, liikuntaneuvoja, hyvinvointikoordinaattori	Asiakasmäärät Liikuntaneuvonnan vaikuttavuuden seuranta käyntikerroilla Lasten motoristen taitojen arviointi varhaiskasvatuksessa Perheliikunnan toteutuminen (Kyllä/Ei)

<p>Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät valtakunnalliselle tasolle</p>	<p>Kehitetään ehkäisevää työtä moniammatillisesti</p> <p>Päivitetään Hartolan kunnan ehkäisevän työn toimintasuunnitelma, johon laaditaan konkreettisia tavoitteita ja toimenpiteitä mielenterveyden edistämiseksi ja päihdehaittojen ehkäisemiseksi</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön toimielin ja PETE-ryhmä</p> <p>LAPE-ryhmä</p> <p>Nuorisolain mukainen monialainen työryhmä</p>	<p>TEAvisari, Kouluterveyskysely</p> <p>sotkanet.fi</p> <p>Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely</p>
<p>Nuorten harrastus- ja liikunta-aktiivisuus lisääntyvät valtakunnalliselle tasolle</p>	<p>Harrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja harrastustoimintaan osallistumisen edistäminen laajalla yhteistyöllä, harrastamisen Hartolan malli</p>	<p>Harrastustyöryhmä</p>	<p>Kouluterveyskysely, mahdolliset muut kyselyt</p>
<p>Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä</p>	<p>Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään (KOKOAVA-hanke)</p> <p>Nuorten työpajalla laadukasta ja terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä. Energijuomat kielletty</p> <p>Yksilöllistä ravitsemusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotolla</p> <p>Lapsiperheille ja ikäihmisille järjestetään maksuttomia ruokailuja (yliäämäruokailu Yhtenäiskoululla), mikäli koronavirustilanne sen sallii</p>	<p>Johtoryhmä, hyvinvointityöryhmä, sivistystoimi</p>	<p>Palautteet ja kyselyt</p> <p>Toteutunut (Kyllä/Ei)</p>

Järjestöyhteistyön edistäminen	Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä	Yhdistysyhteyshenkilö / hyvinvointikoordinaattori	Järjestetyt tilaisuudet Palautteet
Ikääntyvien hyvinvointia ja asiointia tukevien palvelujen järjestäminen	Asiointiavustajatoiminta ja Juttutupa Asiointi- ja palveluliikennekokeilu	Hyvinvointikoordinaattori	Asiakasmäärät Palautteet ja kyselyt
Sähköisten palvelujen kehittäminen	Yhteispalvelupisteen toimintoja kehitetään ja monipuolistetaan yhteistyössä eri toimijoiden, kuten KELAn ja PHHYKYN kanssa	ICT-ryhmä	Yhteispalvelupisteen käyttäjämäärät ja palautteet

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	26 475	19 300	0	-100,00 %
Toimintamenot, ulkoiset	-91 499	-93 362	-53 398	-42,81 %
Toimintakate, ulkoinen	-65 024	-74 062	-53 398	-27,90 %
Toimintatulot, sisäiset	670			
Toimintamenot, sisäiset	-155	0	0	
Toimintakate, sisäinen	515	0	0	
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	-64 509	-74 062	-53 398	-27,90 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot				
Vyörytykset	42 459	53 212	53 398	0,35 %
Laskennalliset erät	-845			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-22 895	-20 850	0	-100,00 %

4. TEKNINEN TOIMI

Tekniseen toimeen kuuluu hallintosäännön mukaan sekä tekninen lautakunta että ympäristölautakunta.

Koko tekninen toimi on kunnanvaltuustoon nähden sitova tulosalue, jolle vahvistetaan määrärahat ja tuloarviot. Tekninen toimi sisältää teknisen toimen hallinnon, vesi- ja viemärlaitoksen, jätehuollon ja

satamalaitoksen, kaavoituksen, maa- ja metsätilat, liikennealueet, puistot ja tilapalvelun, tiehallinnon, rakennusvalvonnan sekä ympäristönsuojelun.

4.1 Hallinto

Teknisen toimen hallinnon tavoitteena on järjestää kunnan muiden toimialojen tarvitsemat tukipalvelut sekä suoraan kuntalaisille tuotetut palvelut sekä viranomaistoiminnan laadukkaasti ja kustannustehokkaasti.

4.2 Laitokset ja taseyksiköt

4.2.1 Vesi- ja viemärlaitos

Vesilaitos tällä hetkellä yhden vedenottamon varassa. Vesilaitoksen vedenlaadun jatkuva tarkkailu perustuu valvontaohjelmaan. Verkoston toimivuutta ja sen häiriöiden rajattavuutta on kehitetty ja kehitystyö jatkuu.

Jätevedenpuhdistamon prosessilaitteet ja valvomo on uusittu vuosina 2018–2020. Puhdistamon automaatio on samalla uudistettu. Vesilaitos toimii yhden vedenottamon varassa. Varavedenotto- ja häiriötilannevalmiutta kehitetään yhdessä naapurikuntien vesilaitosten kanssa.

Vesihuollon kehittämisessä pyritään nyt ensi sijassa vesihuollon varavedenottovalmiuden parantamiseen ja verkoston kunnossapitovelan hallintaan.

Vesi- ja viemärlaitos	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021–2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	440 934	405 168	417 168	3,0 %
Toimintamenot, ulkoiset	-356 259	-301 451	-308 295	2 %
Toimintakate, ulkoinen	84 675	103 717	108 873	5 %
Toimintatulot, sisäiset	28 070	29 550	30 116	-2 %
Toimintamenot, sisäiset	-35 506	-36 286	-27 949	-23 %
Toimintakate, sisäinen	-7 436	-6 736	2 167	-132 %
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	77 239	96 981	111 040	14 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot	-118 828	-71 213	-150 025	111 %
Vyörytykset	-5 679	-7 353	-7 868	7 %
Laskennalliset erät	-1 853			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-49 121	18 415	-46 853	-354 %

4.2.2 Jätehuolto ja Satamalaitos

Hartolan kunnan jäteasema vastaanottaa erilliskeräysjätteitä ja sekajätettä kahtena päivänä viikossa. Lisäksi asema on auki muina päivinä erillistä porttimaksua vastaan.

Kunta ylläpitää Visanlahden venesatamaa ja vuokraa sataman laiturivenepaikkoja. Visainrannan venesatama-alueen sekä Jääsjärven ja Rautaveden kalastusmatkailun Leader-kehittämishanke alkoi loppuvuonna 2020. Hanke on suunniteltu kaksivuotiseksi ja se sisältää runsaasti toimenpiteitä alueen kehittämiseksi. Sataman maalaituri on uusittu. Hankkeessa rakennetaan uusi huoltorakennus kalankäsittelyrakennuksen yhteyteen. Jääsjärven ja Rautaveden saariin rakennetaan useita esteettömiä rantautumis- ja tulentekopaikkoja.

4.2.3 Maa- ja metsätilat

Metsätiloilla on ajantasainen hoitosuunnitelma. Metsiä hoidetaan ja puuta myydään tehdyn suunnitelman mukaisesti. Metsänhoito on ulkoistettu yksityiselle yritykselle. Kestävän metsätalouden mukainen keskiarvoinen vuosituotto kunnan metsäomaisuudelle on noin 90 000 €. Kunnalla on vapaa-ajan asuntojen sekä asuinrakennusten ja yritysten käyttöön kaavoitettuja tontteja. Vapaa-ajan asuntojen rantatontteja markkinoidaan mm. tapahtumien yhteydessä.

Valtatie 4 ja Yhdystien liittymän ympäristön liike- ja teollisuusalueen kehittämiseen kiinnitetään erityistä huomiota.

4.2.4 Kurpan kaukolämpöjohto

Hartolan kunnan rakentama kaukolämpöjohto, joka on vuokrattu Hartolan Kuningaslämpö Oy:lle.

4.2.5 Haja-asutusalueen vesihuolto

Hartolan kunnan hoidettavana on haja-asutusalueen runkolinjat. Näitä on kunnalla huolettavana 50–60 km.

Laitokset / Taseyksiköt	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021–2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	809 859	521 953	613 953	17,6 %
Toimintamenot, ulkoiset	-409 110	-354 851	-370 767	4 %
Toimintakate, ulkoinen	400 749	167 102	243 186	46 %
Toimintatulot, sisäiset	28 070	29 550	30 116	-2 %
Toimintamenot, sisäiset	-72 658	-67 369	-58 847	-13 %
Toimintakate, sisäinen	-44 588	-37 819	-28 731	-24 %
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	356 161	129 283	214 455	66 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot	-131 541	-81 717	-163 075	100 %
Vyörytykset	-5 679	-7 353	-7 868	7 %
Laskennalliset erät	-9 052			
Tehtävän kokonaiskustannukset	209 889	40 213	43 512	8 %

4.3 Yleisten alueiden hoito ja yksityistieavustukset

Kunta ylläpitää keskustaajaman katuja ja yleisiä alueita. Kaduista Keskustietä ja Yhdystietä ylläpitää ELY. Katujen parantamishankkeissa erityistä huomiota kiinnitetään kevyen liikenteen turvallisuuteen sekä esteettömyyteen. Talvikunnossapidon hoitaa sopimusurakoitsijat.

Yksityistieavustuksiin varataan 50 000 € määräraha, jonka jaosta päättää tekninen lautakunta.

4.4 Pelastustoimi

Pelastustoimen palvelut tuottaa Päijät-Hämeen pelastuslaitos

4.5 ICT- palvelut

Teknisen osaston vastuulle kuuluvat kunnan valokuituverkko aktiivilaitteineen, palvelin- ja konesaliratkaisut sekä yhteydet ja tietoturvallisuus. Palvelut on pääasiallisesti ulkoistettu.

4.6 Tilapalvelut

Tekninen osasto tuottaa kiinteistönhoidon ja puhtaanapidon palveluita kunnan muille toimialoille sekä kunnan omistamissa kiinteistöissä toimiville muille organisaatioille. Niillä pyrimme vastaamaan tilaajien tarpeisiin viihtyvyydestä ja toiminnoista. Toiminnan näkökulmana on asiakastyytyväisyys, lähitoiminto, taloudellisuus ja henkilöstön hyvinvointi.

Siivouskäytännöt luodaan osin uudistettuun yhtenäiskouluun nivoutuen olemassa olevien tilojen kanssa.

Tavoitteena on tehostaa siivoojien yhteisiä työskentely- ja menettelytapoja, koska väen vähetessä yksittäisen työntekijän tehtäväkuvat ovat aiempaa laajemmat.

4.7 Rakennukset

Kunnassa on viimevuosina toteutettu useita suuria rakennushankkeita. Näiden hankkeiden vuoksi korjausvelkaa on lyhennetty merkittävästi. Viime vuosien merkittävämpänä rakennushankkeena on ollut 2021 valmistunut yhtenäiskoulun uudisosan rakentaminen.

Kunnan omistamien kiinteistöjen osalla jatketaan rakennusten vuosittaisia ennakko- ja korjauksia. Tavoitteena on erityisesti turvata tilojen terveellisyys, turvallisuus sekä energiatehokkuus. Energiatehokkuutta parannetaan KETS-sopimuksen asettamien tavoitteiden mukaisesti. Käytöstä poistuneet rakennukset myydään tai puretaan.

Hartolassa on hyvä elää!

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Toimiva ja turvallinen liikenneympäristö	Liikenneturvallisuuden parantaminen.	Onnettomuustilastot	Katujen päällystyskorjauksia jatketaan
Vesi- ja viemärlaitoksen toiminta on luotettavaa ja taloudellista	Vesihuollon tulot kattavat menot	Tilinpäätös	.
	Talousveden laatu täyttää hyvän talousveden vaatimukset ja jätevesien käsittelyn puhdistus tulokset ovat lupaehtojen mukaiset.	Tarkkailututkimukset	Vesihuollon yhteistyön kehittäminen alueen muiden vesilaitosten kanssa Varavedenottovalmiuden suunnittelu ja toteutus
Kestävä metsätalous	Metsiä hoidetaan suunnitelman mukaisesti.	Metsän myyntitulot ovat suunnitelman mukaisia.	
Terveelliset ja turvalliset tilapalvelut			Korjauksia suunnitellaan ja toteutetaan tarpeiden mukaan yhteistyössä sisäilmatyöryhmän kanssa
Keskustan turvallisuutta ja viihtyvyyttä parannetaan	Kehittämisessä huomioidaan kuntalaispalaute		Yleisten alueiden kehittämisen suunnittelu ja toteutus. Viheralueiden ylläpito toteutetaan kunnossapitosuunnitelman mukaan

Tekninen lautakunta -taulukko sisältää kaikki teknisen lautakunnan alaiset kustannuspaikat, mukaan lukien laitokset- ja taseyksiköt.

Tekninen lautakunta	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	1 412 559	1 045 825	1 142 424	9 %
Toimintamenot, ulkoiset	-2 325 972	-2 281 925	-2 344 648	3 %
Toimintakate, ulkoinen	-913 413	-1 236 100	-1 202 224	-3 %
Toimintatulot, sisäiset	1 908 640	1 324 731	1 388 434	
Toimintamenot, sisäiset	-505 322	-489 471	-495 510	-1 %
Toimintakate, sisäinen	1 403 318	835 260	892 924	-7 %
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	489 905	-400 840	-309 300	-23 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot	-1 116 169	-534 593	-762 286	43 %
Vyörytykset	177 802	121 369	123 204	2 %
Laskennalliset erät	-163 961			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-612 423	-814 064	-948 382	16 %

5. YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA

5.1 Rakennusvalvonta

Rakennusvalvonta on lakisääteinen kunnallinen palvelu. Maankäyttö- ja rakennuslain 12 §:n mukaan rakentamisen ohjauksen tavoitteena on mm. edistää hyvää ja käyttäjien tarpeita palvelevan elinympäristön saavuttamista, elinkaariominaisuuksiltaan kestäväää ja taloudellista rakentamista sekä ympäristön ja rakennuskannan suunnitelmallista ja jatkuvaa hoitoa ja kunnossapitoa. Rakennusvalvonnan työhön sisältyy yleinen ohjaus ja neuvonta sekä maankäyttö- ja rakennuslain ja sen nojalla annettujen säädösten mukainen lupaharkinta ja -päätökset sekä rakennusaikainen valvonta (katselmukset). Rakennusvalvonnan toimialaan sisältyy lisäksi mm. poikkeamisluvat.

Rakennusvalvonnan palvelu ostetaan 50 % työpanoksella Heinolan kaupungin rakennusvalvonnalta, sopimuksen mukaisesti. Hartolan rakennusvalvonta ja rakennusrekisteri toimivat Heinolan rakennusvalvonnan tietojärjestelmässä, kuten myös sähköinen asiakaspalvelu. Käytössä oleva Heinolan tietojärjestelmä avaa myös Hartolaan 2022 Kauppa- ja myyntipalvelun, jonka kautta on mahdollista jakaa ja myydä kuntien kartta-aineistoja, rakennuspiirustuksia sekä muita tuotteita. Uuden palvelun kautta ostajat tilaavat ja maksavat tarvitsemansa tuotteet, jolloin pidemmällä aikavälillä viranomaisten työmäärä ja asiakaskäynnit ”tiskillä” vähenevät asiakkaiden hoitaessa tilauksensa sähköisesti.

Hartolan rakennusvalvonnan arkiston selvitys (myös mahdollista uudelleen scannausta) aloitetaan 2022 ja tästä tulee kuluja lähinnä kone- ja tilavuokrien sekä työohjaamisen alueilta. Maankäyttö- ja rakennuslaki on uudistumassa, sen etenemistä seurataan ja mahdollisiin muutostarpeisiin reagoidaan esimerkiksi rakennusjärjestyksen päivityksen muodossa.

Asia	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Myönnetyt luvat ja ilmoitukset	140	180	230	250	145
Poikkeamisluvat	12	5	13	12	15
Jatkoajat ja muut päätökset	111	70	60	50	50
Suoritettut katselmukset	120	60	190	210	195

5.2 Ympäristönsuojelu

Hartolan ympäristönsuojelutehtävät hoidetaan yhteistyössä Heinolan kaupungin ja litin sekä Sysmän kuntien kanssa. Ympäristönsuojelun tavoitteena on ihmisen toiminnasta syntyvien ympäristöhaittojen minimoiminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä viihtyisä ja puhdas elinympäristö. Ympäristönsuojelun tehtäviin kuuluvat mm. ympäristönsuojelulain, maa-aineslain, jätelain ja vesilain mukaiset lupa-, valvonta- ja edistämistehtävät.

Heinolan kaupungilta ostettavaa ympäristönsuojelun työresurssia on vähennetty 70 %:iin vuodesta 2021 alkaen. Lisäksi ympäristönsuojelun töitä on pyritty tehostamaan erilaisin keinoin, kuten lisäämällä usein kysytyt kysymykset -osio kunnan nettisivuille sekä ottamalla käyttöön päivystyspuhelin.

TUNNUSLUVUT, YMPÄRISTÖNSUOJELU					
Määrä	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Valvonta- ja tarkastuskäynnit (ei maa-aineslupatarkastukset)	100	150	120	120	120
Näytteet	10	20	20	20	20
Ympäristöluvut	2	2	2	2	2
Maa-ainesluvut	2	2	2	2	2
Kampanjat ja projektit	2	2	2	2	2
Maa-aineslupien valvontakäynnit	15	25	15	15	15

5.3 Kaavoitus

Taajaman uusi pohjakartta on valmistunut ja hyväksytty vuonna 2020. Asemakaava on vanhimmilta osiltaan 50-luvulta ja sen uusiminen on tarpeen toteuttaa. Tärkein osuus asemakaavoitusta on teollisuusalueen ja 4-tien asemakaavan muutos ja laajennus. Valtatie 4:n Hartolan taajaman aluevaraussuunnitelmaa on

valmisteltu vuoden 2021 aikana. Aluevaraussuunnitelman teko jatkuu vielä vuoden 2022 puolelle. Tähän kytkeytyy samalla Kurpan teollisuusalueen, joka on lähitulevaisuuden tärkein asemakaavoitushanke kunnassa. Kaavoituksella lisätään alueen elinvoimaisuutta ja vetovoimaa uusien yritysinvestointien kannalta. Kurpan alueen asemakaavamuutoksen on pyrkimys saada valmiiksi vuoden 2022 aikana.

Taajaman alueella rakentamattomia asuinrakennusten rakennuspaikkoja on tällä hetkellä runsaasti ja kysyntä vähäistä. Sen sijaan vapaita teollisuustontteja on heikosti.

Rakentamispaine kunnassa kohdistuu ranta-alueille. Rantayleiskaavat kattavat lähes kaikki kunnan alueen rannat ja niiden päivittämistyö on vireillä Rautavesi-Rusin, Etelä-Hartolan, Pohjois-Hartolan ja Jääsjärven rantaosayleiskaavojen pienet muutokset -kaavahankkeella. Hartolan rantaosayleiskaavojen pienet muutokset -kaavahanke on edennyt hyväksymisvaiheeseen. Ehdotusvaiheen lausuntopalautteen perusteella kaavahanke edellyttää kuitenkin vielä laajoja lisäselvityksiä varsinkin luontoympäristön selvittämiseksi, mistä johtuen kaavan hyväksyminen siirtynee loppuvuoteen 2022. Ennen hyväksymisvaihetta tulee selvittää ja varmistaa hankkeessa mukana olevien maanomistajien sitoutuminen laajentuneiden selvitystarpeiden aiheuttamaan lisäkustannukseen.

5.4 Kiinteistökartoitus

Hankkeen tavoitteena on ensisijaisesti verottajalla olevien rakennustietojen sekä kunnan rakennusrekisterin korjaaminen ja päivittäminen. Vuonna 2021 on tehty taajama-alueen kiinteistöjen rakennuskartoitusta yhteistyössä kiinteistöveroselvityksiä tekevän konsultin kanssa. Hartolan kunta on antanut hankkeeseen avustavaa työvoimaa maastokartoitukseen ja tausta-aineistojen keruuseen. Päävastuu hankkeen toteutuksesta on ollut konsultilla. Mikäli toimintatapa havaitaan toimivaksi, tehdään vielä kartoittamatta olevat osat kunnasta vastaavalla menettelyllä. Talousarviota laadittaessa ei ole vielä saatu konsultilta tietoja mittaustuloksista ja mahdollisista korjauksista.

Henkilöstösuunnitelmassa on varattu kiinteistökartoitukseen 1,5 henkilön työpanos.

Ympäristölautakunta	Tp 2020	Ta 2021 + muutos	Ta 2022	Muutos 2021-2022
Tuloarviot ja määrärahat				
Toimintatulot, ulkoiset	68 754	102 000	20 000	-80 %
Toimintamenot, ulkoiset	-247 018	-406 350	-331 945	-18 %
Toimintakate, ulkoinen	-178 264	-304 350	-311 945	2 %
Toimintatulot, sisäiset				
Toimintamenot, sisäiset	-1 522	-300	-300	0 %
Toimintakate, sisäinen	-1 522	-300	-300	0 %
Toimintakate ulkoinen + sisäinen	-179 786	-304 650	-312 245	2 %
Laskennalliset kustannukset				
Suunnitelmapoistot	-5 980	-3 425	-29 011	747 %
Vyörytykset	-14 110	-47 882	-29 514	-38 %
Laskennalliset erät	-48 891			
Tehtävän kokonaiskustannukset	-248 767	-355 957	-370 770	4 %

Hartolassa on hyvä elää!

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
	Rakennusvalvonta	Lupien käsittelyaika	Lupien käsittelyaika keskimäärin 30 pv ja kesällä 30–60 pv kun kaikki asiakirjat on toimitettu rakennusvalvontaan
Kaavoitettujen tonttien määrä ja laatu vastaavat rakentamisen tarpeita	Kaavoitus Ajantasainen ja rakentamistarpeisiin vastaava maankäytön suunnittelu	Kaavoitusohjelman ylläpito ja toteuttaminen	Ranta-alueita koskevat kaavat
	Ympäristönsuojelu Toteutetaan kaikki valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset	Ympäristönsuojelun valvontaohjelman toteuma	Toteutetaan kaikki valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset
	Kiinteistökartoitus Tietojen käsittelyn tehostaminen niin, ettei laatu ja tasapuolisuus kärsi	Mittaustietojen oikeellisuus Rekisteritietojen korjaus	Tietojen kerääminen teetetään osittain ostopalveluna. Tallentamisen menettelytapaa selvitetään (oikeellisuus ja tasapuolisuus).

INVESTOINTIKOhteet

Tasetili	KP	Kohde	Perustelu	2022	2023	2024
		Aineettomat hyödykkeet				
11986	91011	Tietokoneohjelmistot	varaus, vanhan Dynastyn arkistointi	-10 000	-10 000	-10 000
		Maa- ja vesialueet	Huom! Tasetili sen mukaan mitä maa-aluetta ostetaan/myydään			
Huom!	91021	Maa-alueiden osto	määrärahavaraus	0	0	0
Huom!	91021	Maa-alueiden myynti	tonttien myynti	0	0	0
		Rakennukset	Huom! Tasetili sen mukaan mitä rakennusta ostetaan/myydään			
1115	91031	Rakennusten osto	Onnimannin osto	-115 000	0	0
Huom!	91031	Rakennusten myynti	varaus	0	0	0
		Osakkeet ja osuudet	Huom! Tasetili tarkistettava osakkeen muk.			
Huom!	91043	Muut osakkeet ja osuudet/ osto	varaus	0	0	0
Huom!	91043	Muut osakkeet ja osuudet/ myynti	varaus	0	0	0
		Taide-esineet				
1195	91050	Taide-esineiden osto	varaus	0	0	0
1195	91050	Taide-esineiden myynti	varaus	0	0	0
		Talonrakennus ja tilapalvelut				
11988	92030	Jokiranta	Vesikaton uusinta	-50 000	0	0
11991	92021	Terveysasema	Terveysaseman peruskorjaus	-60 000	0	0
11972	92034	Yhtenäiskoulu	Vanhan osan osittainen purku ja käsityöaineiden oppirakennuksen välttämättömät LVIS-työt, Vuodelle 2022 LVI ja ulkoalueiden suunnittelukustannuksia	-30 000	-250 000	0
11958	92018	Päiväkot	Päiväkodin ja avoimen leikkipuiston leikkivälineiden uusinta, toteutus kuntalaisia osallistavalla budjetoinnilla. Kuitukaapelointi	-43 500	0	0
11962	92020	Palotalo	Ilmanvaihtokoneiden ja iv-automaation uusinta, toteutus energiahankkeena	-54 000	0	0
11962	92020	Palotalo	Ilmanvaihtokoneiden ja iv-automaation uusinta, toteutus energiahankkeena	10 800	0	0
11981	92028	Kunnanvirasto	Vesikaton uusinta	0	0	-200 000
11981	92028	Kunnanvirasto	Ilmanvaihtokoneiden ja iv-automaation uusinta, toteutus energiahankkeena	-84000	0	0

Hartolassa on hyvä elää!

11981	92028	Kunnanvirasto	Ilmanvaihtokoneiden ja iv-automaation uusinta, toteutus energiahankkeena	16 800	0	0
11965	92013	Kunckuareena	Aurinkosähköjärjestelmän rakentaminen, toteutus energiahankkeena	-50 000	0	0
11965	92013	Kunckuareena	Aurinkosähköjärjestelmän rakentaminen, toteutus energiahankkeena	10 000		0
Liikenneväylät						
11968	93011	Katujen ja pysäköintialueiden päällystys	Katujen päällystys	-15 000	-30 000	-15 000
11968	93012	Katuvalaistuksen uusiminen	Led-valaistuksen lisääminen	0	-20 000	-10 000
11987	93020	Kaavatien rakentaminen	Kaavatien rakentaminen Kurpanpellontien eteläpää, tehdään tarvittaessa purkamishankkeiden yhteydessä	0	0	-140 000
11983	93018	Keskusta-alue	Keskustan turvallisuuden ja viihtyisyyden parantaminen	-10 000	-10 000	-10 000
Satama						
11982	93021	Visainlahden satama	Kustaan kalastusmatkailureitistöhanke, Leader	-87 875	0	0
11982	93021	Visainlahden satama	Kustaan kalastusmatkailureitistöhanke, Leader	87 875	0	0
Vesilaitos						
11975	94011	Vesijohdot	Sulkuventtiilien ja vanhojen himaniittiputkien uusiminen taajamassa.	-70 000	-120 000	0
11971	94012	Vedenottamot	UV-desinfiointilaitte vedenottamolle	-15 000	0	0
11971	96011	Vesijohdot	Pohjolan paineenkorotusaseman kunnostaminen	0	-20 000	0
Viemärlaitos						
11985	95012	Jätevedenpuhdistamo	Aurinkosähköjärjestelmän rakentaminen, toteutus energiahankkeena	-20 000	0	0
11985	95012	Jätevedenpuhdistamo	Aurinkosähköjärjestelmän rakentaminen, toteutus energiahankkeena	4 000	0	0
Maankäyttö / Muu julkinen käyttöomaisuus						
1195	097016	Painetun osoitekartan laatiminen	Vanhentuneen v. 2006 osoitekartan uusiminen	0	-15 000	0
			menot	-714 375	-475 000	-385 000
			tulot	129 475	0	0
			netto	-584 900	-475 000	-385 000

TA 2021

Investointiohjelma on vuodelle 2022 poikkeuksellisen laaja. Investointiohjelmaan esitetään toteuttavaksi energian säästöhankeena tehtävä KVR-hanke, jossa valittava yhteistyökumppani toteuttaa investointien rakennuttamisen, energiatukihakemusten valmistelun ja IV-laitteiden jälkiseurannan ja säädöt kaksi vuotta investoinnin jälkeen. Energiansäästöhanke sisältää kunnanviraston ja palotalon IV-laitteiden uusimisen ja aurinkoenergiakeräinten asentamisen Kunkkuareenan ja jätevedenpuhdistamon rakennuksiin. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 209 000 € ja sille on mahdollista hakea 20 % investointituki. Kokonaiskustannukset energiatuen jälkeen kunnalle olisivat 167 920 €.

Jokirannan katto on teknisen käyttöikänsä lopussa ja välttämätön uusia. Uusiminen mahdollistaa tilojen käytön myös jatkossa. Jokiranta on aktiivisessa vapaa-ajankäytössä ja investoinnilla on vaikutusta kuntalaisten hyvinvointiin.

Terveysaseman investoinnissa saneerataan terveyskeskusrakennuksen neuvolan käytössä olleita tiloja. Lisäksi tehdään kuitusidonta- ja eristyskorjauksia koko terveysaseman rakennuksessa. Saneerauksella turvataan tilojen käytön turvallisuus ja terveellisyys.

Yhtenäiskoulun osalta tehdään yhtenäiskoulun ulkoalueiden ja teknisten töiden tilan Lvi-tekniikan suunnittelua. Investoinnilla on suora vaikutus Hartolan lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Päiväkodin ja avoimen leikkipuiston leikkivälineiden uusimista tehdään vuonna 2022. Leikkivälineiden valinta tehdään kuntalaispalautteen perusteella ja investointi lisää lapsiperheiden viihtyvyyttä. Hanke sisältää osallistavaa budjetointia. Kuitukaapeloinnilla parannetaan päiväkodin internet-yhteyden tiedonsiirtokapasiteettia, joka on ollut nykyisellään riittämätön päiväkodin käyttämien ohjelmien sujuvalle käytölle. Investoinnilla on hyvinvointi ja terveysvaikutuksia.

Päiväkoti Onnimannin rakennus on tällä hetkellä kiinteistöyhtiö Vasallin omistuksessa. Rakennuksen oston on varattu määräraha vuoden 2022 investointiohjelmaan.

Katujen päällystämiseksi luodaan edellytyksiä turvalliselle katuverkostolle. Vesilaitoksen investoinneilla parannetaan vesilaitoksen häiriötilannevalmiutta ja vähennetään verkoston korjausvelkaa. Investoinnilla parannetaan vedenjakelun varmuutta ja siten luodaan perusedellytyksiä kuntalaisten hyvinvoinnille.

Kustaan kalastusreitistö -hanke lisää alueen elinvoimaisuutta luontomatkailun edellytyksiä parantaen ja samalla kuntalaisten virkistäytymismahdollisuuksia kehittäen. Sataman kehittäminen ja Jääsjärven ja Rautaveden saariin rakennettavat tulipaikat palvelevat kaikkia kuntalaisia. Luontokohteiden paremmalla saavutettavuudella ja palvelutasolla on kuntalaisten hyvinvointia lisäävä vaikutus.

TALOUSSUUNNITELMA 2021–2024

<i>Ulkoiset tuotot ja kulut</i>	TP	TA+muutos	TA	TS	TS
	2020	2021	2022	2023	2024
Toimintatulot	2 062 784	1 683 517	1 582 210	1 489 210	1 489 210
Myyntitulot	1 065 881	637 461	708 089	717 089	717 089
Maksutulot	159 099	191 155	96 935	96 935	96 935
Tuet ja avustukset	323 499	327 121	239 171	137 171	137 171
Muut toimintatulot	509 037	527 780	538 015	538 015	538 015
Valmistus omaan käyttöön	5 268	0	0	0	0
Toimintamenot	-19 683 727	-20 618 488	-20 971 399	-7 165 333	-7 164 716
Henkilöstömenot	-3 984 219	-4 000 176	-3 770 862	-3 680 153	-3 679 106
Palvelujen ostot	-14 447 699	-15 319 008	-15 906 395	-2 200 002	-2 200 382
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-634 746	-625 067	-659 061	-651 097	-651 147
Avustukset	-435 705	-480 100	-430 600	-430 600	-430 600
Muut toimintamenot	-181 358	-194 137	-204 481	-203 481	-203 481
Toimintakate	-17 620 943	-18 934 971	-19 389 189	-5 676 123	-5 675 506
Verotulot	10 262 854	9 928 000	10 363 000	6 772 000	6 603 000
Valtionosuudet	10 533 798	9 516 592	9 910 917	717 000	686 000
Rahoitustulot ja -menot	-3 209	-28 180	-19 248	-14 873	-6 500
Korkotulot	6 744	5 010	4 887	4 762	4 635
Muut rahoitustulot	61 083	47 010	51 015	51 015	51 015
Korkomenot	-70 945	-80 000	-75 000	-70 500	-62 000
Muut rahoitusmenot	-91	-200	-150	-150	-150
Vuosikate	3 172 500	481 441	865 480	1 798 004	1 606 994
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-602 005	-544 347	-797 032	-721 621	-679 141
Arvonalentumiset	-528 503				
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tulot					
Satunnaiset menot		-100 000			
Tilikauden tulos					
Poistoeron lisäys(-) tai vähennys(+)					
Vapaaehtoisten varausten lisäys(-) tai vähennys(+)					
Rahastojen lisäys(-) tai vähennys(+)					
Tilikauden yli-/alijäämä	2 041 992	-162 906	68 448	1 076 383	927 853

HENKILÖSTÖRESURSSISUUNNITELMA V. 2022–2024

Henkilöstösuunnitelman tavoitteena on suunnitella henkilöstön määrä ja rakenne vastaamaan tulevaisuuden haasteita. Suunnitelma perustuu Hartolan kunnan henkilöstöstrategiaan ja talouden tasapainottamistyöryhmän kehityssuunnitelmaan.

Hartolan kunnan väkiluvun on laskenut vuosittain noin 100–200 henkilöä. Tämä vähentää huomattavasti kunnan verotuloja ja valtionosuuden kertymiä. Talouden tasapainottamistyöryhmä on linjannut tavoitteeksi henkilöstömenojen vähentämisen 20 henkilötyövuotta vuosien 2019–2029 aikana. Tästä saadaan säästöä 80.000–100.000 euroa vuodessa.

> luontainen poistuma on hyödynnettävä täysimääräisesti (=eläköityvien tilalle ei uusia, tehtäviä yhdistettävä, palveluja ostettava ulkopuolelta)

-> toimintatapoja on uudistettava koko ajan

-> laadittava henkilöstösuunnitelma, joka perustuu ennakoituun luontaiseen poistumaan -vuoteen 2025 mennessä -10 työntekijää

Henkilöstörakenne ja jakautuminen osastoille

Hartolan kunnassa oli vakinaista henkilöstöä vuoden 2020 lopussa 59,55 henkilötyövuotta ja määräaikaista 21,70 henkilötyövuotta. Kunnan henkilöstömäärä on edelliseen vuoteen verrattuna laskenut noin 10 henkilötyövuotta. Määräaikaista henkilöstöä kunnalla on palkattuna sijaisuuksissa, hankkeissa ja työllistettyinä sekä kesätyöntekijöinä. Määräaikaisen henkilöstön määrä on pysynyt vuosittain lähes samana ja määräaikaisen henkilöstön määrää ei ole tarkoitus lisätä.

Henkilöstön jakautuminen toimialueille:

Toimiala	Vuosi 2019			Vuosi 2020		
	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä
Kunnanhallitus	6,98	3,52	10,50	6,12	2,10	8,22
Sivistyslautakunta	47,72	5,03	52,76	37,43	11,49	48,92
Ympäristölautakunta	1,40	3,84	5,24	0,98	1,52	2,50
Tekninen lautakunta	16,60	6,97	23,57	15,02	6,59	21,61
Yhteensä	71,7037	19,3672	91,0709	59,55	21,70	81,25

Hartolassa on hyvä elää!

Koko kunnassa henkilöstä on eniten sivistystoimessa (49 henkilötyövuotta) ja toiseksi eniten teknisessä toimessa (22 henkilötyövuotta).

Henkilöstörakenne sukupuolen mukaan

Kunta-alan henkilöstön sukupuolirakenne on naisvaltainen ja valtakunnallisesti naisia on keskimäärin 80 % henkilöstöstä. Hartolassa naisten osuus koko henkilöstömäärästä on noin 76 %.

Henkilöstörakenne sukupuolen mukaan toimialoittain 2020	naisia yht.	pros.	miehiä yht.	pros.
Kunnanhallitus	7,90	9,72 %	0,36	0,44 %
Sivistyslautakunta	43,24	53,22 %	5,67	6,98 %
Ympäristölautakunta	1,85	2,28 %	0,65	0,80 %
Tekninen lautakunta	8,49	10,45 %	13,12	16,15 %
Koko henkilöstö	61,48	75,67 %	19,80	24,37 %
Kunta-ala		80,00 %		20,00 %

Ikärakenne

Keski-ikä Hartolan kunta		Keski-ikä kunta-ala 2019	
naiset	49,3	naiset	45,8
miehet	50,6	miehet	45,6
kaikki	49,7	kaikki	45,7

Kunnan koko henkilöstön keski-ikä on 49,7 vuotta.

Hartolassa on hyvä elää!

Henkilöstön keski-ikä on kunta-alalla korkeampi kuin muilla työmarkkinasektoreilla.

Kunta-alalla työskentelevän henkilöstön keski-ikä oli vuonna 2019 noin 45,7 vuotta. Hartolan kunnan koko henkilöstön keski-ikä vuonna 2020 oli 49,7 vuotta ja se on noussut edellisestä vuodesta noin kolmella vuodella.

Hartolan kunnassa suurin ryhmä on 50–59 vuotta (32 henkeä) ja toiseksi suurin ryhmä on 40–49 vuotta (20 henkeä). Alle 30 -vuotiaita työntekijöitä oli 5.

Kunnan henkilöstöpolitiikan haasteena on uusien työntekijöiden rekrytointi eläköityvien tilalle, työntekijöiden työkyvyn ylläpitäminen ja työssä viihtymisen edistäminen, jotta mahdollisimman moni jatkaisi työssä varsinaiseen eläkeikään saakka. Hartolan kunnan henkilöstön vähäinen vaihtuvuus kertoo vahvasta sitoutumisesta paikkakuntaan ja työpaikkaan.

Poissaolot

Poissaolojen syyt ja määrä vaihtelevat pienessä henkilöstössä runsaastikin vuosittain. Työnantajan näkökulmasta poissaolojen syyt, kuten äitiyslomat ja perhevapaat sekä vuorotteluvapaa ja kuntoutus ovat normaaleja elämäntilanteesta johtuvia ja yhteiskunnan tukemia työssä poissaolon syitä. Työnantajan myöntämä oikeus koulutukseen voidaan nähdä myös investointina työntekijän osaamiseen. Sairauspoissaolojen määrän muutoksen perusteella on arvioitu henkilöstön hyvinvoinnin tilaa ja siinä tapahtuneita muutoksia.

Henkilöstön poissaolot syineen vuosina 2017–2020 ovat seuraavat (kalenteripäiviä):

Keskeytykset perusteiden mukaan ryhmiteltynä:

Keskeytyksen syy	2020	2019	2018	2017
Vuorotteluvapaa	0	147	0	270
Kuntoutus	6	10	0	0
Sairausloma	1049	1030	1071	1391
Palkaton virkavapaa	394	473	163	261
Opintovapaa	131	365	269	0
Koulutus	128	283	290	160
Perhepoliittiset vapaat	229	227	72	300

Hartolassa on hyvä elää!

Palkattomaan virkavapauteen sisältyy myös palkattomat talkoovapaapäivät, joita on vuonna 2020 pidetty 82 päivää. Koronan vuoksi monet koulutukset peruuntuivat ja se näkyy koulutuspäivien määrässä suurena pudotuksena.

Työkyky ja terveys

Lakisääteiset työterveyspalvelut on hankittu sopimusperusteisesti Työterveys Oy Wellamolta. Työterveyshuollon käytössä on työkyvyn kolmikanta-palaverit, joissa on mukana työterveyslääkäri, työntekijän ja työnantajan edustajat. Niiden tarkoituksena on sopia yhteistoiminnassa asioista, jotka edistävät työntekijän työssä jaksamista ja kuntoutumista. Hartolan kunnassa on käytössä myös päihdeongelmista kärsiville hoitoonohjausmalli.

Henkilöstöstrategia

Nykytila:

- Henkilöstö on kokenutta ja vahva osaaminen tehtäviin
- Moni tehtävä on yhden henkilön varassa
- Toimintaprosessit vaativat osittain kehittämistä
- Työkyky ja motivaatio
- Vuosittain kehityskeskustelut/ tilanteen kartoittaminen
- Myönteinen suhtautuminen opiskeluun
- Määräaikaista vain poikkeustapauksissa ja hankkeissa
- pienet henkilöstöresurssit, johtotehtävissä laaja-alainen tehtäväkenttä tuo haastetta asioiden hallintaan, hallinnolliset tehtävät vievät ison osan ajasta (sivistystoimi)

Henkilöstöstrategian painopistealueet:

Eläköitymisiin varautuminen ja henkilöstön ikääntymisen huomioiminen

- liikunnan ja työssäjaksamisen lisääminen
- kokeiluna työnohjauksen tarjoaminen matalalla kynnyksellä
- uusien henkilöiden rekrytointi vapaisiin tehtäviin: työtehtävien luonne, perheystävällisyys, palkkaus (rekrytointilisä)

Työhyvinvointi

- uusien työntekijöiden perehdytys
- säännölliset työhyvinvointikyselyt ja seuranta
- etätyömahdollisuus
- osa-aikaeläkkeen ja osa-aikatyön mahdollistaminen
- Hartolan kunta mukana yritysliikuntaohjelmassa, liikuntamajan käyttö ja liikunta- ja kulttuurisetelit, yhteiset henkilöstötapahtumat, talkoovapaa
- ajanmukaiset työvälineet
- palkkauksen oikeudenmukaisuus

Toimintaympäristön muutokset ja osaamisen kehittäminen

- kehityskeskustelut vuosittain
- ajankohtaiset koulutukset
- tiimiyttäminen ja pelisäännöt kaikille osastoille
- prosessien kehittäminen
- sähköisten toimintamallien hyödyntäminen
- yhteistyö naapurikuntien kanssa
- vaihtoehtona osaamisen ostaminen yrityksiltä
- uusissa rekrytoinneissa puuttuvan osaamisen huomioiminen osastokohtaisesti

Hartolan kunnan henkilöstöstrategialla pyritään vahvistamaan henkilöstön motivaatiota ja kannustamaan oman osaamisen kehittämiseen sekä olla vetovoimainen työnantaja. Hyvän työilmapiirin kautta myös hiljainen tieto siirtyy organisaatiossa.

Henkilöstösuunnitelma vuosille 2022–2023

Vakinaisen henkilöstön rekrytoimiseksi Hartolan kunnassa on käytössä täyttöluvan hakeminen kunnanhallitukselta. Uusissa rekrytoinneissa on pyritty varautumaan tuleviin eläköitymisiin, joita on kunnan henkilöstössä tulossa tulevina vuosina paljon. Henkilöstön eläköityminen ja ikärakenteen muutos on Hartolan kunnan henkilöstöstrategian suurimpia haasteita. Myös henkilöstön saatavuus vapautuviin tehtäviin voi tulevaisuudessa vaikeutua.

Toimintaympäristö muuttuu ja osaamistarpeiden muutosta tuetaan koulutuksilla. Samalla voidaan hyödyntää sähköisen toimintaympäristön tarjoamat mahdollisuudet. Kehityskeskustelut käydään henkilöstön kanssa vuosittain ja niissä kartoitetaan samalla ajankohtaiset koulutustarpeet.

Kunnan väkiluvun vähetessä toiminnan organisointia ja henkilöstörakennetta sopeutetaan käytettävissä oleviin tuloihin siten, että henkilöstömäärää supistetaan vuosien (2020–2029) aikana 20 henkilötyövuotta eli keskimäärin 2 henkilötyövuotta vuodessa (vaikutus vaihtelee 80.000–150.000 euroa/vuosi). Supistaminen tehdään pääasiassa vakinaisesta henkilöstöstä. Kunnan palveluksessa oli vuonna 2018 yhteensä 82 vakinaista työntekijää ja 22 määräaikaista työntekijää ja vähennys huomioidaan tähän ajankohtaan.

Alkuvaiheessa henkilöstömenojen sopeutustarve on hieman suurempi kuin vuoden 2025 jälkeen.

- sopeuttaminen voidaan tehdä henkilöstön luonnollisen vähenemän avulla (eläkkeelle siirtymisten ja työpaikan vaihdosten yhteydessä), josta tarkempi suunnitelma annetaan talousarvion laatimisen yhteydessä

- sopeutus edellyttää tehtävien yhdistämisiä ja uudelleen järjestelyjä, joissain toiminnoissa ostopalvelujen hankkimista ja toiminnan automatisointia sekä digitalisaation hyödyntämistä

Henkilöstömäärän kehitys

Alla olevassa taulukossa on kuvattu osastojen henkilöstömäärän kehitys (henkilötyövuosina) ja liitteenä olevassa taulukossa henkilöstö on kuvattu tehtävänimikkeittäin. Velvoitetyöllistettäviä ei ole huomioitu henkilöstömäärään, mutta määräraha on varattu työllistämisen kustannuspaikan kohdalle. Muut työllistettävät ovat varattuina osastojen omilla kustannuspaikoilla.

Hartolassa on hyvä elää!

	Henkilöstömäärä 2021	Henkilöstömäärä 2022	Henkilöstömenot 2021	Henkilöstömenot 2022
Hallinto-osasto	8,75	7,35	661 008	570 059
Sivistysosasto	44,73	44,03	2 204 915	2 165 579
Tekninen osasto	22,30	18,3	920 221	839 940

Liitteenä Henkilöstöluettelo

HENKILÖSTÖLUETTELO						
Henkilöstö 31.12. (henk.työvuosina)						
	2021	2022	2023	2024	2025	Lisätietoja
HALLINTO-OSASTO						
kunnanjohtaja	1	1	1	1	1	
hallintojohtaja	1	1	1	1	1	
laskentasihteeri	1	1	1	1	1	Taloushallintopalveluiden ulkoistamisen selvitys
palvelusihteeri	1	1	1	1	1	
toimistosihteeri	1,85	1,85	1,85	1,85	1,85	
työllisyyskoordinaattori	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
hanketyöntekijät	1,4					
yhteensä	7,75	6,35	6,35	6,35	6,35	
hyvinvointikoordinaattori	1	1	1	1	1	
SIVISTYSOSASTO						
rehtori	1	1	1	1	1	
kirjaston johtaja	1	1	1	1	1	
kirjastovirkailija	1,5	1,5	1,5	1,5	1,5	
kirjastoapulainen (määräaik.)	0,11	0,11	0,11	0,11	0,11	
toimistosihteeri	1	1	1	1	1	
luokanopettaja	5	5	5	5	5	
lehtori	4,7	4,7	4,7	4,7	4,7	
erityisopettaja	2	2	2	2	2	
päätoiminen tuntiopettaja (ma/vak)	1,5	1,5	1	1	1	tasa-arvohanke lv 2021 - 2022
erit.op. tuntiopettaja (määräaik.)	0,5					korona-avustus lv. 2020-2021

Hartolassa on hyvä elää!

sivutoiminen tuntiopettaja (määräaik)	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
koulunkäynninohjaaja	5,9	5,7	5,3	5,3	5,3	
kuraattori	1	1	1	1	1	
varhaiskasvatuksen johtaja	1	1	1	1	1	
varhaiskasvatuksen opettaja	2,5	2,5	2	2	2	
varhaiskasvatuksen lastenhoitaja	4,27	4,27	4,77	4,77	4,77	
varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (ma)	1	1				hankerahalla
perhepäivähoitaja	4,5	4,5	5	5	4	
päiväkotiapulainen	1,5	1,5	1	1	1	
vapaa-aikapäällikkö	1	1	1	1	1	
näyttelyvalvoja (määräaik)	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25	
työpajatoiminnan ohjaaja	1	1	1	1	1	
työvalmentaja (määräaik)	1	1	1	1	1	
etsivä nuorisotyöntekijä	1	1	1	1	1	
Yhteensä	44,73	44,03	42,13	42,13	41,13	
	2021	2022	2023	2024	2025	
TEKNINEN OSASTO						
tekninen johtaja	1	1	1	1	1	
toimistosihiteeri	2	2	2	2	2	
toimistorakennusmestari	1	1	1	1	1	
rakennustarkastaja	0,5	0	0	0	0	
Kaavoittaja	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	
Ammattimies	1	1	1	1	1	
erikoisammattimies	2	2	2	2	2	
kunnallistekniikan työnohjaaja	1	0	0	0	0	
Liikunta-alueiden hoitaja	1	1	1	1	1	
Ulkoalueiden hoitaja	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	
puisto- ja puutarhatyöntekijä	0,5	0	0	0	0	
kirvesmies	1	1	1	1	1	
kiinteistönhoitaja	2	2	2	2	2	
ruokapalveluvastaava	1	0	0	0	0	
yhdistelmätyöntekijä	1	1	1	1	1	
siivouksen osallistuva siivoustyönjohtaja	1	1	1	1	1	
siivooja	2	2	2	2	2	
kartoittaja	1	1	0	0	0	
Projektityöntekijä	1,5	0,5	0	0	0	
Työllistetty, yhteiskuntavastuu	1	1	1	1	1	
yhteensä	22,3	18,3	16,8	16,8	16,8	